

Restaurant Supply (Wholesaler)

ਉੱਚ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ, ਪਤੀਲੇ, ਕੁੱਕਵੇਅਰ, ਸਰਵਵੇਅਰ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਜੂਸਰ, ਐਸਪਰੈਸੋ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

1125 Howard Street, Elk Grove Village, IL 60007

Prag International
Ravi Kapoor (CEO)

Ph: 847-979-5970, 847-979-5990.
847-228-0150, pragint@aol.com

Regal Jewels
773-262-4377 www.RegalJewels.com

FEBRUARY WIN GOLD CHAIN
EVERY PURCHASE, BIG OR SMALL, WILL QUALIFY AS AN ENTRY INTO THE RAFFLE!

22KT 24KT

773-262-4377 2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659 773-517-0574

Serving Illinois & Wisconsin State.

**Buying Selling
Renting Investing**

ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਘਰ
ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ।

Also get Free Home Inspection
& Attorney Service & Closing
cost (Conditions apply)

WEBSITE: jsingh.remax.com

Jesse Singh
847-606-3664

ਵਾਸ਼ਟੋ
'ਤੇ ਘਰ ਖਰੀਦੋ
ਤੇ ਵੇਚੋ

Twenty-Fifth Year of Publication

ਮਿਡਵੇਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@gmail.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 26, Issue 40; October 4, 2025

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿੱਤੀ ਪੈਕੇਜ ਨਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਨਿੰਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਆਏ ਹਜ਼ੂਰ ਨਾਲ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿੱਤੀ ਪੈਕੇਜ ਨਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੂਬਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਆਏ ਹਜ਼ੂਰ ਤੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬੇ ਸਬੰਧੀ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੱਤ ਘੰਟੇ ਚੱਲੀ ਬਹਿਸ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਗ਼ੈਰ

ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਦਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਹ ਮੰਗ ਦੁਹਰਾਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰ ਤੇ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਫ਼ੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 20,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿੱਤੀ ਪੈਕੇਜ ਜਾਰੀ ਕਰੇ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਦਨ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ

ਉਹ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸਟੇਟ ਡਿਜ਼ਾਸਟਰ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਫੰਡ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਰਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨਗੇ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਪਾਸ ਮਤੇ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦੀ ਕਮੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੁਕਸਾਨਦਾਈ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿੱਤੀ ਪੈਕੇਜ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ 'ਚ ਨਾਕਾਮੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੈਠਕ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੂਬੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਹੈ। 1600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਰਾਹਤ ਪੈਕੇਜ ਦੇ ਐਲਾਨ 'ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸੂਬੇ ਦੀ 20,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਸਲ ਮੰਗ ਨਾਲ ਕਰੂਰ ਮਜ਼ਾਕ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਭਾਜਪਾ ਦੀ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 4 'ਤੇ)

ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਗੈਂਗ ਨੂੰ ਅੰਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਐਲਾਨਿਆ

ਓਟਾਵਾ (ਕੈਨੇਡਾ): ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਗੈਂਗ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਬਤਾ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅੰਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਬਲਿਕ ਸੇਫਟੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਤਰੀ ਗੈਰੀ

ਭਰਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਗਿਰੋਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਨੇਡੀਅਨ

ਆਨੰਦਸੰਗੀ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਅੰਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਗੈਂਗ ਇੱਕ ਅੰਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਗਿਰੋਹ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ, ਵਾਹਨਾਂ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਜਬਤ ਜਾਂ ਫ੍ਰੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੰਤਵਾਦੀ ਸੂਚੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤ, ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ

ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਗਿਰੋਹਾਂ ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ ਸਮਰਥਨ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੀ ਇਸ ਸੂਚੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ। ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਗੈਂਗ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਇੱਕ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 4 'ਤੇ)

ਘਰ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ
Buying or Selling Home?
Contact **PRADEEP SINGH**
COLDWELL BANKER REALTY

SCAN TO BEGIN YOUR HOME SEARCH
847-322-5832
ishowhomes@yahoo.com
1501 E Woodfield Rd Ste 113E, Schaumburg 60173

India Palace Restaurant And Banquet Hall
Best Price Wholesale
Ph: 630-400-0996
Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800
Restaurant-Fine Indian Cuisine
(Ph: 317-298-0773)
Banquet Hall Available Up to 550 People
Amber Carmel Ph: 317-580-0828
Amber Indianapolis Ph: 317-578-4400
Royal, Indianapolis, 317-893-2633
Desi Bazar Grocery Store
Restaurant, Ph: 317-888-2040
Desi Bazar Indianapolis,
Ph: 317-709-7800

Singh Auto Group
3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com
University Motors
3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com
Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

Bhaura Transport LLC
Noblesville, IN
ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
*ਵੈਲਿਡ ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਏ ਲਾਈਸੈਂਸ
*ਘੱਟੋ ਘੱਟ 2 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ
*ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਮੇਤ ਮੀਲ .55 ਸੈਂਟ
*ਸਾਈਨ ਐਨ ਬੋਨਸ
*ਹਰ ਵੀਕਐਂਡ 'ਤੇ ਪੱਕਾ ਘਰ
*ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ
*ਹਫਤਾਵਾਰ ਮੀਲ 3000 ਤੋਂ 4000
*ਪ੍ਰੀ-ਪਾਸ, ਈ ਜੀ ਪਾਸ ਅਤੇ ਫਿਊਲ ਕਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ
*ਇੰਡੀਆਨਾ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਦੇ ਪੱਕੇ ਲੋਡ
ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 317-403-0493

Regal Jewels
773-262-4377 www.RegalJewels.com
LITTLE INDIA CHICAGO
2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659
www.RegalJewels.com
PH: 773-262-4377 WA: 773-517-0574

ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਊਯਾਰਕ ਯੂਐਨ ਦੇ ਹੈੱਡ ਕੁਆਰਟਰ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਸਿੱਖ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਹੋਮਲੈਂਡ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਕੀਤੀ ਬੁਲੰਦ

ਨਿਊਯਾਰਕ: ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਸ.ਜੇ. ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਯੂਐਨ ਵਿਚ ਸੰਬੋਧਨ ਸਮੇਂ ਈਸਟ ਕੋਸਟ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਨੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸਖ਼ਤ ਰੁਖ਼ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਟੈਰਿਫ਼ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੋਂ ਭੱਜਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਨੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇ।

ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ

ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਖਾਖਾੜਾ ਡੈਮ ਦੇ ਫਲੰਡ ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ

ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੋਬਣ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਮੂਹ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ

ਆਖ਼ਰੀ ਸਾਹਾਂ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜਦੇ ਰਹਿਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ

ਨੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ।

ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਨਿਊਯਾਰਕ, ਨਿਊਜਰਸੀ, ਪੈਨਸਲਵੇਨੀਆ, ਵਰਜੀਨੀਆ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਤੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲੀਡਰ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਖੜੋਦ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਡਾ. ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ਬਲਾਕਾ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਬੱਧਣ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਡੇਕਵਾਲਾ, ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਸਮਾਪਤੀ ਮੌਕੇ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਸ. ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸ. ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਅਤੇ ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਡੁੱਧਾ ਸਦਮਾ ਲੱਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਅਚਾਨਕ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। ਉਹ 87 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਨ।

ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਦਾ ਜਨਮ ਸਮਸ਼ਪੁਰ (ਸਮਰਾਲਾ) ਵਿਖੇ 12 ਅਕਤੂਬਰ 1938 ਨੂੰ ਸ. ਅੱਛਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਬਚਨ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। 20 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਬਣੇ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਜ ਵਾਰ ਸਰਪੰਚ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਬਲਾਕ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਲੈਂਡਮੋਰਗੇਜ ਬੈਂਕ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੀ ਰਹੇ, ਆਪਣੇ ਸਰਪੰਚੀ

ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਦਮਾ

ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਭਲਾਈ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਅਪਗ੍ਰੇਡ ਕਰਵਾਇਆ, ਉਥੇ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਅਤੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੀ ਬਣਵਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ। ਸਾਲ 1989 ਵਿਚ ਸ. ਬਾਠ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਗਏ ਸਨ।

ਲੰਘੀ 25 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਉਹ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ, ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ, ਚਾਰ ਪੋਤਰੇ, ਤਿੰਨ ਦੋਹਤੇ ਤੇ ਦੋ ਦੋਹਤੀਆਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਪਰਿਵਾਰ

ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ 29 ਸਤੰਬਰ, ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਓਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਬਾਠ ਦੇ ਭਾਣਜੇ ਕੁਲਦੀਪ ਗਿੱਲ (ਕੈਨੇਡਾ) ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮੰਚ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਕਿਰਦਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਭਾਓ ਕਿ ਪਰਦਾ ਡਿੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਤਾਤੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਰਹਿਣ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਾ ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰੇ ਤੇ ਖਾਸ ਇਨਸਾਨ ਸਨ, ਜੋ ਹਰੇਕ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ

ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਗੁਣ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਚੀ ਤੇ ਸੁੱਚੀ ਸੋਚ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ, ਜੋ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੱਭ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣੀ ਸਿੱਖੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੈਂਟ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਗਾਂਹ ਆਖਿਆ, 'ਮੈਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਬਖਸ਼ੇ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇ।' ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦੁਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਧਰਮਿੰਦਰ ਬਾਠ ਨਾਲ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 847-903-6190 ਜਾਂ ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਠ ਨਾਲ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 847-903-6195 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਡੇਅਟਨ ਦੇ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਖੇ ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਦਾ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਮਨਾਇਆ

ਡੇਅਟਨ (ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ): ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਡੇਅਟਨ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਨੌਜੁਆਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਦਾ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਜਥੇ ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਹੇਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਥੇ ਵੱਲੋਂ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ ਨੇ ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਸਾਲ ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਿਵਸ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਜੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੁਮਟਾਲਾ ਨੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ

ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਲੈਣੀ ਹੈ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਹੀ ਸਮਝਣਗੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਘਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀਏ ਤੇ ਜਦ ਵੱਡੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜ੍ਹਾਈਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ

ਲਿਖਣ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਕਰੋ। ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਲਗਦੇ ਸਿੱਖ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਰਹਿਣੀ ਬਾਰੇ ਜਾਚ ਸਮਝ ਸਕਣ।

ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਨੇ

ਨੌਜੁਆਨ ਸਭਾ, ਸੰਗਤ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ, ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ, ਲੰਗਰ ਆਦਿ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਇਆ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਨੀ ਸਜਣਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੇ, ਸੰਗਤ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ।

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਤੇ 100% ਟੈਰਿਫ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਤੇ 100 ਫੀਸਦੀ ਟੈਰਿਫ ਲਗਾਉਣਗੇ। ਇਹ ਇੱਕ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕਦਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਮਾਡਲ 'ਤੇ ਖਤਰਾ ਮੰਡਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਦਮ ਸੁਰੱਖਿਆਵਾਂ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਉਦਯੋਗ ਤੱਕ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਟਰੰਪ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਟੂਡੀਓਜ਼ ਲਈ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਵਧੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ ਦੇ ਮਾਲੀਏ 'ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਸਹਿ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਰਭਰ ਹਨ। ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਅਸਰ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ 'ਤੇ ਵੀ ਪੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਚ ਕਾਫ਼ੀ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, 'ਸਾਡੇ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਕੈਂਡੀ ਚੋਰੀ ਕਰਨਾ। ਆਪਣੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਅਸਮਰੱਥ ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀਰਘਕਾਲੀ ਤੇ ਕਦੇ ਨਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਤੇ 100 ਫੀਸਦੀ ਟੈਰਿਫ ਲਗਾਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ।' ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮਹਾਨ ਬਣਾਓ!' ਹਾਲੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਟਰੰਪ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਤੇ 100 ਫੀਸਦੀ ਟੈਰਿਫ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਗੇ। ਟ੍ਰਾਈਟ ਹਾਊਸ ਨੇ ਟੈਰਿਫ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਵਾਰਨਰ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਰ, ਕਾਮਕਾਸਟ, ਪੈਰਾਮਾਉਂਟ ਸਕਾਈਡਾਂਸ ਤੇ ਨੈੱਟਫਲਿਕਸ ਨੇ ਵੀ ਫਿਲਮਾਂ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਪੀ.ਪੀ. ਫੋਰਸਾਈਟ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਪਾਓਲ ਪੇਸਕਾਟੋਰੇ ਨੇ

ਕਿਹਾ, 'ਬੇਯਕੀਨੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਤਾਜ਼ਾ ਕਦਮ ਜਵਾਬਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ ਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਲਾਗਤ ਵਧਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਬੋਝ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪਵੇਗਾ।' ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਚ ਨੈੱਟਫਲਿਕਸ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ 1.5 ਫੀਸਦੀ ਹੋਣਾ ਆ ਗਏ। ਪੈਰਾਮਾਉਂਟ ਸਕਾਈਡਾਂਸ ਤੇ ਵਾਰਨਰ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਰ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ 'ਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 2.1 ਫੀਸਦੀ ਤੇ 1.3 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਆ ਗਈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਫਿਲਮ ਟੈਰਿਫ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਮਈ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਖਾਸ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਬਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਤੇ। ਸਟੂਡੀਓ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਚ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ ਕਿ ਫਿਲਮ ਟੈਰਿਫ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਅਕਸਰ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ, ਫਾਈਨਾਂਸਿੰਗ, ਪੋਸਟ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਤੇ ਵਿਜ਼ੁਅਲ ਇਫੈਕਟਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ, ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਰਗੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਾਈ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਟੈਕਸ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਨੇ ਸੁਪਰਹੀਰੋ ਬਲਾਕਬਸਟਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਟ੍ਰੀਮਿੰਗ ਡਰਾਮਾ ਤੱਕ ਵੱਡੇ ਬਜਟ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਟੂਡੀਓ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋ-ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੇ ਚਿੰਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਟੈਰਿਫ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ੁਟਿੰਗ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵਿਜ਼ੁਅਲ ਇਫੈਕਟ ਆਰਟਿਸਟ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਕਰੂ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਵਪਾਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮਾਂ ਬੌਧਿਕ ਸੰਪਦਾ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਮੌਨਸੂਨ ਦੀ ਵਾਪਸੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਮੌਨਸੂਨ ਨੇ ਸੂਬੇ 'ਚੋਂ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਪਸੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮੌਸਮ ਸਾਫ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਮੌਨਸੂਨ ਦੌਰਾਨ ਪਏ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ ਨੇ 23 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ 2500 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਿੰਡ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਬੇਘਰ ਹੋ ਗਏ, 5 ਲੱਖ ਏਕੜ ਫਸਲ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ 59 ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਚਲੀ ਗਈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਵਾਰ ਮੌਨਸੂਨ ਸੀਜ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਨਾਲੋਂ 43 ਫੀਸਦ ਵੱਧ ਮੀਂਹ ਪਏ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਤੋਂ 26 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਮੌਨਸੂਨ ਸੀਜ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 433.5 ਐੱਮ ਐੱਮ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ 621.7 ਐੱਮ ਐੱਮ ਮੀਂਹ ਪਿਆ ਹੈ। ਮੌਨਸੂਨ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਡੈਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਾਣੀ ਘਟਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਗਲਾ ਪੂਰਾ ਹਫ਼ਤਾ ਮੌਸਮ ਸਾਫ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਨਸੂਨ ਦੌਰਾਨ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 145 ਫੀਸਦ ਅਤੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਾਲੋਂ 25 ਫੀਸਦ ਘੱਟ ਮੀਂਹ ਪਿਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ 46 ਫੀਸਦ, ਬਰਨਾਲਾ 'ਚ 81 ਫੀਸਦ, ਫਰੀਦਕੋਟ 'ਚ 49 ਫੀਸਦ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ 'ਚ 10 ਫੀਸਦ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ 'ਚ 15 ਫੀਸਦ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ 'ਚ 60 ਫੀਸਦ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ 'ਚ 93 ਫੀਸਦ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ 'ਚ 12 ਫੀਸਦ, ਜਲੰਧਰ 'ਚ 74 ਫੀਸਦ, ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ 77 ਫੀਸਦ, ਮਾਨਸਾ 'ਚ 52 ਫੀਸਦ, ਮੋਗਾ 'ਚ 79 ਫੀਸਦ, ਮੁਕਤਸਰ 'ਚ 18 ਫੀਸਦ, ਪਠਾਨਕੋਟ 'ਚ 72 ਫੀਸਦ, ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ 3 ਫੀਸਦ, ਰੋਪੜ 'ਚ 35 ਫੀਸਦ, ਸੰਗਰੂਰ 'ਚ 56 ਫੀਸਦ ਅਤੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ 6 ਫੀਸਦ ਵੱਧ ਮੀਂਹ ਪਏ ਹਨ ਜਦਕਿ ਮੁਹਾਲੀ 'ਚ 19 ਫੀਸਦ ਘੱਟ ਮੀਂਹ ਪਿਆ ਹੈ।

Change of Name

I ANMOLDEEP S/O Sube Singh Resident Of 6231 W Indianapolis Ave Fresno CA 93723. Declared that I have changed my name from ANMOLDEEP to ANMOLDEEP SINGH VIRK. All Concerned please note.

UMA TRAVELS

**2541 W. Devon Ave.,
Chicago, IL 60659**

For Delhi Amritsar-Bombay Ahmedabad, Hyderabad-Madras

Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Looking for suitable match green card/citizen only for jatsikh girl 30, 5'4", Masters in environmental Science, working in university. Brother Doctor in Stanford, parents well educated. Caste no bar. Please contact us at: Dhillon 3531@gmail.com With picture & biodata of the boy in question. 39-42

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਸਥਾਪਿਤ, ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਸੈਣੀ ਸਿੱਖ ਕਲੀਨਸ਼ੇਵ ਲੜਕੇ ਉਮਰ 28, ਕੱਦ 5'8" ਲਈ ਪੜ੍ਹੀ- ਲਿਖੀ, ਸੁੰਦਰ, ਸੂਝਵਾਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਨੇ Business and Accounts Management, ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਯੂਐਸਏ ਨੰਬਰ: (317) 260-8950, ਟ੍ਰਾਸਐਪ ਨੰਬਰ 98720-33235 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਜਾਂ paramjit12913@gmail.com 'ਤੇ ਈ-ਮੇਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

Qualified compatible match for sikh Khatri postgraduate IT engineer Nov 86 born 5'8" working near New York on H1B. Green card under process. Father retired as Chief Manager from bank in India. Educated Punjabi family. Contact us at Mobile +1 315 849 6562, Whatsapp +91 8860131363 or E-mail richiewalia@gmail.com 37-40

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised 30 year 5'6.5" Gursikh Boy, PhD. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773.

‘ਹਿਸਟੋਰੀਕਲ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਾਈਨਜ਼’ ਕਿਤਾਬ ਖਰੀਦੋ HISTORICAL SIKH SHRINES

‘ਹਿਸਟੋਰੀਕਲ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਾਈਨਜ਼’ ਕਿਤਾਬ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਨਗਰਾਂ, ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਨੇਪਾਲ, ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਂਵਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਅਸਲ ਇਤਿਹਾਸ, ਪਿੰਡ/ਨਗਰ ਜਾਣ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਅਤੇ ਰੰਗੀਨ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ 850 ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਨਗਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਅਸਲ ਇਤਿਹਾਸ ਹਨ।

ਸਾਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਧੀਆ ਆਰਟ ਪੇਪਰ ‘ਤੇ ਛਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਦਾ ਭਾਰ 4 ਕਿਲੋ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ, ਕੋਰੀਅਰ ਖਰਚ ਸਣੇ ਸਿਰਫ 125 ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਲਰ ਹੈ।

**ਕਿਤਾਬ ਖਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਰਾਬਤਾ ਕਰੋ:
ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਫੋਨ: 224-422-4773**

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

For Emergency
Call anytime at
847-436-9010

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares
available

**ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
847-359-0746**

Punjab Times
Established in 2000
25th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email: punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:
Amolak Singh Jammu
Managing Editor
Jaspreet Kaur
Editor
Lakhvinder S. Johal
Astt. Editor
Amrit Pal Kaur

Corrpondents
Chicago

Sukhpal Gill
Photographer
Kamaljit Singh Viridi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 130 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ
ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ
ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ
ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ
ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਪੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ
ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claim made in the
advertisement published in
Punjab Times.

All disputes subject to
Chicago jurisdiction.

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਹਰਪਾਲ ਚੀਮਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਾਜਵਾ ਭਿੜੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਲਾਸ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਭਿੜ ਗਏ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ। ਚੀਮਾ ਤੇ ਬਾਜਵਾ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਤੌਹਮਤਬਾਜ਼ੀ ਐਨੀ ਵੱਧ ਗਈ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਨੇ ਸਦਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਸ ਮਿੰਟ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹੋਇਆ ਇੰਝ ਕਿ ਹੁਣਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਨਰਵਾਸ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ 'ਤੇ ਫੂਲਨ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਧੁੱਸੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੀ -ਗੱਲ ਕਹੀ। ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਈਨਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ 1.12 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜ਼ਮੀਨ ਬਚਾਉਣ ਯਾਨੀ ਦਰਿਆ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਮੋੜਨ ਲਈ ਪੱਥਰਾਂ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹ ਲਗਾਉਣ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ

ਕਿ ਬਾਜਵਾ ਲਗਾਤਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਕੱਢਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਚੀਮਾ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਬਲਕਿ ਉਲਟਾ ਚੀਮਾ 'ਤੇ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਅਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਅਦਾ ਕੀਤੇ

ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਗੂ ਆਬਕਾਰੀ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਤੋਂ ਕਥਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਹੀਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਇਆ। ਇਸ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਿੱਖੀ ਬਹਿਸ ਛਿੜ ਪਈ। ਜਦੋਂ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਬੈਠਣ ਲਈ

ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੂਨੀਅਰ ਹੈਨਰੀ ਨੇ ਸਪੀਕਰ 'ਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਚੀਮਾ ਦਰਮਿਆਨ ਬਹਿਸ ਐਨੀ ਤਿੱਖੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਨ ਲੱਗੇ ਪਏ। ਚੀਮਾ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਛੱਡ ਕੇ ਅੱਗੇ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੱਰਥਨ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਆ ਗਏ। ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਓਂ ਤਿੱਖੀ ਬਹਿਸ ਹੋਈ। ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਮਾਹੌਲ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਦਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਸ ਮਿੰਟ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਦਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਜਲ ਸਰੋਤ ਮੰਤਰੀ ਬਰਿੰਦਰ ਗੋਇਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਵੀ ਹੁਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਚੇਚੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਮਿਹਟੇ ਮੋਹਣੀ ਹੋਈ। ਗੋਇਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ ਸਦਨ ਵਿਚ ਬੁਨ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿੱਤੀ ਪੈਕੇਜ

(ਸਫਾ 1 ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਪਣਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਤਬਾਹ ਹੋਏ ਸੂਬੇ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਮੁੜ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟੋ 20,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿੱਤੀ ਪੈਕੇਜ ਨੂੰ ਫ਼ੌਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਐਲਾਨੇ 1600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਫ਼ੌਰੀ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰੇ। ਮਤੇ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਹੜ੍ਹ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਸੀਂ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ 1200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖਾਲਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਗੈਂਗ

(ਸਫਾ 1 ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੰਗਠਨ ਹੈ। ਇਹ ਗਿਰੋਹ ਕਤਲ, ਗੋਲੀਬਾਰੀ, ਅੱਗਜ਼ਨੀ ਅਤੇ ਜਬਰੀ ਵਸੂਲੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਡਰ ਅਤੇ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੰਤਰੀ ਗੈਰੀ ਆਨੰਦਸੰਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ “ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਗੈਂਗ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਾਧਨ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ।” ਇਸ ਨਵੇਂ ਐਲਾਨ ਨਾਲ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੰਗਿਤਾ ਅਧੀਨ ਸੂਚੀਬੱਧ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੁਣ 88 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਆਰਸੀਐਮਪੀ (ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੁਲਿਸ ਸੇਵਾ) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ, ਖੋਜਣ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕੰਗਨਾ ਰਣੌਤ

ਬਠਿੰਡਾ: ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਿਸਾਨ

ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ 29 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਤਰੀਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਕੰਗਨਾ

ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕੰਗਨਾ ਰਣੌਤ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਠਿੰਡਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਕੀਲ ਕੰਗਨਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 27 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੰਗਨਾ ਦੇ ਸੰਮਨ

ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਹਿਣੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੰਗਨਾ ਰਣੌਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐੱਸਐੱਸਪੀ ਰਾਹੀਂ ਕੰਗਨਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਅਦਾਲਤ

ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕੰਗਨਾ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰੋ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ: ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਕਾਲਾ ਦੌਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਮੁੜ ਉਹ ਜਖ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਚੇਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ।

ਜੱਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਰਾਜੇਆਣਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਮਾਮਲਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੂਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਆਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ। 2012 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਰਾਜੇਆਣਾ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਖਤਰਾ ਮੰਡਰਾਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਖੜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੁੜ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਉੱਠਾਉਣਾ

ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਨਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਧਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਤੁਰੰਤ ਆਪਣਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸਟੈਂਡ ਜਨਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੁੱਪ

ਰਹਿਣਾ ਜਾਂ ਦੋਹਰੇ ਮਾਪਦੰਡ ਰੱਖਣਾ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜੱਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹਾਲੀਆ ਮੀਟਿੰਗ 'ਤੇ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਭੇਦ ਅਤੇ ਛੁਪੀ ਯੋਜਨਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 50 ਮਿਲਟਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਤੈਨਾਤੀ ਕਰਕੇ ਡਰ ਅਤੇ ਸਹਿਮ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਤੋੜਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦਬਾਅ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਝੁਕੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਾਦ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਭਾਈ ਰਾਜੇਆਣਾ ਆਪਣੀ ਮਿਲੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਜਿਹੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੋਈ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

10 ਨੂੰ ਬੰਦ ਹੋਣਗੇ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਵਾੜ

ਉੱਤਰਕਾਸ਼ੀ: ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਸਥਿਤ ਧਾਮਾਂ ਦੇ ਕਿਵਾੜ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ

ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਲੋਕਪਾਲ ਲਕਸ਼ਣ ਮੰਦਰ ਦੇ ਕਿਵਾੜ 10

ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਅੰਨਕੂਟ ਪੁਰਬ 'ਤੇ 22 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਗੰਗੋਤਰੀ ਧਾਮ, 23 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਕੇਦਾਰਨਾਥ ਧਾਮ ਦੇ ਕਿਵਾੜ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਬਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ
ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ ਹੀਰ)
ਆਗਿਆਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਠ
ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਤੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਇੱਕੋ ਦਿਨ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੁਬਿਧਾ 'ਚ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ 27 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਵੀ ਉਸੇ ਦਿਨ, ਭਾਵ 27 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਆਉਣ ਵਰਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਗੁਰਪੁਰਬ ਇੱਕੋ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੁਬਿਧਾ

2014 ਵਿਚ ਵੀ ਦੋਵਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕੋ ਦਿਨ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪਾਣੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕੋ ਦਿਨ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੁਬਿਧਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਦੋਵੇਂ ਅਹਿਮ ਦਿਹਾੜੇ ਇੱਕੋ ਦਿਨ ਆ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ-ਜਗਤ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲ ਟੋਕ ਲਗਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਅਹਿਮ ਦਿਹਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕੀ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੰਨ 2014 ਵਿਚ ਵੀ ਦੋਵਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕੋ ਦਿਨ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਤਤਕਾਲੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ 17 ਨਵੰਬਰ, 2014 ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੌਰਾਨ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅੱਗੇ ਪਾਉਂਦਿਆਂ 23 ਪੰਥ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮੰਨਣ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ

ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ 80 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਇੱਕੋ ਦਿਨ ਆਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਲੱਗੇ 'ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ

ਕੋਰਟ ਕੋਟ ਕੇ ਮਨਾਇਆ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ 118ਵਾਂ ਜਨਮ ਦਿਵਸ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਲਾਹੌਰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪਾਰਕ 'ਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਇਮਤਿਆਜ਼ ਰਾਸ਼ਿਦ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ 'ਚ - ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ 118ਵਾਂ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਵਕੀਲਾਂ ਵਲੋਂ ਬਕਾਇਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦਾ ਕੋਰਟ ਕੋਟ ਕੇ 'ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ' ਤੇ 'ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਸਲਾਮ' ਆਦਿ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ ਗਏ। ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ 'ਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਸਕੂਲੀ-ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵਾਲੀ ਡਾਕ ਟਿਕਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਕੀਲ ਰਾਜਾ ਜੁਲਕਰਨੈਨ, ਵਕੀਲ ਮੀਆਂ ਗੁਲਾਮਉੱਲਾ ਖਾਨ ਜੋਇਆਂ, ਮੁਕਤਦਰ - ਅਖਤਰ ਸ਼ਬੀਰ, ਖਾਲਿਦ ਜਮਾਨ ਖਾਨ ਕੱਕੜ, ਪਾਕਿ ਇੰਡੀਆ ਬਿਜ਼ਨਸ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਕਸੂਰੀ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ

ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਪਾਸੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 'ਭਾਰਤ ਰਤਨ' ਅਤੇ ਪਾਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ

ਵੱਡੇ ਐਵਾਰਡ 'ਨਿਸ਼ਾਨ-ਏ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਪਟਿਆਲਾ: ਹਲਕਾ ਸਨੌਰ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਠਾਣਮਾਜਰਾ ਨੇ ਤੀਸਰੀ ਵੀਡੀਓ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਉਸ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। 25 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਚਲ ਰਹੇ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਭਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੇ ਪਰਚੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਮਾਈਨਿੰਗ ਅਤੇ ਇਕ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਤੇ ਇਕ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਪਰਚੇ

ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਚਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਉਹ ਸਬੂਤਾਂ ਸਮੇਤ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਦੇਣਗੇ। ਪਠਾਣਮਾਜਰਾ ਨੇ ਵੀਡੀਓ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਿਧਾਇਕ ਪਠਾਣਮਾਜਰਾ ਨੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਉਠਾ ਕੇ ਪਠਾਣਮਾਜਰਾ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਓ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਤੰਗ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਕੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ

ਪਾਰਟੀ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਤੰਗ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗਿਰਝਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਖੁੰਘਾਰ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੀ

ਪਟਿਆਲਾ: ਮਰੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗਿਰਝਾਂ (ਗਿੱਧਾਂ) ਦੇ ਝੁੰਡਾਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਲੁਪਤ ਹੋਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿੱਧਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਜੋ 'ਵਲਚਰ ਰੈਸਟੋਰੇਟ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰਥਿਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜਿਹੇ, ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰੁਚੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਿੱਧਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਮਰੇ ਹੋਏ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾ ਕੇ ਪਲਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁੰਘਾਰ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੇਟ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਨਾਂ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗਿੱਧਾਂ ਦੇ ਹੱਡਾਂ ਰੋੜੀ ਤੇ ਮਰੇ ਪਸ਼ੂਆਂ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਣ ਲਈ ਵੱਡੇ ਝੁੰਡ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਆਮ ਮਿਲਦੇ, ਸਨ, ਉਹ ਗਿੱਧਾਂ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ 1990 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਿੱਧਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ 99 ਫੀਸਦੀ ਘੱਟ ਗਈ ਹੈ। ਗਿੱਧਾਂ ਦੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ 1980-90 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚਕਾਰ

ਜੋ ਪਾਲਤੂ ਗਾਵਾਂ ਤੇ ਮੱਝਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਦਰਦ, ਸੋਜਿਸ਼ ਤੇ

ਫਿਰ ਇਸ ਦਵਾਈ ਵਾਲੇ ਮੀਟ ਦਾ ਘਾਤਕ ਅਸਰ ਗਿਰਝਾਂ (ਗਿੱਧਾਂ) ਦੀਆਂ ਕਿਡਨੀਆਂ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਇਸਦੇ 'ਅਸਰ ਨਾਲ ਮਰ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਂਪਰ 'ਤੇ 2006 ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦਵਾਈ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਘਾਤਕ ਸਿੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਗਿੱਧਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ 2009 ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰ 'ਚ

ਦੁਧਾਰੂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਪਸ਼ਮਾਉਣ ਲਈ 'ਡਾਇਲੈਕਟੋਰਿਕ' ਨਾਂ ਦਾ ਇੰਜੈਕਸ਼ਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈ ਯੁਕਤ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਮਰਨ 1 ਉਪਰੰਤ ਗਿੱਧਾਂ ਖਾਂਦੀਆਂ ਤਾਂ

ਦੁਧਾਰੂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਪਸ਼ਮਾਉਣ ਲਈ 'ਡਾਇਲੈਕਟੋਰਿਕ' ਨਾਂ ਦਾ ਇੰਜੈਕਸ਼ਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈ ਯੁਕਤ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਮਰਨ 1 ਉਪਰੰਤ ਗਿੱਧਾਂ ਖਾਂਦੀਆਂ ਤਾਂ

ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਚੰਦੇਲਾ' ਵਿਖੇ ਇਹ 'ਵਲਚਰ ਰੈਸਟੋਰੇਟ' ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ 2012 ਵਿਚ 35 ਦੇ ਕਰੀਬ ਗਿੱਧਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਪਰੰਤ 2022 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ 350 ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਲ 2012 ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ 2021 ਵਿਚ 14 ਲੱਖ ਦੇ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਥੇ ਗਿੱਧਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 450 ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾ. ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖੀ ਜੀਵ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ 'ਵਲਚਰ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਗਾਇਕ ਜ਼ੁਬੀਨ ਗਰਗ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੁੱਕਾਊਟ ਨੋਟਿਸ

ਗੁਹਾਟੀ: ਅਸਾਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੋਮੰਤਾ ਬਿਸਵਾ ਸਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗਾਇਕ ਜ਼ੁਬੀਨ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੁਰਬੀ ਭਾਰਤ ਫੈਸਟੀਵਲ ਦੇ ਮਹੰਤ ਤੇ ਜ਼ੁਬੀਨ ਗਰਗ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਸਿਧਾਰਥ ਸ਼ਰਮਾ ਵਿਰੁੱਧ ਲੁੱਕਾਊਟ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਫੇਸਬੁੱਕ ਲਾਈਵ 'ਚ ਸਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ 6 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਗੁਹਾਟੀ ਆਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੌਣੇ ਹੋਣਗੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਤਲਾਸ਼ੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤੇਜ਼ ਕਰੇਗੀ।

ਬਾਪ ਵਲੋਂ 9 ਸਾਲਾ ਬੱਚੀ ਨਾਲ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ

ਸਮਰਾਲਾ: ਇੱਥੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਇੱਕ ਪਿੰਡ 'ਚ ਮਤਰੇਏ ਪਿਤਾ ਵਲੋਂ 9 ਸਾਲਾ ਬੱਚੀ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬੱਚੀ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਇਸ 35 ਸਾਲਾ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ 6 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੱਚੀ ਦੀ ਹਾਲਤ

ਵੇਖ ਕੇ ਮਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਪੀੜਤ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਸਮਰਾਲਾ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਬੱਚੀ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਐੱਸ. ਐੱਚ. ਓ. ਪਵਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਦੋ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮਤਰੇਏ ਬਾਪ ਨੂੰ ਗਿ੍ਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਕ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ 8 ਵਾਲ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਪਰਾਧਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਐਲਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਐਂਟੀ ਆਰਗਨਾਈਜ਼ਡ ਕ੍ਰਾਇਮ ਹੈਲਪਲਾਈਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ 88 ਲੋਕ ਵੱਡੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ 20 ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 18 ਲੋਕ ਕਾਬੂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ-ਵਿਵਸਥਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਠਕ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਸਟੀਐਫ ਦੇ ਏਡੀਜੀਪੀ, ਬਾਰਡਰ ਰੇਂਜ ਦੇ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਦੂਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੱਡੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੋਰਸ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੈਰੋਇਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁਣ ਛੋਟੇ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਛੋਟੇ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਹਰਲੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਸ਼ੇ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਭੇਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਚੌਕਸੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਫੈਸਿੰਗ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਗ੍ਹਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਐਂਟੀ-ਡ੍ਰੱਗ ਸਿਸਟਮ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵੱਧ ਚੌਕਸੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਡੀਜੀਪੀ ਨੇ ਫਿਰੋਜ਼ੀ ਅਤੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਜੀਰੋ ਟਾਲਰੈਂਸ ਨੀਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਦੇ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਸ਼ੇ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਵੇ। ਪਠਾਣਮਾਜਰਾ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਉੱਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਖਾਸ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਕਦੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤੀਆਂ 'ਚ ਸ਼ੌਂਕਣਾਂ ਨੇ ਨੱਚ-ਟੱਪ ਕੀਤੇ ਸ਼ੌਂਕ ਪੂਰੇ

ਸਜ-ਧਜ ਕੇ ਪੁੱਜੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੇ ਗਿੱਧੇ, ਭੰਗੜੇ, ਸਕਿੱਟਾਂ ਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲਾਈਆਂ ਰੌਣਕਾਂ; ਬਣਾਇਆ ਪਿੰਡ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਲ ਕੌਰ): ਕੁਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰੀਝਾਂ, ਸੱਧਰਾਂ, ਚਾਅ-ਮਲਾਰਾਂ, ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਤੀਆਂ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਦੀ ਕੁਤੀਆਂ ਹਰ ਸਾਲ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੀ ਇਕੋ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਥਣਾਂ ਨਾਲ ਹੱਸ-ਖੇਡ, ਨੱਚ-ਗਾ ਕੇ ਮਨ ਦੇ ਚਾਅ ਪੂਰੇ ਕਰਦੀਆਂ ਪੀਘਾਂ ਝੂਟਦੀਆਂ, ਗਿੱਧੇ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਵਿਆਹੀਆਂ-ਵਰ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਪੈਕੇ ਜਾਣ, ਤੀਆਂ ਖੇਡਣ, ਤੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਦਿਲ ਦੇ ਵਰਕੇ ਫੇਲਣ ਦੀ ਕਾਹਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕਾਰਾਂ, ਚਿੰਤਾਵਾਂ, ਗਿਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕੁਤੀਆਂ ਦਿਲ ਦੇ ਚਾਅ ਪੂਰੇ ਕਰਦੀਆਂ ਫਿਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾ 'ਚ ਉਡਾਉਂਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਮਿਹਨਤੀ ਕੁਤੀਆਂ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁੱਜ ਕੇ ਤਿਆਰੀਆਂ 'ਚ ਜੁਟੀਆਂ ਸਨ। ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਵੀ ਨਾਲ ਨਾਲ ਡੀ.ਜੇ. 'ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਮਿਊਜ਼ਿਕ 'ਤੇ ਝੂਮ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੇਲੇ ਦੀ ਰੌਣਕ ਵਧਣ ਲੱਗੀ। ਮੌਸਮ ਵੀ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਸੀ। ਬੀਬੀਆਂ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੀਆਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਪੋਸ਼ਾਕਾਂ, ਤੇ ਗਹਿਣੇ ਪਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ। ਸੰਸਥਾ 'ਸਵੇਰਾ' ਦੀ ਰੂਹ-ਏ-ਰਵਾਂ ਬੀਬੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਮਾਨ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਇਕ ਸ਼ੋਅਰ:

ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਵੇਰਾ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਕੁਤੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਾਰੋ-ਵਾਰ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਸੰਭਾਲੀ। ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮਨਜ਼ਿੱਦ ਨੇ ਸੰਭਾਲੀ। ਸਵੇਰਾ ਟੀਮ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਮੈਂਬਰ ਸੀਰਤ ਕੌਰ ਕਲੇਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਰੀ ਟੀਮ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਦਰੱਖਤ 'ਤੇ ਪੀਘ ਵੀ ਪਾਈ ਗਈ ਤੇ ਖੂਹ ਤੇ ਬਾਲਟੀ ਦਾ ਵੀ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਕੁਤੀਆਂ ਪੀਘਾਂ ਝੂਟ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਕੁਝ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਤੇ ਮਲਕੀ-

ਧੀਆਂ ਜੰਮਦੀਆਂ ਨੇ ਫੇਰ ਹੀ ਤੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਘਰ ਜੰਮੀਆਂ ਸੀ ਧੀਆਂ ਵੇ ਬਾਬਲਾ ਘਰ ਤੇਰੇ ਲੱਗੀਆਂ ਸੀ ਤੀਆਂ ਵੇ ਬਾਬਲਾ। ਧੀਆਂ ਦੇ ਜਸਨ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਧੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਸੰਸਥਾ ਸਵੇਰਾ (ਸਿੱਖ ਵਿਮੈਨ ਏਰਾ) ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ 'ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤੀਆਂ' ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਡੀਅਰ ਗਰੂਵ ਫਾਰੈਸਟ ਪ੍ਰੀਜ਼ਰਵ ਦੀ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਮਨਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਇਕੋ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਛੋਟੀਆਂ ਕੁਤੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੀਬੀਆਂ ਤੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਜਸਨ ਮਨਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੰਮਾਂ-

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਡ ਕੇ ਕੱਢੀਆਂ ਟੌਹਰਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਲਾਏ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਝਿਲਮਿਲ ਕਰਦੀਆਂ ਚੁੰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਪੋਚਵੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਧੀਆਂ ਤੇ ਸੋਹਣੇ ਪੁੱਤ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਸੋਹਣੇ ਸਭ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ। ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਵੇਰਾ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਲੋੜਵੰਦ ਕੁਤੀਆਂ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਕੁਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ, ਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਤੇ ਕੰਮ

ਕੀਮਾ ਵਾਲੇ ਪੋਜ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿਚਵਾ ਕੇ ਰੂਹ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕੋਈ ਵਿਰਲੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪੀਘ ਜਾਂ ਖੂਹ ਨਾਲ ਫੋਟੋ ਨਾ ਖਿਚਵਾਈ ਹੋਵੇ। ਸਾਰੀਆਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕੈਮਰੇ 'ਤੇ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚਦੀਆਂ ਰੀਲਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਮਨ ਪ੍ਰਚਾਵਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਆਈਟਮ ਕੁਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਤਸਵੀਰਾਂ: ਏਸ਼ੀਅਨ ਮੀਡੀਆ ਯੂ.ਐਸ.ਏ.

‘ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਅਨ ਵੈਡਿੰਗ ਐਕਸਪੋ 2025’ ਨੇ ਲੁਟਿਆ ਸਭ ਦਾ ਦਿਲ

ਹਰ ਪਾਸੇ ਹੋਈ ਦੇਸੀ ਜੰਕਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਸ਼ੋਅ ਦੀ ਚਰਚਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਦੇਸੀ ਜੰਕਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਦਿ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ‘ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਅਨ ਵੈਡਿੰਗ ਐਕਸਪੋ 2025’ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਦੱਖਣ ਏਸ਼ੀਆਈ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਫੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨਰਾਂ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪਹਿਰਾਵਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮਾਡਲਾਂ ਨੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕ ਅਸ਼-ਅਸ਼ ਕਰ ਉਠੇ। ਦੇਸੀ ਜੰਕਸ਼ਨ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਜੱਸੀ ਪਰਮਾਰ, ਭੈਰਵੀ ਨੱਕਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਰਵਾਏ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਮਾਡਲਾਂ ਦੀ ਸਟਾਈਲਿੰਗ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਟੇਜ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਤੱਕ, ਹਰੇਕ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ 50 ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ ਮਾਡਲਜ਼ ਨੇ ਰੈਂਪ ‘ਤੇ ਆਪਣੇ ਜਲਵੇ ਦਿਖਾਏ, ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੂਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ

ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੈਡਿੰਗ ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ, ਸਾਊਂਡ ਸਿਸਟਮ, ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ, ਸਟੇਜ ਸੈਟਅਪ ਅਤੇ ਸਜਾਵਟ ਦੀ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਿਆਹ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਵੀ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਸੀ, ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਬੈਂਡ ਬਾਜਾ ਬਾਰਾਤ ਸੈਗਮੈਂਟ ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਰਾਤ ਵੀ ਨਿਕਲੀ ਤੇ ਬਰਾਤੀਆਂ ਨੇ ਢੋਲ ‘ਤੇ ਭੰਗੜੇ ਵੀ ਪਾਏ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਖੂਬ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ, ਇਸ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਆਹ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਵੱਖ ਵੱਖ ਡਾਂਸ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਲੋਂ ਬੋਲੀਵੁੱਡ, ਸਾਊਥ ਇੰਡੀਅਨ ਤੇ ਸੋਲੋ ਡਾਂਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ‘ਅਸ਼ੁਕੇ ਭੰਗੜਾ ਕਲੱਬ’ ਦੀ ਭੰਗੜਾ ਟੀਮ ਨੇ ਕੋਚ ਨਵਜੋਧ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ ਭੰਗੜੇ ਨਾਲ ਸਭ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਟੀਮ ਦੀ ਤਾਰੀਆਂ-ਕੂਕਾਂ ਨਾਲ ਦਾਦ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਸਾਂਝ, ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਧਰਮ, ਹਰ ਖਿੱਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ

ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਰੂਪੀ ਸਿੱਧੂ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੇ ਪੱਗਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਆਏ ਗੱਭਰੂ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸਨ

ਲੱਗ ਰਹੇ। ਸ਼ੋਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਇਸ ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦੀ ਸਾਰਿਆਂ ‘ਚ ਕਾਫੀ

ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਮਿੰਨੀ ਮੁਲਤਾਨੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਗੁਲਜ਼ਾਰ

ਮੁਲਤਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤਜਰਬਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਮਹਿਸੂਸ

ਡਿਊਟੀ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾਈ। ਵਿਵਾਹ ਵੈਡਿੰਗ ਈਵੈਂਟਸ, ਲੈਜੇਂਡਸ ਆਫ਼ ਬੋਲੀਵੁੱਡ ਦਾ ਖਾਸ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ।

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਅਜੂਨੀ ਕੌਰ, ਅਸੀਸ ਕੌਰ, ਏਕਮ ਕੌਰ, ਤਾਹਿਰਾ ਰਿਦਾ, ਰਾਕਿਦ ਕੌਰ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਬੀਬੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਤਾੜੀਆਂ ਬਟੋਰੀਆਂ। ਇਸ ਸੈਗਮੈਂਟ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰਾਕਿਦ ਨੇ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲੀ। ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ‘ਚ ਪੁੱਜੀ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਵਿਤਰੀ ਤਾਹਿਰਾ ਦਾ ਸਵੇਰਾ ਵਲੋਂ ਫੁਲਕਾਰੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਤਾਹਿਰਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰੀਝ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਲੱਗਾ ਤੇ ਅਗਾਂਹ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਿਆ ਕਰੇਗੀ।

ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੇ ਰਸਮ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਜਿਵੇਂ ਛੁਛਕ ਤੇ ਨਾਨਕੀ ਸ਼ੱਕ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਪੁੱਛੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਬੀਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਕਿਦ ਨੇ ਬਾਤਾਂ ਵੀ ਪੁੱਛੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਵਧੀਆ ਉਪਰਾਲਾ ਸੀ, ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ।

ਮਗਰੋਂ ਰੰਗ-ਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੁਲਵੰਤ ਵਲੋਂ ‘ਅੱਗ ਪਾਣੀਆਂ’ ਚ ਹਾਣੀਆਂ ਮੈਂ ਲਾਈ ਰਾਤ ਨੂੰ’ ਗੀਤ ‘ਤੇ ਡਾਂਸ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਕਿਰਨ, ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਜੋਤ ਨੇ ‘ਚੰਨਾ ਵੇ

ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ’ ਗੀਤ ‘ਤੇ ਡਾਂਸ ਕਰ ਕੇ ਮੇਲਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਝੂਮਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਕੁਲਵੰਤ, ਕੁਲਦੀਪ ਅਤੇ ਰੂਪਾ ਨੇ ‘ਮਾਰ ਮਾਰ ਅੱਡੀਆਂ ਨੇ ਧੂੜਾਂ ਪੱਟੀਆਂ ਗੀਤ’ ਤੇ ਸੋਹਣਾ ਭੰਗੜਾ ਪਾਇਆ। ਚਿਪਲ, ਬਲਜੀਤ ਤੇ ਕੁਲਵੰਤ

ਨੇ ਸੱਸ-ਨੂੰਹ ਤੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਨੌਕ-ਝੋਕ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹਾਸਰਸ ਆਈਟਮ ‘ਦੱਸ ਮੈਂ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਜਾਵਾਂ ਢੋਲਣਾ’ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਖੂਬ ਸਲਾਹਿਆ ਤੇ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ। ਸੱਸ ਬਣੀ ਕੁਲਵੰਤ ਦੇ ਨਖਰੇ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸਨ। ਸਭ ਨੇ ਇਸ ਤਿੱਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਝ ਕੇ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮਾਝੇ ਦੀ ਮੋਮਬੱਤੀ ਬਣੀ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਤੇ ਚੰਨ ਮੱਖਣ ਬਣੀ ਬਲਜੀਤ ਅਠਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨਾਲ ਬਾਕੀ ਮੇਲਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੱਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਲਜੀਤ ਨੇ ‘ਬੁੱਢੇ’ ਬਾਬੇ ਦੀ

ਰੀਸ ਵਾਲੀ ਆਈਟਮ ‘ਕੀ ਕੁੜੀਓ ਮੈਂ ਬੁੱਢਾ ਆਂ’ ਨਾਲ ਮੇਲਣਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡੀ ਪੀੜਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ‘ਮਾਝੇ’ ਸਾਂਭ ਕੁੰਜੀਆਂ’ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਗਿਨੀ ਨੇ ਇਕਾਈ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ

ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾ ਗੀਤ ‘ਮਾਹੀ ਵੇ ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦੈ’ ਗਾਇਆ। ਪ੍ਰੇਮ ਨੇ ਸੁਕਰਾਨਾ ਗੀਤ ਗਾਇਆ। ਤੀਆਂ ਮਨਾਉਣ ਪੁੱਜੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੀ ਬੇਬੇ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਧੀ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰਫੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੀ ਬੇਬੇ 98 ਸਾਲ ਦੇ ਮਾਤਾ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਰ ਨੇ ਬੋਲੀ ਪਾ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਸ਼ਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਮਾਤਾ ਹਨ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਰਮਾ (94), ਕਰਮਜੀਤ ਕੌਰ (94) ਨੂੰ ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੀਰਤ

ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਵੇਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਜੀਵੀ ਜਾਵੇ। ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆਂ ਚੰਗਾ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਲਈ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਰਹਿਣ, ਮਾਂਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣ, ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਤੇ

ਲਿਆ। 70 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਵਾਲੀਆਂ ਬੇਬੇ ਦਾ ਵੀ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਲਜੀਤ, ਚਿਪਲ, ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਦੀ ਗਿੱਧੇ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਬੋਲੀਆਂ ‘ਤੇ ਗਿੱਧਾ ਪਾ ਕੇ ਧੂੜਾਂ ਪੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸਾਰੀਆਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਸੋਹਣਾ ਨੱਚ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਟੀਮ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਖੂਬ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਖੱਟੀ। ਟੀਮ ਸਵੇਰਾ ਵਲੋਂ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਵੀ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੀਆ ਐਮ ਟੂ ਕਲੀਨਰ ਵਲੋਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਸੁਟ ਗਿਫਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਔਰਾ ਬਿਊਟੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਵੀ ਸਵੇਰਾ ਟੀਮ ਨੂੰ ਗਿਫਟ ਦਿੱਤੇ। ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਬਿਊਟੀਫੁੱਲ ਫੇਸ ਤੇ ਸੁਖਵੀਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਦਿੱਖ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਫਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਅਖੀਰ ‘ਚ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਓਪਨ ਡੀ ਜੇ ‘ਤੇ ਭੰਗੜਾ-ਗਿੱਧਾ ਪਾ ਕੇ ਧਰਤੀ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ੌਕੀਨਣਾਂ ਲਈ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਕੱਪੜੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਜੁੱਤੀਆਂ, ਗਹਿਣਿਆਂ, ਪਰਾਂਦਿਆਂ, ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ, ਆਦਿ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੂਥ ਵੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਕੜੀ-ਚੌਲ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਖਾਧੇ ਉਥੇ ਹੀ ਛੋਲੇ-ਭਟੂਰੇ, ਖੀਰ ਤੇ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸਭ ਨੇ ਅਨੰਦ ਲਿਆ।

ਬੀਬੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਮਾਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟੀਮ ਸਵੇਰਾ ਵਲੋਂ ਹੁਣ ਅਗਲਾ ਲੋਹੜੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਜਲਦ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ, ਮੀਡੀਆ, ਸਪੋਂਸਰਸ ਕਲੱਬਾਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਤੇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਫਿਲਮ 'ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ' ਦੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਵਾਰਡ ਲਈ ਚੋਣ

ਮੁੰਬਈ: ਦਿਲਜੀਤ ਦੋਸਾਣ ਅਤੇ ਪਰਿਨੀਤੀ ਚੋਪੜਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ' ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਮੀ ਐਵਾਰਡ 2025 ਲਈ ਚੁਣੀ ਗਈ ਹੈ। ਨੈੱਟਵਰਕ ਬਾਇਓਗ੍ਰਾਫੀਕਲ ਡਰਾਮਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਸਰਵੋਤਮ ਅਦਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦਿਲਜੀਤ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਿਲਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਇਮਤਿਆਜ਼ ਅਲੀ ਸਰ ਤੁਹਾਡੇ ਕਰਕੇ ਹੈ।" 2025 ਦੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਮੀ ਐਵਾਰਡ ਲਈ ਸਰਵੋਤਮ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ 'ਲੁਡਵਿਗ' ਲਈ ਡੇਵਿਡ ਮਿਸ਼ੇਲ, 'ਯੋ ਐਡਿਕਟ' ਲਈ ਓਰੀਓਲ ਪਲਾ, ਵਨ ਹੰਡਰੇਡ ਈਅਰਜ਼ ਆਫ ਸੋਲੀਟਿਊਡ' ਲਈ ਡਿਏਗੋ ਵਾਸਕੋਜ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। 'ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ' ਵਿੱਚ ਅਮਰਜੋਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਪਰਿਨੀਤੀ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਵਾਹ ਮੇਰੀ ਟੀਮ ਚਮਕੀਲਾ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਮਤਿਆਜ਼ ਵਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਇਹ ਫਿਲਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਘੇ ਗਾਇਕ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ 1988 ਵਿੱਚ 27 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸਣੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪਰੈਲ 2024 ਵਿੱਚ ਨੈੱਟਵਰਕ 'ਤੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ 'ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ' ਇਮਤਿਆਜ਼ ਅਲੀ ਅਤੇ ਸਾਜਿਦ ਅਲੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਰਾਹਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ 31 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦਰਜ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. 'ਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ 7 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਅਗਾਊਂ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. 'ਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਇਕ ਵੀ ਡੀਓ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਮਜੀਠੀਆ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੰਮ 'ਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹਨ। ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਗਿ੍ਫ਼ਤਾਰੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਵੇਂ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਬਾਅਦ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਗਾਖਲ ਗਰੁੱਪ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. ਨੇ 'ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਫੰਡ' ਲਈ ਦਿੱਤੇ 13 ਲੱਖ ਰੁਪਏ

ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਦੇਵਾਂਗੇ 12 ਲੱਖ: ਗਾਖਲ

ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾ ਗਾਖਲ ਗਰੁੱਪ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ 'ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਫੰਡ' ਲਈ 13 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਚੈੱਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸ. ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਗਾਖਲ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਸ. ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਅਤੇ ਮਯੰਕ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਹਿਕਾਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ਼੍ਰੀ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਟੀਨੂੰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਚ ਭੇਟ ਕੀਤਾ।

ਗਾਖਲ ਗਰੁੱਪ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ 12

ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਅਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ) ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਦੇ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਖੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਭਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਐੱਨ.ਆਰ.ਆਈਜ਼ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਝੰਬੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਜਲਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਲਈ ਗਲੋਬਲ ਹਸਪਤਾਲ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਡਾ. ਦਾਰੀਆ ਦੇ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸ. ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਮਯੰਕ ਗੁਪਤਾ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਟੀਨੂੰ।

ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੋਰ ਇਸ ਫੰਡ ਵਿਚ ਦੇਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਮੁਫ਼ਤ ਐਂਥੂਲੈਂਸ ਵੀ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਗਾਖਲ ਪਰਿਵਾਰ (ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ ਹੈ।

Sistar Mortgage
A Nationwide Lender

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans
Available in Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859
balbir.grewal@sistarmortgage.com
balbirgrewal@sistarmortgage.com
<http://www.nmlsconsumeraccess.org>

Mortgage Loans
Residential & Commercial
(Licensed Mortgage Originator)

Call: Amrik P. Singh
Serving Community from Last 14 Years

312-608-0006

asingh@gosfmc.com | www.gosfmc.com
2700 Patriot Blvd., Suite 110 Glenview IL 60026

NMLS #232904

Infinity Truck Repair

ਮੋਬਾਈਲ ਟਰੱਕ ਰਿਪੇਅਰ ਸੇਵਾ- ਜਿੱਥੇ ਟਰੱਕ ਓਥੇ ਸੇਵਾ!
Serving Chicagoland and surrounding areas!

ਸੇਵਾਵਾਂ/Services

- Yard PM's/DOT inspections
- Brakes and wheel seal jobs.
- Check Engine Light issues
- Battery and No start Issue
- Tire swap and replacement
- Air Leaks and brake chambers
- Other General Repairs

ਏਮਾਨਦਾਰ ਕੰਮ, ਤੇਜ਼ ਸੇਵਾ, ਸਹੀ ਰੇਟ
ਪੰਜਾਬੀ ਟਰੱਕਰ ਵੀਰਾਂ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੇਵਾ

Contact: Cheema: 224-966-8657
Stay on Track, we have got your back!

GoldenKey LENDING

Grow your business with our Strategic

COMERCIAL LOAN SOLUTIONS

Partner with us for expert guidance and support

Contact Us at
317-620-4100
www.goldenkeylending.com

We speak your Language
English • ਪੰਜਾਬੀ • ਹਿੰਦੀ • اردو

325 S. College Avenue, Indianapolis, Indiana 46202

NMLS 147421

ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਅਹਿਮ ਕਲਾ ਕਸੀਦਾਕਾਰੀ ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ 'ਤੇ

ਪਟਿਆਲਾ: ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਲੋਕ-ਕਲਾਵਾਂ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅਹਿਮ ਅੰਗ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਕਸੀਦਾਕਾਰੀ ਕਲਾ ਅੱਜ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਦੀ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਕਲਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਾਰੀਗਰ

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਫੁਲਕਾਰੀ ਨੂੰ 2011 ਵਿਚ ਜੀ.ਆਈ. ਟੈਗ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕਈ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਇਨਾਮਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪਰਨਾਲਾ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਹੀ ਰਿਹਾ।

ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ, ਘਟਦੀ ਮੰਗ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ 'ਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੀ ਘਾਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਯੁੱਗ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਕਲਾ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਮਾਰ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵੀ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਲਈ ਮੁਸ਼ੀਬਤ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਡੂੰਘਾ ਨਾਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ, ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰਸਮਾਂ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਵਿਚ ਕਸੀਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਮਾਣ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਕਸੀਦਾਕਾਰੀ ਤੇ ਫੁਲਕਾਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਰੁਮਾਲਾਂ, ਸਿਰਹਾਣਿਆਂ ਤੇ ਚਾਦਰਾਂ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਿਕਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ। ਇਹ ਕਲਾਵਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਵੀ ਸਾਧਨ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਸੀਦਾ ਤੇ ਫੁਲਕਾਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤਿਆਰੀਆਂ ਤੇ ਸਸਤੀ ਸਮਗਰੀ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਹੱਥੋਂ ਬਣੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਈ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਰੀਗਰ ਇਹ ਪੇਸ਼ਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਏ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਧਿਐਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਕਾਰੀਗਰ ਦੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਔਸਤਨ ਆਮਦਨ 5,000 ਤੋਂ 10,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿੱਤ ਤੇ

ਸਨਅਤੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀਆਂ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ 2024 'ਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਹਸਤਕਲਾ ਖੇਤਰ 'ਚ 4 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਸਾਮਾਨ 'ਬਰਾਮਦ

(ਜੀ.ਆਈ.) ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਬਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਫੁਲਕਾਰੀ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜੋ ਇਸ ਦੀ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮਹੱਤਵ ਕਾਰਨ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕੇ। ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ। ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ, ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ 'ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਫੁਲਕਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰੀਗਰ ਅਜੇ ਵੀ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ 'ਚ ਜੀ.ਆਈ. ਟੈਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਫੁਲਕਾਰੀ ਸੈਂਟਰ ਆਫ਼ ਐਕਸੀਲੈਂਸ ਵੀ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕ ਕਲਾਵਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਸਤਕਲਾ ਮੇਲੇ, ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ, ਜੀ. ਆਈ. ਟੈਗ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਨਵੀਂ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਰਣਨੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਕਲਾਵਾਂ ਬਚਾਈਆਂ ਜਾਣ।

ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ.ਐਮ.ਐਲ. ਵਲੋਂ ਸੋਨਮ ਵਾਂਗਚੁਕ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ

ਜਲੰਧਰ: ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. (ਐਮ-ਐਲ) ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਕਾਮਰੇਡ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੱਦਾਖ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਉੱਘੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੋਨਮ ਵਾਂਗਚੁਕ ਨੂੰ ਐਨ.ਐਸ.ਏ. ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸ ਦੀ ਫੌਰੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਤੀ 24 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਸਖਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਾਮਰੇਡ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਅਮਨ-ਪਸੰਦ ਤੇ ਨਿਆਂ-ਪਸੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਜਬਰ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਤੇ ਲੱਦਾਖ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ।

ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਬੀਜ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਬਾਰੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਅਸੀਂ ਬੀਜ ਮਿਲਾਵਟ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਬਣਾਉਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੂੰ

ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਬੀਜ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕਹਾਂਗੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਲਾਵਟਖੋਰੀ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇੱਕ ਜਹਾਜ਼, ਜੋ ਅਨਾਜ ਲੈ ਕੇ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਇਅਾਲੀ ਨੇ ਬਿੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਲ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਖੇਤਾਂ 'ਚੋਂ ਰੇਤ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ 7200 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ 'ਜਿਸਦਾ ਖੇਤ, ਉਸਦੀ ਰੇਤ' ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਰੇਤ ਕੱਢਣ ਲਈ 7200 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਸਮੇਟਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਜਿਸਦਾ ਖੇਤ, ਉਸਦੀ ਰੇਤ' ਤਹਿਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਰੇਤ ਤੇ ਗਾਰ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਵੇਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਡੂੰਘੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕਈ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਰੇਤ ਅਤੇ ਗਾਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 7200 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇਵੇਗੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਸ.ਡੀ. ਆਰ.ਐਫ. ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ 26 ਤੋਂ 33 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਫਸਲ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ 2000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 10,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ, 33 ਤੋਂ 75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਫਸਲ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ 6800

ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 10,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਅਤੇ 75 ਤੋਂ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਫਸਲ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ 6800 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 20,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ 20,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ 14900 ਰੁਪਏ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਵੇਗੀ ਜੋ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੁਕਸਾਨੇ ਗਏ ਘਰਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ 1.20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਔਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨੇ ਗਏ ਘਰਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮੌਜੂਦਾ 6500 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 35,100 ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਤੈਅ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ

ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ 47,500 ਰੁਪਏ (18,800 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ) ਦੇਵੇਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁੜ ਗਈ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਧਾ ਕੇ 50,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਣਗੋਲਿਆ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਹਤ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਲਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਦੀ ਇਸ ਘੜੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਫ਼ਤ ਸਿਰਫ਼ ਹੜ੍ਹ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਲਈ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿਚਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਆਏ। ਮੁੱਖ

ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੇ ਗਏ 1600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵੀ ਸੂਬੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕੋਝਾ ਮਜ਼ਾਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਐਸ.ਡੀ.ਆਰ.ਐਫ. ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ 240 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਿਹਾਰ ਵਰਗੇ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਰਾਹਤ ਪੈਕੇਜ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਾਜਪਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਘਟੀਆ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ: ਮਾਨ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਵਾਲੇ ਸਲੂਕ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟੀਆ ਚਾਲਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫ਼ਤਵੇ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਅਣਐਲਾਨਿਆ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ' ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾ ਰਹੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

4 ਅਕਤੂਬਰ, ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ

ਥਿੜਕਦੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ

ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਾਲਾਤ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਵਾਟਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਬੇਹੱਦ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ। ਕਈ-ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਚੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਪਲਾਂ ਛਿਣਾਂ ਵਿਚ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵਿਰੋਧੀ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹਿੰਸਕ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਹਾਸਭਾ ਨੇ ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਫੈਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ, 'ਫ਼ੀਡਮ ਹਾਊਸ' ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਲੇ 18 ਤੋਂ 19 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰੁਝਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਿੰਸਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਾਨ-ਵਰਨਰ ਮੂਲਰ, ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸੰਕਟਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਸੰਕਟ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਟੈਂਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਹਿੰਸਕ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕ ਹਿੰਸਕ ਅਤੇ ਬੇਲਗਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਸੰਕਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਦਾਹਰਨ ਨੇਪਾਲ ਦੀਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਪਿੱਛੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਾਰਜਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਹਰ ਜਮਹੂਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮੂਲਰ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਕਾਰਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 'ਲੋਕਾਂ ਦੀ, ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ' ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜੇਕਰ ਸੱਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਸੱਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਨੌਜਵਾਨ, ਸਬਰ ਗੁਆ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸਰਬਉੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਵਰਗੇ ਕਈ ਯੂਰਪੀਅਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵੋਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੂਲਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਾਪਤ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੰਕਟ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਵਧਦੀ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਚੌਥਾ ਥੰਮ੍ਹ ਹੈ। ਇਸ ਥੰਮ੍ਹ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਨਾਲ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮਾਮੂਲੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਭਾਰਤ, ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜਮਹੂਰੀ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿੱਥੇ 37 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਆਬਾਦੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੈ।

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਨਪੀੜਿਆ ਹੋਇਆ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਬੇਹੱਦ ਬੇਜ਼ਾਰ ਹੈ। ਲਦਾਖ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਭਾਰਤ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਬੱਦਲ ਲੈ ਕੇ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਐਨ.ਐਸ.ਏ ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਲੋਕ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਠਾਣੇਦਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ?

ਛੱਡ ਕੇ 'ਦੇਸ' ਪਰਦੇਸਾਂ ਦੇ ਵੱਲ ਜਾਣਾ ਆਈ ਮੁੱਢੋਂ ਹੀ ਚੱਲਦੀ 'ਰੀਤ' ਹੈ ਜੀ। ਨਾਲੇ 'ਸੈਰ ਤੇ ਨਾਲੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ' ਵਾਲਾ ਖੱਟਣ ਅਤੇ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਗੀਤ ਹੈ ਜੀ। 'ਭੇੜ' ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਹੋਣ ਲਗਦਾ ਡੈਮੋਕ੍ਰਾਫੀ ਜਦ ਹੋਵੇ 'ਵਿਪਰੀਤ' ਹੈ ਜੀ। 'ਤੜਫਣ' ਲੱਗਦੇ ਉਥੋਂ ਦੇ 'ਮੂਲ ਵਾਸੀ' ਹੁੰਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਵਤਨ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ' ਹੈ ਜੀ। ਮੁਖੀ ਦੇਸਾਂ ਦੇ 'ਯੂ.ਐਸ.ਏ' ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਜਿਵੇਂ ਨੂੰਰੇ ਵਿਚ ਜਗ ਰਿਹਾ 'ਲੰਪ' ਹੋਵੇ। ਠਾਣੇਦਾਰ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਜਾਪਦਾ ਏ 'ਚੌਂਹਾਂ ਕੁੰਟਾਂ' ਵਿਚ 'ਟਰੰਪ-ਟਰੰਪ' ਹੋਵੇ!

ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਪਰਾਏ ਲੋਕ

ਹਰ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਸਰਹੱਦਾਂ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਵਾਸ-ਕਾਨੂੰਨ ਸਖ਼ਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਗ਼ੈਰ-ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਦਬਾਅ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਉਬਾਲ ਵਿਚ ਹਨ। ਆਨੇ-ਬਹਾਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫ਼ਰਤ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਨਾ ਸਮਝਣਾ ਕਿੰਨਾ ਘਾਤਕ ਹੈ!

ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਦਲ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਫੜਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। 2024 'ਚ ਫਰਾਂਸ 'ਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਕੱਟਤਪੰਥੀ 'ਆਊ' ਜਿਹੇ ਬਣੇ ਸਿਆਸੀ ਦਲ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਗਏ। ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਦਲ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਵਾਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਗਿਣਦੇ ਹਨ।

ਆਸਟਰੀਆ ਦੀ ਫਰੀਡਮ ਪਾਰਟੀ 30 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਗਈ। ਯੂਰਪ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਫਰਾਂਸ, ਇਟਲੀ, ਜਰਮਨੀ 'ਚ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਵਧਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਲਹਿਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਨ 'ਚ

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਹੀ
ਫੋਨ: 98158-02070

ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਨਫ਼ਰਤੀ ਵਰਤਾਰਾ ਮਨੁੱਖਤਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਜੰਗ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ।

ਕੈਨੇਡਾ ਜਿਹੜਾ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਉਥੇ ਵੱਡੇ ਤਣਾਅ ਦਾ ਸਹਾਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕਨਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਨੇਤਾ ਪਿਅਰੇ ਪਾਈਲਿਵਰੇ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ 'ਚ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ 'ਚ ਸਖ਼ਤੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਅਥਾਹ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਸਮਾਅ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਚੰਗਾ ਗੁਜ਼ਰ-ਵਸਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨੀਤੀਆਂ 'ਚ ਬਦਲਾਅ ਹੈ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਖਾਵੇ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਏ ਹਨ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਨਓ-ਨਾਜ਼ੀ' ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਟਰੰਪ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਿੱਥ ਕੇ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ 'ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ' ਦੇ ਨਾਂਅ ਉਤੇ ਨਫ਼ਰਤੀ ਵਰਤਾਰਾ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਯੂਰਪ 'ਚ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਭਰਾਤਰੀਭਾਵ ਉਤੇ ਵੱਡੀ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ?

ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਦੋਲਨਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ, ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਐਲਨ ਮਸਕ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਕੱਟਤਪੰਥੀ 'ਕਿਰਕ' ਦੇ ਕਤਲ ਨੇ ਅੱਗ 'ਚ ਘਿਓ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਜਿਸਦਾ ਸਿੱਟਾ ਬਰਤਾਨੀਆ 'ਚ ਦਿਖਿਆ। ਉਥੇ ਡੇਢ ਲੱਖ ਲੋਕ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੰਦਨ 'ਚ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਏ। ਐਲਨ ਮਸਕ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦੇਣਾ ਦੇਸ਼ ਧਰੋਹ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ, ਨਾਲ ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਨੇਤਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਇਸ ਨਾਲ ਹਿਟਲਰੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਵਧੇਗਾ?

20ਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਇੱਕ ਨਾਹਰਾ ਗੂੰਜਿਆ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। 'ਵਿਸ਼ਵਵਾਦ' ਸੁਰਖੀਆਂ 'ਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਸੇ ਨਾਹਰੇ ਨੂੰ, ਜੋ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਸੀ, ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਮਿੱਧਣ

ਲਈ ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਅੱਡੀ ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਹਰੇ ਦੇ ਅਸਲ ਮਨੁੱਖਵਾਦੀ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਕੇ 'ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਪਰਾਏ ਲੋਕ' ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਹਰੇ ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ 'ਚੋਂ ਕੱਢੋ', 'ਸੂਬਿਆਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢੋ' ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਅੰਦੋਲਨ ਬੁਲੰਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਧਰੁਵੀਕਰਨ, ਪ੍ਰਵਾਸ-ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਨਾ ਤਿੱਖੇ ਟਕਰਾਅ 'ਚ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਧਰੁਵੀਕਰਨ 'ਚ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ-ਯੁੱਧ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਪੁੱਜਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਹਿਮੇਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ 'ਚ ਡਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਉਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਹਾਮੀ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਹ-ਯੁੱਧ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋਣ।

ਪ੍ਰਵਾਸ ਵਿਰੋਧੀ ਇਹ ਕੱਟਤਪੰਥੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਵਾਸ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਟਰੰਪ ਜਿਹੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਨੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਯੂ.ਐਸ.ਏ.ਆਈ.ਡੀ. ਆਦਿ ਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮੁੱਦਈ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਟੈਕਸ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੈਸੇ ਦੀ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਵਰਤੋਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਅਮਰੀਕਾ ਫਸਟ' ਜਾਂ 'ਯੂਨਾਇਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ' ਜਿਹੇ ਨਾਹਰੇ ਪਸੰਦ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਲਾਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾਵਾਦੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦੇ ਹਨ।

ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਸਾਸ਼ਕ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਹਿਮਾਇਤੀ ਹਨ। ਉਹ ਸਸਤੀ ਲੇਬਰ ਨੂੰ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਪਾਲਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਖੜਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਘੱਟ ਵੇਤਨ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਸਮਾਜਿਕ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਦੀ ਦੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣਾ ਉਥੋਂ ਦੇ ਵਾਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਕੇ ਆਉਟ ਸੋਰਸ ਰਾਹੀਂ ਭਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਗੁੱਸਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਰਤੀ-ਕਾਮਿਆਂ, ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਨੂੰ 1960 ਦੇ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਖੁਲ੍ਹੀ ਅਵਾਸ ਨੀਤੀ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਅਤੇ ਕਾਮੇ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਕ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਢੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਭਾਰਤ

ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨਾਲ ਭੰਨਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਦਬਾਅ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਨਵਾਂ ਵਰਤਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਥਾਂ ਜਾਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੰਗਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ, ਬਸਤੀਆਂ ਵਸਾਉਣਾ ਤੇ ਉਥੇ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਸਥਾਨ ਬਦਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਵਾਸ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਇਕਾਈ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਰਤ ਛੱਡ ਕੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਚਲਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਥੇ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਹਾਏਗਾ। ਸਾਲ 1970 ਦੇ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਪੂਰਬੀ ਜਰਮਨੀ ਛੱਡ ਕੇ ਪੱਛਮ ਜਰਮਨੀ 'ਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਰਲਿਨ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਖੜੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਂਜ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਭਾਰਤ 'ਚ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਫਾਰਨਰ ਐਕਟ-2025 ਸਤੰਬਰ 2025 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲਵੇਗਾ।

ਭਾਰਤ 'ਚ 1991 ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਸ 'ਚ ਵਾਧਾ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਉਤੇ ਵੱਡੇ ਅਸਰ ਪਏ। ਇਥੇ ਹਮਲਾਵਰ ਆਏ ਅਤੇ ਵਸ ਗਏ। ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ 'ਚ ਭਾਰਤ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਰੋਤ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ 'ਚ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਲੋਕ ਪ੍ਰਵਾਸ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਅੱਧੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਵਸ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਪ੍ਰਵਾਸ ਨੂੰ ਵਾਚੀਏ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਸੂਬੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਨ, ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਂ ਉਦਯੋਗ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ, ਉਥੇ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਵਸੋਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਇੱਟ-ਖਤਿਕਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਇਸਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਥੋਂ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਥਾਨਕ ਲੇਬਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸਸਤੀ ਲੇਬਰ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ, ਆਪਸੀ ਵਿਰੋਧ ਵਧਦਾ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਰ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਵਾਂ ਦੇਸ਼ ਮੰਨ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਦੇਸ਼ ਉਸ ਲਈ ਪਰਾਇਆ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਮਾਰ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਨਫ਼ਰਤੀ ਵਰਤਾਰਾ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕ ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਟਰੰਪੀ ਸੋਚ' ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ 'ਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਏਪਨ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ।

ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਹ ਭਰਿਆ ਜਨਤਕ ਐਕਸ਼ਨ

ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਰੁੱਧ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਨਿੱਤਰੇ ਦਹਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ

ਜੇਕਰ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀ ਨਿਆਂਪਸੰਦ ਲੋਕ-ਰਾਇ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ-ਅਮਰੀਕੀ ਗੱਠਜੋੜ ਵੱਲੋਂ ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕ੍ਰਮੀ ਹੋਰ ਵੀ ਕਰੂਰ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਤੇਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਆਲਮੀ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਫ਼ੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰੇ ਗਏ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਉਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਗਾਜ਼ਾ ਉਪਰ ਬੰਦੀ ਭਿਆਨਕ ਭੁੱਖਮਰੀ ਤੋਂ ਬੇਚੈਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਗੁੱਸਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਇਸ ਘਿਣਾਉਣੇ ਕਾਰੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਨਿਖੇਧੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਯੂਰਪ ਦੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਟਲੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੜਕਾਂ ਉਪਰ ਆ ਕੇ ਇਸ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਦਹਿ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਇਟਲੀ ਦੇ ਦਰਜਨਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਨਿੱਕਲ ਆਏ- ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਰਹੇ, ਰੇਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੱਧ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਤੇ ਸੜਕਾਂ ਵੀ ਰੋਕੀਆਂ ਗਈਆਂ- ਇਹ ਗਾਜ਼ਾ ਉਪਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਮਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਯੂਰਪ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ।

ਇਸ ਵਧ ਰਹੇ ਲੋਕ ਦਬਾਅ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਤਾਨੀਆ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਪੁਰਤਗਾਲ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਫਲਸਤੀਨੀ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅੱਕ ਚੁੱਬਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਵੀ 22 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ

ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਹਾਸਭਾ 'ਚ ਫਲਸਤੀਨੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ 'ਚ ਸਨ ਤਾਂ ਇਟਲੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਉਪਰ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਲਈ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚਿਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੇਲੋਨੀ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਨਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣਾ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟਰੰਪ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਤੋਂ ਅੱਕੇ ਇਤਾਲਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਹੋਰ ਵਧ ਗਿਆ।

ਸਾਰੇ ਇਟਲੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਨੇ 22 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਆਮ ਹੜਤਾਲ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਟਲੀ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀ ਸੰਘ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਮਾਨਵੀ ਸੰਕਟ ਪ੍ਰਤੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਵੱਟਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮਿਲਾਨ ਤੋਂ ਪਲੇਰਮੋ ਤੱਕ, ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 75 ਮਿਊਨਿਪੈਲਿਟੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਏ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਲੇਚਰਹਾਮਿਏ ਟੁਟਟੇ (ਸੱਭ ਕੁਝ ਰੋਕ ਦਿਓ) ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਹੇਠ ਬੰਦਰਗਾਹ, ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਨੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਜੋ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਰੋਕੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਸੰਬੰਧ ਤੋੜੇ ਜਾਣ। 75 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹੜਤਾਲ ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਡੋਕ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਅਧਿਆਪਕ, ਧਾਤੂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ; ਸਕੂਲ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਬੰਦ ਰਹੀਆਂ। ਇਹ ਸਭ ਉਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜਿਸਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਵ-ਫ਼ਾਸੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ-ਪ੍ਰਸਤ ਹੈ।

ਆਯੋਜਕਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਰੀ ਸ਼ਹਿਰ

ਮਿਲਾਨ ਵਿਚ 50,000 ਲੋਕ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ, ਜਦਕਿ ਬੋਲੋਨੀਆ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 10,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੱਸੀ। ਮਿਲਾਨ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨੀਂ ਅਤੇ ਡੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਉਪਰ ਧੁੰਦੇ ਦੇ ਬੰਬ, ਬੋਤਲਾਂ ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਸੁੱਟੇ। ਬੋਲੋਨੀਆ ਵਿਚ ਸੜਕ ਰੋਕਣ ਵਾਲੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਿੱਡਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤੋਪ ਵਰਤਦੀ ਦੇਖੀ ਗਈ। ਸਥਾਨਕ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਲਾਨ ਵਿਚ 10 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 60 ਪੁਲਸੀਏ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ। ਜੇਨੋਆ ਅਤੇ ਲਿਵੋਰਨੋ ਵਿਚ ਬੰਦਰਗਾਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਿੰਤਤ ਸਨ ਕਿ ਇਟਲੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਅੱਡੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਰੋਮ ਵਿਚ 20,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਫਲਸਤੀਨੀ ਝੰਡੇ ਲਹਿਰਾਉਂਦੇ ਅਤੇ 'ਫ਼ੀ ਫਲਸਤੀਨ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਟਰਮਿਨੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਅੱਲੁਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਅਬਾਦੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਆਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਲ-ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਤਬਾਹ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਹਾਲੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਖ਼ੂਬੀ ਜਾਣੂੰ ਸਨ। ਉਹ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਸੰਕਟ ਪ੍ਰਤੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੁੱਪ ਤੋਂ ਅੱਖੇ ਸਨ। ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਤਲੇਆਮ

ਮਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਹਨ। ਇਟਲੀ ਨੂੰ ਠੱਪ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਉਪਰ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ।

'ਲੈਟਸ ਬਲੌਕ ਐਵਰੀਥਿੰਗ' (ਸਭ ਕੁਝ ਰੋਕ ਦਿਓ) ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਹੇਠ, ਹੜਤਾਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਸਹਿਯੋਗ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗਲੋਬਲ ਸ਼ੁਮੂਦ ਫਲੋਟੀਲਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ- ਇਹ 51 ਫ਼ੋਟੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਹੈ ਜੋ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਤੋੜ ਕੇ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਮਾਨਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਗਾਜ਼ਾ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਜ਼ਦਾ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਮੋੜਨ ਲਈ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਕੂਮਤ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ਰੇਆਮ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਡਰੋਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਾਫ਼ਲੇ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਧਮਾਕੇ ਕਰਕੇ ਰਸਦ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ-ਧਮਕਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਵਿਆਪਕ ਜਨਤਕ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਬੱਖਲਾਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਹੜਤਾਲ ਨੂੰ 'ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ' ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਾਮਬੰਦੀ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਘੱਟੇ ਰੋਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਦੁਨੀਆ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਇਟਲੀ ਦੇ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਾਜ਼ਾ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਟਰੰਪ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਤੋਂ ਖ਼ਫ਼ਾ ਹਨ। ਫਲਸਤੀਨ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪੈਰ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕ ਐਕਸ਼ਨ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਸ਼ੁਮੂਦ ਫਲੋਟੀਲਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਟਲੀ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰੀ ਬੇੜਾ ਭੇਜਣ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣੀ ਪਈ। ਨਿਆਂਪਸੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਮੂਦ ਫਲੋਟੀਲਾ ਨੂੰ ਨੇਵੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਇਟਲੀ ਅਤੇ

ਸਪੇਨ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣੀ ਪਈ ਹੈ।

ਇਟਲੀ ਦੀ ਇਹ ਆਮ ਹੜਤਾਲ ਸਧਾਰਨ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਮਰੀਕੀ-ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕ ਆਵਾਜ਼ ਪੁੱਖੇ ਇਸਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਇਹ ਇਟਲੀ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਾਜ਼ਾ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਰੋਹ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਚ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵੱਡਾ ਅੰਦੋਲਨ ਹੈ।

ਇਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚੇਤਨਾ ਵਾਲੀ ਹੜਤਾਲ ਸੀ-ਇਹ ਤਨਖ਼ਾਹ ਜਾਂ ਆਰਥਕ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਜੰਗਬਾਜ਼ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੋਕ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੱਬੀਆਂ-ਕੁਚਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨਾਲ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਤਹਿਤ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਵਰਗ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇਜ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੜਤਾਲ ਫਲਸਤੀਨ ਨਾਲ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਨਵਾਂ ਪੜਾਅ ਹੈ, ਜੋ ਫਲਸਤੀਨੀ ਕਾਜ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਯਮਨ, ਇਰਾਨ, ਲਿਬਨਾਨ ਆਦਿ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਵਾਂਗ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹੜਤਾਲ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਫਲਸਤੀਨੀ ਰਾਜ' ਨੂੰ ਬੂਠੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਬਦਨਾਮ ਫਲਸਤੀਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅਸਲ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਭਟਕਾਉਣ ਦਾ ਹਥਕੰਡਾ ਹੈ। ਇਟਲੀ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਭਰਮ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਮੂਦ ਕਾਫ਼ਲੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨੇਵੀ ਜਹਾਜ਼ ਭੇਜਣ ਵਰਗੇ ਠੋਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਝ ਆਪਣਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ।

ਗਾਜ਼ਾ ਫਲੋਟੀਲਾ ਵਧ ਰਹੇ ਆਲਮੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਹੀ ਗਾਜ਼ਾ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਰਹੇ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਫਲੋਟੀਲਾ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯਤਨ- ਗਲੋਬਲ ਸੋਲਿਡੈਰਿਟੀ ਫਲੋਟੀਲਾ - ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਫ਼ਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਨਾ ਸੁਰ ਹੋਰ ਵੀ ਤਿੱਖੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਇਤਮਾਰ ਬੇਨ-ਗਵੀਰ ਦੀ ਬੋਲ ਬਾਣੀ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਤਿੱਖੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ।

ਇਸ ਅਤਿਵਾਦੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਡਰਾਉਣਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲੋਟੀਲਾ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਸਾਰੇ ਵਾਲੰਟੀਅਰ 'ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ' ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਿਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਹਿੰਸਕ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਮੰਨਣ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਮਤਲਬ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ 'ਦ ਗਾਰਡੀਅਨ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਹਾਲੀਆ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਪਹਿਲੇ 19 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਕੈਦ ਕੀਤੇ ਗਏ 6,000

ਉਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ, ਛੇ ਮਕਬੂਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਦ ਪਾਲਿਸਤਾਈਨ ਕ੍ਰੋਨਿਕਲ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਡਾ. ਰਮਜ਼ੀ ਬਾਰੋਦ ਨੇ ਆਲਮੀ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਫਲੋਟੀਲਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਬਖ਼ੂਬੀ ਪਛਾਣਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਇਸਲਾਮ ਐਂਡ ਗਲੋਬਲ ਅਫੇਅਰਜ਼ (CIGA) ਵਿਚ ਨਾਨ-ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਸੀਨੀਅਰ ਰਿਸਰਚ ਫੈਲੋ ਹਨ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਮੁਕਤੀ ਕਾਜ਼ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਮਝ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਨਸਲਵਾਦੀ ਧਾੜਵੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹੇ ਲੋਕ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਫਲੋਟੀਲਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮ-ਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ ਨੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।-ਸੰਪਾਦਕ॥

ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਕੂ'-ਭਾਵ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕਰਦਾ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ-ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ

ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਾਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ 'ਸਰਦਾਰ ਜੀ'

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਜਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ (ਖਾਣ-ਪੀਣ) ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਧਰਤੀ ਉਪਰੋਂ ਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਆਕਾਰ 51 ਕਰੋੜ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਪਹਾੜ, ਜੰਗਲ, ਸ਼ਹਿਰ-ਪਿੰਡ ਵਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਕੱਪੜਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਐਸ.ਪੀ.ਐਸ. ਬਰਾੜ
ਫੋਨ: 9915194104

ਇਸ ਵੇਲੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕੁੱਲ ਅਬਾਦੀ 820 ਕਰੋੜ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਬਾਦੀ ਸਾਧਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਤੇ ਸੰਘਣੀ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਵਿਰਲੀ ਹੈ। ਏਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵੀ ਵੱਧ-ਘੱਟ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਅਬਾਦੀ ਸੰਘਣੀ ਹੈ ਉੱਥੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵਿਰਲੀ ਹੈ ਉੱਥੇ ਘੱਟ ਹੈ। ਅਬਾਦੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਰਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਇੱਛਾ 'ਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਸਾਬਿਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਦੀਵਾਨ ਟੋਡਰ ਮੱਲ ਨੇ ਮੁਗਲਾਂ ਕੋਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਨਾਲ ਢੱਕ ਕੇ ਖਰੀਦੀ ਸੀ।

ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ:

ਸੌਰ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਇਕ ਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਜੋ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਨਿੱਤ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ 'ਧਰਤੀ' ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਣੀ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਰ, ਸੜਕਾਂ, ਪਹਾੜ ਆਦਿ ਸਭ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਹੀ ਹਨ। ਧਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਖਣਿਜ ਅਤੇ ਧਾਤਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਧਰਤੀ ਦਾ ਉਹ ਉਪਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਉਪਜਾਊ ਹੈ ਅਤੇ ਬਨਾਸਪਤੀ ਉਗਾਉਣ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ ਭਾਵ ਧਰਤੀ ਦੀ ਉਹ ਉਪਰਲੀ ਪਰਤ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਅਨਾਜ, ਫਲ, ਫੁੱਲ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਆਦਿ ਉਗਾ ਸਕੋ, ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜ਼ਮੀਨ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਸੇਮ ਕਾਰਨ ਬੰਜਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਧਰਤੀ ਤਾਂ ਰਹੇਗੀ।

ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਬਣਦਿਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਵਸੋਂ ਉੱਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਜਾਊ ਸੀ ਅਤੇ ਪੀਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਉਪਲਬਧ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਥਨ ਹੈ 'ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ' ਮਤਲਬ ਜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੈ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਅਬਾਦੀ ਵੀ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਚਲਾਏ ਗਏ। ਜ਼ਮੀਂਦਾਰੀ, ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ, ਮਹਾਲਵਾਰੀ ਆਦਿ ਅਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ/ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਰੋੜੀ, ਆਮੀਲ ਅਤੇ ਪਟਵਾਰੀ ਆਦਿ। ਕਿਸਾਨ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਹੁਣ ਦਾ ਹੱਕ ਓਨਾ ਚਿਰ ਹੀ ਸੀ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਮਾਲੀਆ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ (1709-15) ਆਪਣੇ ਰਾਜਕਾਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰੀ ਸਿਸਟਮ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨੀ ਭਾਵ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ ਜੋ ਸਿਸਟਮ ਅੱਜ ਵੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ:

ਸੰਨ 1947 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜਿਹੜਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਕਸਤ ਸੀ, ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਪਜਾਊ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਨ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਏਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰੇਤਲੀ, ਟਿੱਬੇ, ਉਚੀ-ਨੀਵੀਂ ਅਤੇ ਕੱਲਰ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਾਲਵੇ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਹਿੱਸਾ ਰੇਤਲਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਕੀ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਜੋ ਪੱਧਰ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰ ਇਕਸਾਰ ਕਣਕ-ਝੋਨਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਰੱਬਾਬੰਦੀ ਕਰਵਾਈ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟੁੱਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਪਈ ਜ਼ਮੀਨ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਰਸਤੇ ਵੀ ਸਿੱਧੇ ਹੋਏ। ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ, ਆਈ.ਟੀ.ਆਈ. ਵਰਗੇ ਅਦਾਰੇ ਖੋਲ੍ਹੇ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਲਈ ਸੱਤ-ਰੋਜ਼ੀ ਵਾਰੀ ਚਲਾਈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਪੀ.ਏ. ਡੀ.ਬੀ. (ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਡੀਵੈਲਪਮੈਂਟ ਬੈਂਕ) ਅਤੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ। ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਮੰਡੀਕਰਨ ਸੁਧਾਰਿਆ, ਫੋਕਲ ਪੋਆਇੰਟ ਬਣਾਏ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਆਈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭੁੱਖ ਮਿਟੀ। ਸੂਬਾ ਖੇਤੀ, ਇੰਡਸਟਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਆਮਦਨ ਵਿਚ

ਨੰਬਰ ਇੱਕ ਬਣਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ, ਇਹ ਸਾਰੀ ਤਰੱਕੀ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਲਏ ਹੋਈ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ; ਸੂਬਾ ਇੱਕ ਨੰਬਰ ਰਿਹਾ। ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਐਸੀ ਆਦਤ ਪਈ ਕਿ 1990 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਛਿੱਕ ਵੀ ਮਾਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ।

ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਬਣਤਰ:

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਰੋਹਤ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦੀ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ

‘ਅਲਵੀਅਲ ਸਾਇਲ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਚੀਕਣੀ ਮਿੱਟੀ (ਕਲੇਅ) ਪਣਾ (ਸਿਲਟ) ਅਤੇ ਰੇਤੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਫ਼ਰਕ ਹੈ। ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਨੇ ਜਿੰਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪਹਿਚਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਬਨਸਪਤੀ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਬੂਟੇ ਦੇ ਵਧਣ-ਫੁਲਣ ਲਈ ਭਾਵੇਂ 16 ਤੱਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਪਰ ਆਮ ਬੂਟੇ ਵਿਚ 70 ਦੇ ਕਰੀਬ ਤੱਤ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 70 ਤੱਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਨਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗੋਂ 60 ਤੱਤ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿਰਫ 25 ਤੱਤ ਹੀ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤਾ ਇਨਸਾਨੀ ਢਾਂਚਾ ਸਿਰਫ 6 ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਾਰਬਨ, ਆਕਸੀਜਨ, ਹਾਈਡਰੋਜਨ, ਨਾਈਟਰੋਜਨ, ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਅਤੇ ਫਾਸਫੋਰਸ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗੰਧਕ (ਸਲਫਰ), ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ, ਸੋਡੀਅਮ, ਕਲੋਰੀਨ ਅਤੇ ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਸੂਖਮ ਤੱਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 0.01 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਹਨ ਬੋਰੋਨ, ਕੈਡਮੀਅਮ, ਕਰੋਮੀਅਮ, ਕੋਬਾਲਟ, ਕਾਪਰ, ਫਲੋਰੀਨ, ਆਇਓਡੀਨ, ਆਇਰਨ, ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ, ਮੋਲੀਬਡੀਨਮ, ਸਿਲੀਕੋਨ, ਟਿਨ, ਵਨੇਡੀਅਮ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਕ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਲੋਕ

ਬਨਸਪਤੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਸੰਤੁਲਤ ਖੁਰਾਕ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੇ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਕੱਚੀ ਬਨਸਪਤੀ 'ਤੇ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ।

ਅੱਜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਿਹਤ

ਅੱਜ-ਕਲ੍ਹ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਅਤੇ

ਜ਼ਹਿਰਾਂ (ਪੈਸਟੀਸਾਈਡ) ਪਾ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਿਹਤ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤੀ/ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬੰਜਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ, ਬੱਸ, ਜੋ ਬੀਕਾਨੇਰ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬੀਕਾਨੇਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਗੱਡੀ ਜਾਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵਧਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਥੋਂ ਦੀ ਇੰਡਸਟਰੀ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ, ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀਆਂ ਰਸਾਇਣਕ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਵਿਚ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਔਸਤ ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ 12 ਟਨ ਦਾਣੇ ਹਰ ਸਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਮਾੜੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰਹੀ ਗੱਲ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਦੇ ਤੱਤ ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਅਤੇ ਫਾਸਫੋਰਸ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਪੋਟਾਸ਼, ਜ਼ਿੰਕ, ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ, ਆਇਰਨ ਜਾਂ ਕਾਪਰ ਆਦਿ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਤੱਤ ਸਾਡੀ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ

ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੈਸਟੀਸਾਈਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਸਟੀਸਾਈਡ ਸਿਰਫ 665 ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਸਾਲਾਨਾ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਕਿ ਚੀਨ ਵਿਚ 13 ਕਿਲੋ ਅਤੇ ਯੂ.ਕੇ., ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ 6 ਕਿਲੋ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀ ਔਸਤ 2.37 ਕਿਲੋ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਰਸਾਇਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਜਿਹੜਾ ਬਾਇਓਡੀਗਰੇਡੇਬਲ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਮਤਲਬ ਜਿਹੜਾ ਰਸਾਇਣ ਬੂਟੇ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਸ ਦਾ ਮਾਲੀਕਿਊਲ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਐਲੀਮੈਂਟਲ ਫਾਰਮ (ਭਾਵ ਤੱਤ) ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਓ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾਪਣ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੀ ਐਂਟੀਬਾਇਓਟਿਕ ਜਾਂ ਫੂਡ ਪਰੇਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਜ਼ਹਿਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਏਸੇ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੈਸਟੀਸਾਈਡ ਇੰਡਸਟਰੀ 24500 ਕਰੋੜ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ 92000 ਕਰੋੜ ਦੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਨੁੱਖੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਕੁੱਲ ਕਾਰੋਬਾਰ 5,16,000 ਕਰੋੜ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧੇ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਵਰਤੋਂ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਬਾਦੀ 1971 ਵਿਚ ਇੱਕ ਕੋਰੜ ਪੈਂਤੀ ਲੱਖ ਸੀ ਜੋ 2023 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਬਾਰਾਂ ਲੱਖ ਹੋ ਗਈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਉਸ ਵਕਤ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ 0.311 ਹੈਕਟੇਅਰ (ਤਕਰੀਬਨ 6 ਕਨਾਲ) ਸੀ ਉਹ ਘਟ ਕੇ 0.134 ਹੈਕਟੇਅਰ (2 ਕਨਾਲ 13 ਮਰਲੇ) ਰਹਿ ਗਈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 43 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗੋਂ ਤੋਂ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਘਰਾਂ, ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਲਈ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਖਿਲਾਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਪਰ ਨੂੰ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ-ਕਲ੍ਹ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਵਰਤੀਕਲ ਕਲਟੀਵੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਖਰਚੀਲਾ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਵਿੱਤੋਂ ਬਾਹਰਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਨਾ ਹਰ ਵਪਾਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣੇ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਆਵਦੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਪੈਰ ਧਰਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਬਚਦੀ ਹੈ ਬਚਾ ਲਓ। ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕਿਸਾਨ/ਜ਼ਮੀਂਦਾਰ/ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਾਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ।

ਖ਼ਿਆਲ ਰਹੇ ਹੋਰ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ।

—ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪਾਮੇਤੀ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ)
ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਲੁਧਿਆਣਾ

ਗਾਜ਼ਾ ਫ਼ਲੋਟੀਲਾ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਐਲਾਨਿਆ ਮਿਸ਼ਨ ਗਾਜ਼ਾ ਦੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਤੋੜਨਾ ਹੈ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਯੁੱਧਨੀਤਕ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦਾ ਭੈਅ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਨਸਲਕ੍ਰਮੀ ਨੇ ਸਿਰਫ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਨਾਕਾਮੀ ਅਤੇ ਮੋੜਵੇਂ ਰੂਪ 'ਚ ਨਾਗਰਿਕ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਧਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਹੀ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਫਰੀ ਗਾਜ਼ਾ ਮੁਵਾਜ਼ਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬੇਤੀ 2008 'ਚ ਗਾਜ਼ਾ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਭੜਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਰਕੁਨ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜਾਂ ਨੂੰ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ 'ਤੇ ਬੇਧੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰਾਜਦੂਤ ਬਣ ਗਏ। 2010 ਦੇ ਗਾਜ਼ਾ ਫਰੀਡਮ ਫਲੋਟੀਲਾ — ਜਿਸ ਵਿਚ ਐਮਵੀ ਮਾਵੀ ਮਰਮਾਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ— ਪ੍ਰਤੀ ਤੇਲ ਅਵੀਵ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਘਾਤਕ ਸੀ। ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਕਮਾਂਡੋਆਂ ਨੇ 10 ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਖ਼ਤ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਫ਼ੌਜੀ

ਜੰਗ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਜਾਣੀਆਂ-ਪਛਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਪੱਛਮੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਓਦੋਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਜਰਮ ਮੰਨ ਕੇ ਸਲੂਕ ਕਰਨਾ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਆਮ ਨੀਤੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਉਪਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਘੋਰ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਕਾਰਕੁਨ 2011, 2015 ਅਤੇ 2018 'ਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਠਿੱਲਦੇ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਜਾਣ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਰੁਚੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਫ਼ਰ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤਿਆ।

ਮੌਜੂਦਾ ਨਸਲਕ੍ਰਮੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਨਾਟਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ। ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨਾਲ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਯੂਰਪੀ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਲਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਖ਼ਿਰਕਾਰ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਪੇਨ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਆਲਮੀ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਫਲੋਟੀਲਾ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ। ਬਾਰਸੀਲੋਨਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ,

ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਜਹਾਜ਼ ਵੀ ਜੁੜਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਮਿਲ ਕੇ ਗਾਜ਼ਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿ ਜੀਵਨ-ਬਚਾਓ ਸਮਾਨ ਸਮੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਗਾਜ਼ਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੈ।

ਤਾਜ਼ਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਉੱਘੜਵੀਂ ਹਕੀਕਤ ਹੋਰ ਵੀ ਪੱਕੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਕੋਨਸਾਇੰਸ ਫਲੋਟੀਲਾ 'ਤੇ ਮਾਲਟਾ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕੰਢੇ ਉੱਤੇ ਡਰੋਨ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਜੂਨ ਅਤੇ ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਮੈਡਲੀਨ ਅਤੇ ਹੰਡਾਲਾ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਡਲੀਨ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਕੈਟਜ਼ ਨੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਾਰਕੁਨ ਗਰੇਟਾ ਬਨਬਰਗ, ਜੋ ਫਲੋਟੀਲਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਨੂੰ 'ਯਹੂਦੀ ਵਿਰੋਧੀ' ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ: 'ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਜਾਓ... ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਤੋੜਨ ਜਾਂ 'ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ' ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਹਰੇਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗਾ।'

ਇਹ ਗੁੱਸਾ ਉਸੇ ਕ੍ਰੋਧੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ

ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਗਾਜ਼ਾ ਦੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਏਨਾ ਕੁੱਝ ਕਿਉਂ? ਇਹ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ, ਸੀਮਤ ਵਸੀਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਯਤਨ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਤੋੜਨ ਜਾਂ ਨਸਲਕ੍ਰਮੀ ਤੇ ਅਕਾਲ ਝੱਲ ਰਹੀ 20 ਲੱਖ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਦਰ ਅਸਲ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਾਗਰਿਕ ਸਮਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਕਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜੋ ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਸਮਾਜ ਵੱਲੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ: ਸਰਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਕਾਲਤ, ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਨਿਵੇਸ਼-ਵਾਪਸੀ ਅਤੇ ਬਾਈਕਾਟ ਰਾਹੀਂ ਆਰਥਕ ਦਬਾਅ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਬਾਈਕਾਟ, ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਲੋਕ-ਲਾਮਬੰਦੀ।

ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਫਲੋਟੀਲਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕ ਸਮਾਜ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਤੱਕ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਜੋ ਦਰ ਅਸਲ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਬੇਨ-ਗਵੀਰ ਦੀ ਇਹ ਜਾਹਰਾ ਧਮਕੀ ਕਿ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ 'ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ' ਮੰਨ ਕੇ ਨਜ਼ਿਠਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਦਰ ਅਸਲ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਡਰਾਂ-ਫ਼ਿਕਰਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਵਧਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਇਕਬਾਲ ਵੀ ਹੈ।

ਆਖ਼ਿਰਕਾਰ ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੂਹ (ਦ੍ਰਿੜਤਾ), ਸਿਰਤ ਅਤੇ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਹੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦੇਵੇਗੀ, ਪਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਅੰਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਫਰੀਡਮ ਫਲੋਟੀਲਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਅੰਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਹ ਗਾਜ਼ਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਬਲਕਿ, ਉਹ ਇਕ ਜਟਿਲ ਆਲਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਜੋ ਆਖ਼ਿਰਕਾਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗਤਾ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਇਕ ਵੱਡੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਧਰਮ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਹੁ-ਰੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਸੰਬੰਧੀ ਬੜੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਦਿੱਲੀ ਸਾਬਕਾ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ

ਵਿਚ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਮ ਕਰਕੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਇਹ ਆਮ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਵੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਬਿਆਨ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਇਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਲੀਡਰ ਨੇ ਆਪ ਨਿਭਾਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਮੈਂ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਤਨਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਸਦ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਸਦਨਾਂ ਵਿਚ 21 ਤੇ 22 ਮਈ 2012 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ 8 ਜੂਨ 2012 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿਚ ਛਾਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ

ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਇਮ-ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਸੂਬਾ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚ ਸੰਸਥਾ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕਾਇਮ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪੁੱਜਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ਰਜ਼ ਵੀ ਬਣਦਾ ਸੀ, ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਦੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਕੀ ਮਿਲੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਏ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈਰਾਨਗੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 2012 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ 3 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ।

ਅਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ 1909 ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਿਪੁਦਮਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਲੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਰਸਮ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 1947 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕਈ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ, ਕਿਉਂਕਿ 18 ਮਈ 1955 ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ 'ਚ ਹੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ 'ਚ ਤੋਂ ਭਾਵ 2012 ਤੱਕ 57 ਸਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਰ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ

ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਪ ਸੀ। ਆਮ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ, ਪਰ ਜੇ ਵੀ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਦਾ ਇਹ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ 2004 ਵਿਚ ਹਰਿਆਣੇ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਵੱਖਰਾ ਸਿੱਖ ਵਿਆਹ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ

ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਕਰਵਾਉਣੀ ਬੜੀ ਔਖੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਇਕ ਰਸਤਾ ਲੱਭਿਆ ਕਿ ਜੋ ਸਿੱਖ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ 1909 ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਲਿਖਤੀ ਚਿੱਠੀ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਮਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ 18 ਸਤੰਬਰ 2007 ਨੂੰ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਂਬਰ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਹਰ ਇਕ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਲਾਟਰੀ ਰਾਹੀਂ ਸਦਨ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਰੱਬ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਲਾਟਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਛੇਤੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਅੱਗੋਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭੈਰੋਂ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖਾਵਤ, ਜੋ ਰਾਜ

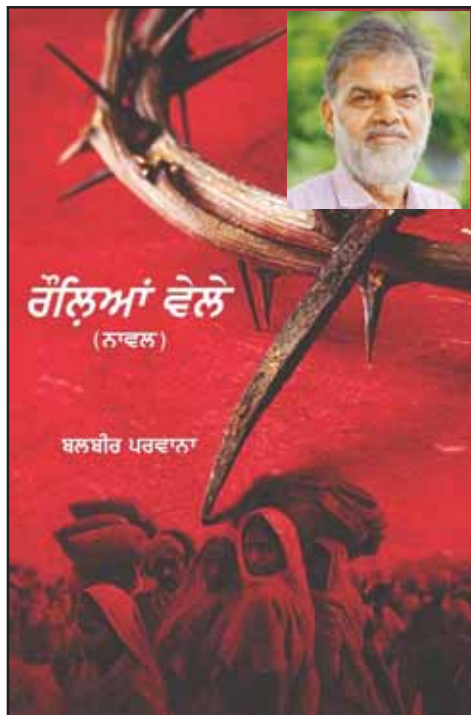
ਸਭਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਨ, ਨੇ ਮੇਰਾ ਬਿੱਲ ਸੰਸਦ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਘੜਨ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕਤ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਬਿੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤ੍ਯਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 21 ਨਵੰਬਰ 2007 ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ 12 ਸਿੱਖ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ 4 ਦਸੰਬਰ 2007 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ-ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ, ਐਮ.ਐੱਸ. ਗਿੱਲ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਪਟਿਆਲਾ ਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠਾ, ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ, ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਨਰੇਸ਼ ਗੁਜਰਾਲ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਬਾਜ ਜੋਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਤੇ ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਆਦਿ ਸਨ।

ਸੰਸਦ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਘੜਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਡਾ. ਈ.ਐਮ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚਿਯੱਪਨ ਸਨ। ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ 4 ਦਸੰਬਰ 2007 ਨੂੰ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਕੇ.ਐਨ. ਚਤੁਰਵੇਦੀ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ 1909 ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਨਵਾਂ ਐਕਟ

ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਵਾਲੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਡਾ.ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਮਿਲਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਵਾਂ ਐਕਟ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮੰਤਰੀ-ਮੰਡਲ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਕਈ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਬਦਲ ਗਏ, ਅਖੀਰ ਜਦੋਂ ਸੁਲੇਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਇਸ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 4 ਅਪ੍ਰੈਲ 2012 ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਚਿੱਠੀ ਰਾਹੀਂ 23 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਇਸ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦੀ ਇਤਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਤਾਕਤ

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਰੀ (ਬੀ.ਸੀ.) ਤੋਂ ਉਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ, ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਰੈਡੀਕਲ ਦੇਸੀ ਦੇ ਸਹਿ-ਸੰਸਥਾਪਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਯੂਟਿਊਬ ਉੱਪਰ 'ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖ਼ਬਰਾਂ' ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪੈਸੇ ਧੋਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਖ਼ਾਸ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਕਰ ਲਈ ਨੌਕਰੀ, ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਆਜ਼ਾਦ ਯੂ-ਟਿਊਬ ਚੈਨਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੇਰੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਨ ਰਚਨਾ ਨੇ ਮੇਰੀ ਦੁਚਿਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ, ਪੈਸੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਚੈਨਲ ਦੇ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਨਾਵਲ ਦੇ ਲੇਖਕ ਬਲਬੀਰ ਪਰਵਾਨਾ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਦੇ ਨਾਵਲ 'ਚੋਂ ਮਿਲੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਮੇਰੀ ਅਗਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੈਅ ਕਰਨ 'ਚ ਸਹਾਈ ਹੋਈ।

1947 ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਦਰਦਨਾਕ ਯਾਦਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ

ਢਾਹਾਂ ਇਨਾਮ ਦੇ ਫਾਈਨਲਿਸਟਾਂ 'ਚ ਸ਼ੁਮਾਰ 'ਰੋਲਿਆਂ ਵੇਲੇ' (ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ), ਬਲਬੀਰ ਪਰਵਾਨਾ ਦਾ ਨਾਵਲ, ਇੱਕ ਯੂ-ਟਿਊਬਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੰਡ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਈ ਇਹ ਵੰਡ 1947 'ਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਬਦਲਾਅ ਹੋਇਆ—ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਮੁਸਲਮਾਨ-ਬਹੁਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਛੱਡਣ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਹਿੰਸਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਦੇੜਿਆ ਗਿਆ।

ਜਿੱਥੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇਸਲਾਮੀ ਰਾਜ ਐਲਾਨਿਆ, ਉਥੇ ਭਾਰਤ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ 'ਚ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਭਾਰਤ 'ਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੌਜੂਦਾ ਹਿੰਦੂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਹੇਠ, ਝੂਠੀ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਆੜ 'ਚ, ਹੋਰ ਵੀ ਹਮਲਾਵਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਈ ਕਤਲੇਆਮ ਵੇਖੇ ਹਨ।

ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਨਾਇਕ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ), ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਉਹ 1947 ਦੀ ਉਸ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੰਗਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੌਤਾਂ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਯਾਦਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਅਜੇ ਵੀ ਅਸਪਸ਼ਟ ਕਿਉਂ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਦੌਰ ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ 'ਚ ਹੀਰੋਸ਼ਿਮਾ ਤੇ ਨਾਗਾਸਾਕੀ ਬੰਬਾਰੀ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

ਕੰਮ ਛੱਡੇ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਮਾਈ ਦੇ ਘਰ ਬੈਠਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਸ਼ਰਮ ਵੀ ਆਉਣੀ, ਪਰ ਕਰਦਾ ਵੀ ਕੀ? ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਨਵੀਂ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ, ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਲਈ ਜਾਂ ਫੇਰ ਕੈਨੇਡਾ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੇਣ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਕ ਸਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਟਿੱਬਰ ਵੀ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਹੈ ਵੀ ਸੱਚ, ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਤਵਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਟੁੱਟਣ 'ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਮੂੰਹ ਲਾਵੇ!

ਖ਼ੈਰ, ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਵੀ ਕੱਟਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਸੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੈਰ ਕਰ ਲਈ, ਬੁਟਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਲਿਆ, ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣਾ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਘਰੇ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣਾ, ਕੁਝ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਜਾਂ ਫੇਰ ਲਿਖ ਲਿਆ ਜਾਂ ਕਦੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਵੇਖ ਲਈ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਈ ਰੱਖਣਾ।

ਇਸੇ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਵਿਚ ਇੱਕ ਦਿਨ ਇੱਕ ਨਾਵਲ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚਲੀ ਕਹਾਣੀ ਮੇਰੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਦਲ ਦੇਵੇਗੀ। ਪੜ੍ਹਨ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਖੁੱਭ ਹੀ

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡਾ

ਗਿਆ। ਨਾਵਲ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਵੰਡ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਟਾਈਟਲ ਵੀ ਉਸਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਮਾਰ ਵੱਢ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। 'ਰੋਲਿਆਂ ਵੇਲੇ' ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਵੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸੀ, ਜਾਣੀ ਮੇਰੇ ਹੀ ਨਾਂ ਵਾਲਾ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਨਾਇਕ ਜਿਸਦੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਖੋਜ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਨੂੰਨ ਸਵਾਰ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਕਸੀਮ ਵੇਲੇ ਹੋਏ ਫਿਰਕੂ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਕਲਮਬੰਦ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਯੂ-ਟਿਊਬ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕੈਮਰੇ ਵਿਚ ਸਮੇਟਦਾ। ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਝੋਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕੰਮ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਕਮਾਏਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਬਸ ਆਪਣੀ ਧੁਨ ਵਿਚ ਸਵਾਰ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ ਕਿ ਪੈਸੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਹੀ ਕਰ ਲਵੇ।

ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਵਰਗਾ ਜਾਪਿਆ। ਮੈਂ ਵੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਇਸੇ ਜਨੂੰਨ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੇਰੀ ਇਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਤਾਂ ਹੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮੇਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੈਅ ਹੋ ਗਈ। ਨਾਵਲ ਵਾਲੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਮੂਹਰੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ,

ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਜੜਾਂ ਲੱਭਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਬੀਦਾ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਰਹਿੰਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੋਜਕਰਤਾ ਹੈ। ਸੰਯੋਗ ਨਾਲ, ਅਬੀਦਾ ਦੇ ਪੇਕਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਜੜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਸੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਹਨ, ਜਿੱਥੋਂ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਹੈ। ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤੈਨੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਭੂਗੋਲ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਦੋਸਤ ਬਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੋਮਾਂਚਕ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੀ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਬੀਦਾ ਭਾਰਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜਾਂ ਨਾਲ ਮੁੜ ਜੁੜ ਸਕੇ।

ਇਹ ਨਾਵਲ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਰਮਿਆਨ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਭਵਿੱਖ ਅਤੇ ਅਮਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋ ਵੱਡੇ ਯੁੱਧ ਲੜੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਲੇਖਕ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੀ ਸਹੀ, 1947 ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਈਆਂ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਉਸ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਵੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਤਕਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਢਾਹਾਂ ਇਨਾਮ ਦੇ ਫਾਈਨਲਿਸਟ

ਭਾਰਤ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲੇਖਕ ਬਲਵੀਰ ਪਰਵਾਨਾ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਢਾਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਫਾਈਨਲਿਸਟਾਂ 'ਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਇੰਡੀਆ ਐਂਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਯੂਬੀਸੀ) ਦੇ ਏਸ਼ਿਆਈ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਹ ਇਨਾਮ 2014 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਬਰਜ ਢਾਹਾਂ ਨੇ ਵਿੱਤੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਾ ਮਕਸਦ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅਤੇ ਸਾਹਮੁਖੀ ਲਿਪੀ 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸੀ ਲੇਖਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਲੇਖਕ ਹਨ—ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਮੁਦੱਸਰ ਬਸ਼ੀਰ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲ 'ਗੋਇਲ' (ਅਨਮੋਲ ਆਸ਼ਰੇ) ਲਈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਭਗਵੰਤ ਰਸੂਲਪੁਰੀ, ਆਪਣੇ ਨਿੱਕੀਆਂ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਡਿਲੀਵਰੀ ਮੈਨ' ਲਈ।

ਜੇਤੂ ਨੂੰ 25,000 ਡਾਲਰ ਦੀ ਰਕਮ ਮਿਲੇਗੀ ਅਤੇ ਦੋ ਉਪ-ਜੇਤੂਆਂ ਨੂੰ 10,000-10,000 ਡਾਲਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਜੇਤੂ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਐਲਾਨ 13 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਰੀ ਵਿਖੇ ਨਾਰਥਵਿਊ ਗੌਲਡ ਐਂਡ ਕਨਟਰੀ ਕਲੱਬ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਤਾਂ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਆਲੀ-ਭੋਲੀ ਜਿਹੀ ਮੰਗ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਖਰੀਦੀ ਕਾਰ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਬੱਚਾ ਟੋਆਏ-ਕਾਰ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉੱਤੇ ਅੜ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਅੰਡੇਮਾਨ/ਨਿਕੋਬਾਰ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਟੂਰ ਲਾ ਕੇ ਪਰਤੇ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੰਗ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾ ਦਿੱਤੀ, 'ਅਜੇ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਕਸੌਲੀ ਵੀ ਘੁੰਮ ਕੇ ਆਉਣੈ ਐਤਕੀ'।

ਤਰਕ-ਵਿਤਰਕ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਖੇਡ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਪਰ ਕੋਈ ਦਿਲ ਦਾ ਕੀ ਕਰੇ, ਅਖੇ ਦਿਲ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ। ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਤਾਂ ਕਸੌਲੀ ਲਈ ਤੜਪ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਇਹ ਤਰਕ ਕੀ ਕਾਟ ਕਰਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਪਾਂ ਦਿੱਲੀ-ਦੱਖਣ ਗਾਹ ਆਏ ਹਾਂ, ਕਨੇਡਾ ਦੀ ਰੰਗੀਲੀ ਪਤਝੜ (ਐਂਟਮ ਫਾਲ) ਦਾ ਹੁਸਨ ਮਾਣ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਅੰਡੇਮਾਨ ਦੀ ਕੰਜ-ਕੁਆਰੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮਾਣ ਕੇ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੁਣ ਭਲਾ ਕਸੌਲੀ ਦੀ ਕੀ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਹੈ?

ਉਂਜ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕਸੌਲੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨੇੜਲੀਆਂ ਬਾਕੀ ਪਹਾੜੀ ਥਾਵਾਂ- ਸ਼ਿਮਲਾ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਡਲਹੋਜ਼ੀ, ਮਸੂਰੀ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਵੱਧ ਆਭਾ ਵਾਲਾ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਮੇਰੀ ਇਸ ਤੁਲਨਾ ਦਾ ਅਸਰ ਵੀ ਕਸੌਲੀ ਦੀ ਤਲਬਗਾਹ ਉੱਤੇ ਬਿੰਦੇ ਘੜੇ 'ਤੇ ਡਿੱਗੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੂੰਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਵੀ ਸੱਚੀ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਸੌਲੀ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪਹਿਲੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਪਹਿਲੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲ ਤੱਕੜੀ ਦੇ ਪੱਲਿਆਂ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਭਲਾ ਕੌਣ ਤੋਲ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ?

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: +91-98728-35835

ਗੱਲ ਕੋਈ ਤੀਹ ਕੁ ਵਰ੍ਹੇ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਬਤੌਰ ਲੈਕਚਰਾਰ ਜੁਆਇਨ ਕੀਤਾ। ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕਸੌਲੀ, ਸ਼ਿਮਲਾ, ਅੰਦਰੇਟਾ ਵਿਖੇ ਗੈਸਟ-ਹਾਊਸ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਸਤੀ ਜਿਹੀ ਬੁਕਿੰਗ ਕਰਾ ਕੇ ਫੈਕਲਟੀ ਮੈਂਬਰ ਨਹਿਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਭਾਗੀ ਛਿੱਕਾ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੀ ਸੀ, ਵਰਨਾ ਨੌਕਰੀ ਵਾਸਤੇ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਦੇ ਜਿਸ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਆਏ ਸਾਂ, ਉਦੋਂ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਸੈਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮ੍ਰਿਗ-ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਜਿਹਾ ਭਰਮ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤੱਕ ਚਾਹ ਕੇ ਵੀ ਅੱਪੜਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਪਲੇਨੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਆਈਆਂ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨੇ ਜੀਅ-ਮੈਂ, ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਬੇਟਾ ਆਸਵੰਤ- ਅੱਠ-ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਲਈ, ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗੂੰ, ਕਸੌਲੀ 'ਚ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਨਿਕਲ ਪਏ। ਕਸੌਲੀ ਦੀ ਮੇਨ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਉਤਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਖਸਤਾ ਹਾਲਤ ਵਾਲਾ ਹੋਟਲ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਦੋ ਕਮਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਹੀ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਸੁਖ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਇਹ ਕਿ ਜੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਗਰਮੀ ਲਗਦੀ ਤਾਂ ਟੇਬਲ-ਫੈਨ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਕਿਰਾਏ ਉੱਤੇ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਟਿਕਾਣਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸੁਰਗ ਦਾ ਬੂਟਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਅੱਗਦੇ ਨੇ ਸਰਕਾਰੋਂ ਮਿਲੇ ਤੇਲ ਤਾਂ ਜੁੱਤੀ 'ਚ ਪਵਾ ਲਈਏ।

ਗੈਸਟ-ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ। ਨੌਂ-ਦਸ ਕੁ ਵਜੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਉਠ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਮਾਰਕਿਟ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੇ ਬਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਆਨੰਦ ਢਾਬੇ ਤੋਂ ਪਹਾੜੀ ਪਰੋਨਿਆਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ। ਫਿਰ ਲੋਅਰ ਜਾਂ ਅੱਪਰ ਮਾਲ ਵੱਲ ਨਿਕਲ ਤੁਰਦੇ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤੁਰਦੇ ਹਰਿਆਲੀ ਭਰੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦਾ ਹੁਸਨ ਨਿਹਾਰਦੇ ਜਾਂਦੇ। ਕੈਮਰਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅੱਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚਦੇ, ਮਨ-ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਵਸਾਈ ਜਾਂਦੇ। ਰਾਹ 'ਚ ਹਿਮਾਚਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੋਟਲ-ਨੁਮਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਆਉਂਦਾ, ਉਥੇ ਘੰਟਿਆਂ-ਬੱਧੀ ਬਹਿਣ ਦੇ ਲਾਲਚ-ਵੱਸ ਚਾਹ-ਕੋਫੀ ਪੀਣ ਦਾ ਖਰਚ ਵੀ ਦਿੰਦਾ 'ਚ ਜੀਭ ਲੈ ਕੇ ਝੱਲ ਲੈਂਦੇ। ਕਿਤੇ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਜੋਸ਼ ਚੜ੍ਹਦਾ ਤਾਂ ਮੌਕੀ ਪੁਆਇੰਟ ਦੀ ਸਾਹ-ਚੜ੍ਹਾਉਣੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਚੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ। ਉਚਾਈ ਤੋਂ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਦੂਰ ਤੱਕ ਤਹਿ-ਦਰ-ਤਹਿ ਵਿਛੀਆਂ ਗਲੀਚਾ-ਨੁਮਾ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਹਰੇ ਤੰਬੂਆਂ ਦੀ ਰੇਂਜ ਦਾ ਲੁਭਫ ਮਾਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮੁੜਦੇ ਫਿਰ ਉਸੇ ਆਨੰਦ ਢਾਬੇ ਤੋਂ ਕੁੱਖਾਂ-ਕੱਢ 'ਡਿਨਰ' ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਹੋਟਲ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਟਹਿਲਦੇ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ 'ਚ ਲਿਪਟੀ ਕਸੌਲੀ ਦੇ ਹੁਸਨ ਦਾ ਜਲਵਾ ਦੇਰ ਤੱਕ ਬਿਹਬਲ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਘੁੱਟਾਂ-ਬਾਟੀ ਪੀਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਨਿੱਤ ਦਾ 'ਰੁਟੀਨ' ਸੀ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਰਤੀ ਭਰ ਵੀ ਅਕਾਊ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਰੁਟੀਨ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ-ਸੁਹਜ ਨੂੰ ਮਾਨਣ ਲਈ ਭੜਕੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਲੱਖਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਜ਼ਰਬਾਂ ਦੇ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਛੋਟਾ-ਮੋਟਾ ਲੇਖਕ ਤਾਂ ਬਣ ਹੀ ਚੁੱਕਿਆ ਸਾਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ-ਲੰਘਦਿਆਂ ਇੱਕ ਘਰ ਅੱਗੇ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਲਿਖਿਆ ਵੇਖਦਾ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖੰਭ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ। ਸੋਚਦਾ! ਕਿ ਕਿਸੇ ਘਰ ਸਾਹਵੇਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੀ ਸਲੇਟ ਉੱਤੇ 'ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ' ਉਕਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਲਿਖਣ-ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਵੱਡੇ ਮੁਹਤਬਰ ਲੇਖਕਾਂ ਵਾਂਗ ਅਜਿਹੇ 'ਨਿਵਾਸ' 'ਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਪਹਾੜਾਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ- ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਆਦਿ - ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਵਾਵਰੇਲੇ ਬਣ ਘੁੰਮਣ ਲਗਦੀਆਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਪਛਤਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਹੁਸੀਨ ਵਰ੍ਹੇ ਕਸੌਲੀ ਦੇ ਤਸਵੀਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਗੁਆਚ ਗਏ ਸਨ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕਿਵੇਂ ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਦਿਲਕਸ਼ ਬਰਕਤਾਂ ਬਿਖਰੀਆਂ ਪਈਆਂ

ਸਾਡੀ ਮਲਿਕਾ-ਏ-ਹੁਸਨ

ਸਨ, ਬਾਹਾਂ ਉਲਾਰ ਉਲਾਰ ਮਾਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਮਾਰੂਤ ਖੂਹ ਦੇ ਡੱਡੂ ਵਾਂਗ ਘਰ ਨਾਂ ਦੀ ਘੁਟਨ-ਭਰੀ ਗਿੱਠ ਕੁ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਦਿਨ-ਕਟੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਮੌਜ-ਬਹਾਰ ਦੀ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਥੇ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੀ ਆਗੋਸ਼ ਵਿਚ ਲੈਣ ਲਈ ਅੰਗਤਾਈਆਂ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ।

ਬੰਦੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁਪਨੇ ਕਦੋਂ ਪੂਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਹਕੀਕਤਾਂ ਦੀ ਪਥਰੀਲੀ, ਖੰਘਰ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਵੱਜ-ਵੱਜ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਦਮ ਤੋੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜਾ ਕੋਈ ਵੱਖਰੇ ਫੰਨੇ-ਖਾਂ ਸਾਂ ਜੋ ਮਨ-ਆਈਆਂ ਕਰਦੇ। ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਦੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਡੱਡੂ ਵਾਂਗ ਚੱਪੇ-ਚੱਪੇ ਦੇ ਛਤੱਪੇ ਮਾਰਦਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਅੱਖ ਦੇ ਫੋਰ ਵਿਚ ਹੀ ਛੱਬੀ-ਸਤਾਈ ਵਰ੍ਹੇ ਲੰਘਾ ਲਏ ਸਨ ਪਰ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਸੈਰਗਾਹ ਕਸੌਲੀ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕੇ। ਅੱਜ ਜਾਨੇ ਆਂ, ਕੱਲ੍ਹ ਜਾਨੇ ਆਂ, ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਹਾਉਕੇ ਭਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ। ਹੋਰਵਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ

ਘਸਰਦਾ ਇਉਂ ਮੋਟੀ ਚਮਕੀਲੀ ਪਰਤ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਹਰਿਆਲੀ ਦੀ ਕੰਧ ਉੱਤੇ ਪੋਲੀਥੀਨ ਦਾ ਪਲੱਸਤਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਮੋੜ-ਘੋੜ ਵਾਲੇ ਭੀੜੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੇ ਕਾਰਾਂ-ਟਰੱਕਾਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਮਾਰਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਹੁੰਘਾਂ ਨੱਕ 'ਚ ਜਲੂਣ ਛੇੜਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਹੁੰਘਾਂ-ਤੌਰ ਰੀਘਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਨੇ ਮਸਾਂ ਹੀ ਇਹ ਗੰਧਲਿਆ ਭਵਸਾਗਰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ। ਵਾਹਵਾ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕਸੌਲੀ ਦੀ ਸੰਦਲੀ ਨੰਢਕ ਫਿਰ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਾਹ 'ਚ ਸਾਹ ਆਇਆ।

ਕਸੌਲੀ 'ਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਦੀ 130 ਰੁਪਏ ਦੀ ਪਰਚੀ ਕਟਾਈ। ਵਰਕਰ ਨੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਕਾਰ-ਪਾਰਕਿੰਗ ਲਈ ਸਾਹਮਣੇ ਬਣੀ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਮੰਜ਼ਲੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਆਫਰੀ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਸੋਚਿਆ ਅਜੇ ਤਾਂ ਆਫ-ਸੀਜਨ ਹੈ, ਜੂਨ-ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਭਰ-ਸੀਜਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਖ਼ੈਰ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਕਹਿ ਕੇ

ਸਜੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਵੇਖਿਆਂ ਹੀ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਸੁਹਜ-ਸਲੀਕਾ ਮੋਹ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ, ਸਰੋਤਿਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਹਰੇਕ ਅਦਾ ਨੂੰ 'ਇਲੀਟ ਟੱਚ' ਨੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਜਿਹੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ-ਆਪਾ ਸਿੱਧੜ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਫਿਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮਨ ਨੇ ਹੌਸਲਾ ਫੜ ਲਿਆ। ਤੁਲਨਾ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਸਨੋਬਰੀ (ਵਿਖਾਵਾ) ਸੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਵੀ ਤੀਹ-ਪੈਤੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਸਾਹਿਤਕ-ਸੂਝ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਅਹਿਸਾਸ-ਏ-ਕਮਤਰੀ ਕਾਹਦੇ ਲਈ?

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਟੀਵਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਪੂਰੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਬੜੇ ਚਾਅ ਅਤੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਮਾਣ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਾਹਿਤਕ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਥੇ ਹੋਰ ਵੀ ਤਾਂ ਬਬੇਰਾ ਕੁਝ ਸੀ ਵੇਖਣ-ਮਾਣਨ ਵਾਲਾ। ਅੱਧ ਅਕਤੂਬਰ ਦਾ ਸੁਹਾਵਾਂ ਮੌਸਮ, ਹਰੇ-ਭਰੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਮਨਮੋਹਕ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਲਜ਼ੀਜ ਖਾਣੇ-ਦਾਣੇ, ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਅਦੀਬਾਂ, ਅਫਸਰਸ਼ਾਹ ਮੁਹਤਬਰਾਂ ਦੀ ਸੋਹਬਤ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੱਜਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਬਾਰਸ਼, ਫਿਰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਕਿਸ ਦਾ

ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ, ਬੁੱਕਰ ਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਜੇਤੂ ਗੀਤਾਂਜਲੀ ਸ੍ਰੀ ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦਿਵਿਆ ਦੱਤਾ ਨਾਲ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤਸਵੀਰਾਂ।

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਲਈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਸੌਲੀ-ਵਿਯੋਗ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਮਾਨਸਿਕ ਗੰਢ ਜਿਹਾ ਰੋਗ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਮਨ-ਚਾਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਲਈ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਵਿਯੋਗ ਦੀ ਕਸਕ ਹੋਰ ਕਸਕਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। 'ਅਜੇ ਤਾਂ ਕਸੌਲੀ ਵੀ ਜਾਣੈ', ਉਨਦੇ-ਬਹਿੰਦੇ ਉਹ ਇਹ ਰਾਗ ਅਲਾਪਦੀ ਰਹਿੰਦੀ।

ਦਿਲ ਦੀ ਏਨੀ ਤੀਬਰ ਚਾਹ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਵੀ ਨਿਕਲ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਰੋਨਾ-ਕਾਲ ਦੇ ਲੰਮੇ ਵਕਫ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਲਿਟ ਫੈਸਟ ਸਮਝੇ ਉਹ ਰਾਹ ਬਣ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਲੰਮੀਆਂ ਪੁਲਾਘਾਂ ਪੁਟਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਹਿਬੂਬ ਕਸੌਲੀ ਨੂੰ ਧਾਹ ਗਲਵੱਕੜੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਨਿਕਲ ਪਏ ਸਾਂ। ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਚਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਜਿਵੇਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਰੱਜ ਰੱਜ ਗਲੇ ਲੱਗ ਮਿਲਣਾ ਹੋਵੇ, ਵਸਲ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪਲ ਹੰਢਾਉਣੇ ਹੋਣ।

ਪਟਿਆਲਾਉਂ ਚੱਲੇ, ਜੀਰਕਪੁਰ ਲੰਘ ਕੇ ਪੰਚਕੂਲੇ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਤੇ ਪੈਦਿਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਤਨਾਂ-ਮਨਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ। ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਪੁਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੋਅ-ਰੂਮਾਂ ਨੇ ਸੜਕ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਨਿਰਵਿਘਨ ਦੌੜਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਿਆ ਕਦੋਂ ਚੰਡੀ ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਪਿੰਜੋਰ ਗਾਰਡਨ ਲੰਘ ਗਏ ਸਾਂ। ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿਸੇ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ, ਪਰ ਨਹੀਂ! ਜਦੋਂ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ਾ ਆਉਂਦਾ, ਵੱਡਾ ਜਾਮ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ, ਹਾਰਨ ਤੇ ਹਾਰਨ ਮਾਰਦੀਆਂ ਕਾਰਲੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਕੀਤੀ ਦੀ ਤੋਰ ਤੁਰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਜਾਪਦਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਹਾਂ। ਸਾਡੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਫੇਰੀਆਂ ਦੇ ਭਲੇ ਵਕਤਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਟਾਵਾਂ ਹੀ ਕਸੌਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਤਾਂ ਬੰਪਰ ਨਾਲ ਬੰਪਰ ਜੁੜਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਭੀੜ 'ਚ ਉਲਝੇ ਧਰਮਪੁਰ ਵਾਲਾ ਮੋੜ ਹੀ ਨਾ ਲੰਘ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਸੌਲੀ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਿਮਲੇ ਵੱਲ ਹੋ ਤੁਰੀਏ। ਜੀ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਰਾਹੀਂ ਰਾਹ ਲੱਭਣਾ ਪਿਆ। ਕਸੌਲੀ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਲਿੰਕ-ਰੋਡ ਤਾਂ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਸੁੰਨ-ਸਰਾਂ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਟਰੱਕਾਂ-ਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਸਨ, ਚੱਪੇ ਚੱਪੇ ਉੱਤੇ ਹੋਟਲਾਂ ਦੀ ਤਾਬੜ-ਤੋੜ ਉਸਾਰੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਵੇਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਮੱਧਵਰਗ ਦਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਜੋਸ਼ੀਲਾ ਦਬਦਬਾ ਹੁਣ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਖੇਤਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਝਲਕਾਰੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ।

ਹਰਿਆਲੀ ਦੇ ਵਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਜੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੁਆਲੇ ਮੋਹਲਦੀ ਜਾਂਦੀ ਕਾਰ ਪਰਤ-ਦਰ-ਪਰਤ ਚੜ੍ਹਾਈ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ। ਤਿੱਖੀ ਚਮਕਦੀ ਧੁੱਪ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਵਾ ਵਿਚੋਂ ਠੰਢਕ ਦੀ ਲੱਜ਼ਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਹੇਠਾਂ ਕਰਕੇ ਲੰਮੇ ਡੂੰਘੇ ਸਾਹ ਭਰਨ ਦੀ ਲੋਚਾ ਕਰਵਾਣ ਲੈਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਪਰ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਤਹਿ-ਦਰ-ਤਹਿ ਟਿਕੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਉੱਤੋਂ ਦੀ ਦੂਰ ਚੋਟੀ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਦਿਸਦਾ ਟਾਵਰ ਇਹ ਚੁਗਲੀ ਕਰਦਾ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਔਲੂਝ ਜਿਹੀ ਕਸੌਲੀ ਵੀ ਉਹ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਉਸਨੇ ਵੀ ਜਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਰਤਾ ਕੁ ਅੱਗੇ ਗਏ ਤਾਂ ਧੁੰਦੋਂ-ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਹਮਕ ਨੇ ਨਵੀਂ ਕਸੌਲੀ ਦੀ ਦਿੱਖ ਚਿੱਟੇ ਦਿਨ ਵਾਂਗ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਥੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਾਂ ਇਹ ਤਾਂ ਦਸ-ਵੀਹ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਸਾਦਾ ਜਿਹਾ ਪਹਾੜੀ ਪਿੰਡ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲਾ ਕਸਬਾ ਬਣ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਕਸਬੇ ਦਾ ਕੂੜਾ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਵੱਖੀ ਤੋਂ ਰਿੜ੍ਹਦਾ-

ਕਾਰ ਸਣੇਂ ਲੰਘ ਗਏ ਅਤੇ ਲੋਅਰ ਮਾਲ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਟਲ ਕਾਮਨ ਰੋਜ਼ ਵਿਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਜਾਪਿਆ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ, ਓਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਾ, ਢਿੱਲ-ਮਢਿੱਲਾ, ਸਾਦ-ਮੁਰਾਦਾ। ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੈਠਾ। ਕਿਚਨ-ਏਰੀਏ ਵਿਚੋਂ ਰਿਸੈਪਸ਼ਨਿਸਟ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਨਾਂਹ ਦਾ ਡਮਰੂ ਵਜਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ਫੁੱਲ' ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਲਿਟ ਫੈਸਟ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਜਿਹੇ ਹੋਰਵਾ-ਮਾਰੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋਟਲ ਭਰ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਹੁਣ ਆਨ-ਲਾਈਨ ਬੁਕਿੰਗ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਸਾਡੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਦੀ ਕੀ ਵੱਕੜ ਸੀ?

'ਆਪ ਜੈਸੇ ਟੁਰਿਸਟੋਂ ਕੇ ਲੀਏ ਨਿਊ ਕਾਮਨ ਰੋਜ਼ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ ਸਰ।' ਰਿਸੈਪਸ਼ਨਿਸਟ ਨੇ 'ਆਪ ਜੈਸੇ' ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮਜ਼ਾਕ 'ਚ ਕਿਹਾ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਾਡੀ ਦਿੱਖ ਹੀ ਉਸਨੂੰ 'ਇਲੀਟ' ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗਾਗਲਜ਼ ਨਾਲ ਬਾਹਰੋਂ ਸਜੇ-ਫੱਬੇ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਉਹੀ ਸਰਫ਼-ਹੱਥ ਮੱਧਵਰਗੀ ਲੋਕ ਸਾਂ। ਫਿਰ ਉਸ ਮੂਹਰੇ ਹੋਲਾ ਪੈਣੇ ਡਰਦੇ ਅਸੀਂ ਨਾਂਹ-ਨਾਂਹ ਕਰਦੇ ਵੀ ਫੁਕ ਛਕ ਹੀ ਗਏ। ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਭੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਅਤੇ ਹਰੇ-ਭਰੇ ਚੁਗਿਰਦੇ ਵਾਲੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਹੋਟਲ ਨਿਊ ਕਾਮਨ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਕਮਰਾ ਕਰੀਬ ਨੌਂ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਿਲਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਖਾਣੇ-ਦਾਣੇ ਦਾ ਪੰਜ-ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਵੱਖਰਾ ਲੱਗਣਾ ਸੀ ਪਰ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਸੂਲੀ ਵਾਲੀ ਛਾਲ ਵੀ ਮਾਰ ਹੀ ਦਿੱਤੀ। 'ਚਲੇ ਹੋਰ ਕਮਾਉਂਦੇ ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਆਂ', 'ਅੰਤ ਨੂੰ ਕੇਹੜਾ ਗੁਬਲੀ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣੀ ਐ', 'ਬੱਚਤਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਜਵਾਲੇ ਨੇ ਸ਼ਾਹ ਹੋ ਜਾਣੈ' ਵਰਗੀਆਂ ਸਮਝੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਬਿੜਕੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸਾ ਦੇ ਲਿਆ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਉਹੀ ਘਰ ਫੁਕ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਣ ਵਰਗੀ ਸੋਚ ਅੱਡੀ 'ਚ ਸੂਲ ਵਾਂਗ ਕਸਕਦੀ ਰਹੀ।

ਰੈਣ-ਬਸੇਰੇ ਦੇ ਮਸਲੇ ਤੋਂ ਫ਼ਾਰਗ ਹੋ ਕੇ ਫੈਸਟੀਵਲ ਲਈ ਅੱਪਰ ਮਾਲ ਤੇ ਕਸੌਲੀ ਕਲੱਬ ਪਹੁੰਚੇ। ਪਹਿਲੀ ਝਲਕ ਨਾਲ ਹੀ ਸੈਂਕੜੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਅੰਦਰ ਲਿਸ਼ਕੀਆਂ। ਭਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਥੋਂ ਲੰਘਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਹਰ ਵਾਰੀ ਅੰਦਰ ਸੋ ਸੋ ਹਸਰਤਾਂ ਜਾਗਦੀਆਂ ਸਨ। ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਲਾਅਨ ਟੈਨਿਸ ਦੇ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਚਿੱਟੀਆਂ ਕਿੱਟਾਂ ਵਿਚ ਸਜੇ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਅੰਦਰ ਧੂਹ ਪੈਂਦੀ, 'ਕਿਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਉਂ ਮਸਤੀ ਮਾਰਾਂਗੇ?' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਏ ਸ਼ਾਟਸ ਦੀ ਪਟੱਕ ਪਟੱਕ ਅਤੇ ਜਿੱਤੇ ਪੁਆਇੰਟ ਨਾਲ ਛਣਕਿਆ ਮਦਮਸਤ ਹਾਸਾ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਪਹਾੜੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤੋੜਦਾ ਦੂਰ ਤੱਕ ਸੁਣਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਅੰਦਰ ਖੋਹ ਜਿਹੀ ਪਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਜੇ ਵਾਹਵਾ ਮੂੰਹ-ਹਨੇਰਾ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕਲੱਬ ਦੀ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਜਗਦੀਆਂ ਨਿੱਮੀਆਂ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਨਾਲ ਇਲੀਟ ਅਤੇ ਤਲਿਸਮੀ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਮਾਹੌਲ ਤੁਣਕੇ ਮਾਰਦਾ। ਅੰਦਰ ਜੰਮੀਆਂ ਦਿਲ-ਫ਼ਰੋਬ ਮਹਿਫ਼ਲਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਕੇ ਰੰਗੀਨ ਸੁਪਨੇ ਜਾਗਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੱਧਰਾਈ ਰੀੜ੍ਹ ਅੰਗਤਾਈਆਂ ਭਰਦੀ, ਪਰ ਅੰਤ ਬੇਬਸੀ ਜਿਹੀ ਵਿਚ ਸੁੱਕਾ ਬੁੱਕ ਅੰਦਰ ਲੰਘਾਉਂਦੇ ਉਸ ਜੰਨਤੀ ਮਾਹੌਲ ਕੋਲੋਂ ਚੁੱਪ-ਚੁਪਾਤੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ। 'ਕਦੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾਂਗੇ', ਇਹ ਸੁਪਨੇ ਸਜਾਉਂਦੇ।

ਅੱਜ ਉਹੀ ਕਸੌਲੀ ਕਲੱਬ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਲੈਣ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀ 'ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ' ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਇਉਂ ਹੱਸ ਕੇ ਫੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਮਹਿੰਗਾ ਸੌਦਾ ਕੋਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਉਂ ਅਚਾਨਕ ਚਾਹਤਾਂ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਦਾ ਦੁਆਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੁੱਲ ਕੌਣ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ? ਅੰਦਰ ਸੋਹਣੇ

ਮਨ ਉਕਤਾਉਂਦਾ ਹੈ ਭਲਾ? ਸਾਡੇ ਲਈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਸੱਚ ਹੋਣ ਵਰਗੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਉਤਸਵ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਸਭ ਹਸਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਚਿਰੋਕੀਆਂ ਅਵਚੇਤਨ ਦੀ ਕਬਰ ਵਿਚ ਦੱਬੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ।

ਪਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਦੀ ਇੱਕ ਮੂੰਹ-ਜ਼ੋਰ ਹਸਰਤ ਅਜੇ ਅਧੂਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਸੌਲੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਬੇਮਾਅਨੀ ਰਹਿਣੀ ਸੀ। ਉਹ ਕਸੌਲੀ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਦੀ 'ਪਰਿਕਰਮਾ' ਕਰਨਾ ਲੋਚਦੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਸਦੇ ਮਨ-ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ-ਪਹਿਰੇ ਦੀਆਂ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਬਣ ਕੇ ਉਕਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣਾ ਵੀ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਕਸੌਲੀ ਦੀ ਇਕਲੌਤੀ ਮਾਰਕਿਟ 'ਚੋਂ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਉਤਰਦੇ ਅਸੀਂ ਉਹ ਇੱਕ ਇੱਕ ਚੀਜ਼ ਨਿਹਾਰਦੇ ਗਏ ਜਿਹੜੀ ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਮਨ-ਮਸਤਕ ਦੇ ਕੈਮਰੇ ਨੇ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਾਂਗ ਸਾਂਭ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਬੰਦਾ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਾਂਠੇ ਖਾਣ ਦੀ ਹੁਣ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਆਨੰਦ ਢਾਬੇ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਉਹੀ 'ਫੀਲਿੰਗ' ਲੈਣੀ ਚਾਹੀ। ਪਰ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਲਾਸਟਕ-ਨੁਮਾ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਕੱਪ ਵਿਚ ਮਸ਼ੀਨੀ ਚਾਹ ਮਿਲੀ। ਆਮ ਜਿਹੀਆਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਸ਼ੋਅ-ਰੂਮਾਂ ਵਾਲੀ ਫੈਸ਼ਨਦਾਰ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਾ ਲਈ ਸੀ। ਲੱਕੜ ਦੇ ਸ਼ੋਅ-ਪੀਸਾਂ, ਪੁੰਡੀਆਂ, ਜਿਊਲਰੀ ਬੋਕਸਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਮੋਹਣ ਵਾਲਾ ਸਾਜੇ-ਸਾਮਾਨ ਹੋਅਰ ਬੈਂਡ, ਕੀ-ਰਿੰਗ, ਜਿਊਲਰੀ ਆਦਿ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪਰੋਨਿਆਂ, ਸਮੇਸਿਆਂ, ਬਰੈਂਡ-ਪਕੜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਰਗਰ, ਪੀਜ਼ੇ, ਮਕਰੋਨੀ ਆਦਿ ਦੇ ਕੈਫ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ ਸਨ।

ਮਾਰਕਿਟ ਲੰਘ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਾਈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਮਿੱਟੀ ਹੋਟਲ ਬਨਾਮ ਗੈਸਟ-ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਨਹਿਰਦੇ ਰਹੇ ਸਾਂ, ਉਹ ਹੁਣ ਬਹੁ-ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੋਟਲ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੇੜੇ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਪੋਸਟ-ਆਫਿਸ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਵਿਚਾਰਾ ਉਦਾਸਿਆ ਜਿਹਾ ਬੀਤੇ ਵਕਤਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਣ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਨੇੜਲੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਚੌਣਕ ਸਗੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧ ਗਈ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਉਸ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਸੜਕ-ਨੁਮਾ ਪਗਡੰਡੀ ਉੱਤੇ ਅੱਗੇ ਤੁਰਦੇ ਗਏ ਤਾਂ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਥਾਂ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪਈ। ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਕਿਨਾਰੀ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਥਾਂ ਪੱਧਰੀ ਕਰ ਕੇ, ਰੇਲਿੰਗ ਲਾ ਕੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ 'ਸਾਈਡ-ਸੀਨ-ਸਪੋਟ' ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੋਂ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਸੈਲਾਨੀ ਆਪਣੇ ਮੋਬਾਇਲ-ਕੈਮਰਿਆਂ ਨਾਲ ਪੜਾ-ਪੜ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਸੌਲੀ ਦਾ ਹਰੇਕ ਨਿੱਕਾ-ਮੋਟਾ ਵੇਰਵਾ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੁੰਝ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ।

ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜੇ ਉਦੋਂ ਵੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਤੇਜ਼ ਹਵਾ ਵਿਚ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਉਹੀ ਪੁਰਸਕੂਨ ਸਾਂ-ਸਾਂ, ਛੱਤਾਂ, ਰੁੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਅਨਖੇਲੀਆਂ ਕਰਦੀ ਬਾਂਦਰ-ਸੈਨਾ, ਹੇਠਾਂ ਘਾਟੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਡੰਡਿਓ-ਡੰਡੀ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੇ ਟਾਵੇ-ਟਾਵੇ ਗਰੀਬੜੇ ਜਿਹੇ ਬੱਚੇ, ਫਿਕਰਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਚੁੱਕੀ ਧੀਮੀ ਚਾਲ ਤੁਰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਪਹਾੜਾਂ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕ ਵੇਖ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਰਲੇ-ਮਿਲੇ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਘੜਮੱਸ ਜਿਹੀ ਮੱਚ ਗਈ। ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ 'ਇਲੀਟ' ਟਿਕਾਣੇ ਵੱਲ ਮੁੜਦਿਆਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹ ਖ਼ਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਅਸੀਂ ਬਦਲ ਗਏ ਸਾਂ, ਹੁਣ ਕਸੌਲੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮਲਿਕਾ-ਏ-ਹੁਸਨ ਰਹੇ ਕਿ ਨਾ ਰਹੇ।

ਜੇ ਹਿੰਦੀ ਦਾ ਨਾਮੀ ਲੇਖਕ 'ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮਰੂੰਗਾ' ਕਵਿਤਾ ਨਾ ਲਿਖਦਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ 'ਸਾਹਿਤ ਸੰਜੀਵਨੀ' ਵਰਗੀ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਣੀ

ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮਰੂੰਗਾ,
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭੀ,
ਕਯਾ ਕਰੇਗੀ,
ਕਿਤਨਾ ਦਗੋਬਾਜ਼ ਬਾ।

ਮੈਂ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਰਚੇਤਾ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਵਾਰ ਸਿਜਦਾ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਇਕ ਨਾਮੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਮਹਾਨਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਆਰੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਅੱਜ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ 'ਚ

ਸਰਬਜੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਲੀਲਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਦਸਵੀਂ ਤਕ ਉਹ ਫਸਟ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਘਰਦਿਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਸਾਇੰਸ ਲੈ ਲਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਉਕਾ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਕੁਝ ਵੀ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦਾ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ 'ਚੋਂ ਫੇਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਉਸ 'ਤੇ ਇਸ ਕਦਰ ਭਾਰੂ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਛੱਡਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਘਰੇ ਹਿੰਦੀ ਦਾ 'ਧਰਮ ਯੁਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਕਵਿਤਾ 'ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਸੇ ਲੋਟਤੇ ਹੁਏ' ਪੜ੍ਹੀ। ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਉਸ ਲਈ 'ਸੰਜੀਵਨੀ ਬੂਟੀ' ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਨਮੋਸ਼ੀ ਦੀ ਥਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੀ ਤਾਘ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਗਈ। ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਣਆਈ ਮੌਤ ਮਰਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਤੇ ਦਗ਼ਬਾਜ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਮੌਤ 'ਤੇ ਫਤਿਹ ਹਾਸਿਲ ਹੋਈ। ਉਸਨੇ ਮੁੜ ਸਾਇੰਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ। ਪ੍ਰੀ-ਮੈਡੀਕਲ 'ਚੋਂ ਏਨੇ ਨੰਬਰ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਸਦੀ ਡਾਕਟਰ ਬਣਨ ਵਿਚ ਭੋਰਾ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਰੁਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰਟਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਵਿਦਿਅਕ, ਸਾਹਿਤਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਇੰਨੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਬਰਜਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਕਾਲਜ ਨੇ ਉਸਨੂੰ 'ਕਲਰ' ਤੇ 'ਰੋਲ ਆਫ ਆਨਰ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਨਾਮ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਕਈ ਵਿਸ਼ਵ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਕਲਾਸਿਕ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਲਾਸਿਕ ਉਸਦੀ ਰੂਹ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਪਿਆਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਨੇ।

ਤੁਹਾਡੇ 'ਚੋਂ ਕੁੱਝ ਤਾਂ ਸਮਝ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਕਿਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਜ਼ਿਕਰ ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਗੋਇਲ ਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾਨੀ ਬੂਟੀ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪ ਕਿਤਾਬ 'ਸਾਹਿਤ ਸੰਜੀਵਨੀ' ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ 'ਕਰੋਸਿਨ' ਦੀ ਗੋਲੀ ਵਰਗੀ ਹੈ, ਜੋ ਬੁਖਾਰ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਕ ਵਾਰ ਉਤਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਗੋਇਲ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਸੰਜੀਵਨੀ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ 'ਇਕ ਅੰਤਰ ਝਾਤ' ਨਾਮ ਦੀ ਬਹੁਤ ਅੱਛੀ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤ ਸੰਜੀਵਨੀ 'ਚ ਗੋਇਲ ਲਿਖਦੇ ਨੇ 'ਮੈਂ' ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਤ

ਹੁੰਦੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿਖਿਆ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਮਹਾਨ ਲੇਖਕ ਤੇ ਵਿਚਾਰਕ-ਪਲੈਟੋ, ਅਰਸਤੂ, ਹੀਗਲ, ਰੂਸੋ, ਮਾਰਕਸ, ਸੋਕਰਸਪੀਅਰ, ਉਮਰ ਖਾਯਾਮ, ਡਿਕਨਜ਼, ਕੀਟਸ, ਤਾਲਸਤਾਏ, ਬਾਲਜ਼ਾਕ, ਮਿਲਟਨ, ਵਰਡਜ਼ਵਰਥ, ਸ਼ੈਲੇ, ਨਿਰਾਲਾ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਯਾਦ ਹੋ ਗਏ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢੀ ਹੋਣ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਜਿਉਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਖਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਕ ਮੈਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਛਤਰੀ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਰਤੀ ਧੁੱਪ ਤੇ ਬਾਰਿਸ਼ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਚਾਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਗੋਇਲ ਸਿਰਫ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਵੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1972 ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ, ਹਰਿਆਣਾ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਤਿੰਨਾਂ 'ਚ ਹੀ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਲਗਭਗ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਆਇਆ। ਇੰਡੀਆ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਰੈਂਕਿੰਗ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਸਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਵੇਨਿਊ ਸਰਵਿਸ (ਆਈ.ਆਰ.ਐਸ.) ਮਿਲੀ ਤੇ ਉਸਨੇ ਨਾਗਪੁਰ ਤੋਂ ਆਈ.ਆਰ.ਐਸ. ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੋਸਟਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਟੈਕਸ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਰ ਪੋਸਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਪੀ.ਸੀ.ਐੱਸ. ਅਫਸਰ ਬਣ ਗਏ ਤੇ ਆਈ.ਆਰ.ਐਸ. ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਜ਼ਹੀਨ ਪੁੱਤਰ ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਗੋਇਲ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਜੈਤੋ ਮੰਡੀ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਜੈਤੋ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਹਨ। ਗੱਲ ਸੌ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। 1923 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਨਾਭਾ ਦੇ ਰਾਜਾ ਰਿਪੁਦਮਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜੈਤੋ ਮੰਡੀ ਨਾਭਾ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਜੈਤੋ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੰਗਸਰ, ਜੈਤੋ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਰੁਕਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਇਸ ਕਰਤੂਤ ਵਿਰੁੱਧ ਡਟ ਗਏ। ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੌਣੇ ਦੋ ਸਾਲ ਮੋਰਚਾ (1925) ਚੱਲਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੱਤ ਹੋਈ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਮੁੜ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਇਹੀ ਮੋਰਚਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, 1925 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਬੜੀ ਹੱਦ ਤਕ ਸਹਾਈ ਹੋਇਆ।

ਜੈਤੋ ਵਿਚ ਹੀ ਸਿਰਤੀ, ਸਿਦਕੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸੇਠ ਰਾਮਨਾਥ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੇ ਪੱਕੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਮੋਰਚਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਨੁਕਰਾਉਣ 'ਤੇ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲਬ ਭਾਈ ਪੰਤ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕੀਤੀ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਿਆ। ਜੈਤੋ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਉਸਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ 8 ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸਨੇ ਜਥੇ ਮੋਰਚੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖੇ ਸੀ। ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਗੋਇਲ ਸੇਠ ਰਾਮਨਾਥ ਦੇ ਸਕਿਆਂ 'ਚੋਂ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਜੈਤੋ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਝਰਨਾ ਵਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਝਰਨੇ 'ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਪਰਸਾ', 'ਅਣਹੋਏ', 'ਮਤੀ ਦਾ ਦੀਵਾ', 'ਅੱਧ ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ', 'ਅੰਨੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਦਾਨ' ਵਰਗੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਅਮੀਰੀ ਬਖਸ਼ੀ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਾਹਿਤਕ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਕਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ 'ਚ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਟਕ ਲੇਖਕ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ

ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਪਾਲੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਜੈਤੋ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਹੈ। 40-45 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਦਾ ਨਾਟਕ 'ਇਸ ਚੌਂਕ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ' ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਧੁੰਮਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਯੂਥ ਫੈਸਟੀਵਲਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ

ਨਾਟਕ ਨਾਲ ਉਹ ਨਾਟਕਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਬਹੁਤ ਨਾਟਕ ਲਿਖੇ ਤੇ ਖੇਡੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਹ ਨਾਟਕਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਟਿਪਣੀਕਰ ਤੇ ਚਿੰਤਕ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਝਰਨੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਦੀ ਕਲਮ ਨੇ ਗੀਤ ਦੇ ਆਹ ਬੋਲ ਸਿਰਜੇ: 'ਤੱਕੇ ਸਾਡੀ ਹਵਾ ਵੱਲ, ਕਿਹਦੀ ਏ ਮਜ਼ਾਲ ਵੇ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕੱਲੇ, ਸਾਰੀ ਜੈਤੋ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵੇ।

ਕਾਫੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਿਆਣੇ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ, ਵੇ ਅਸਾਂ ਨੀ ਕਨੌਤ ਝੱਲਣੀ, ਗੱਲ ਸੋਚ ਕੇ ਕਰੀਂ ਤੂੰ ਜੈਲਦਾਰਾ।' ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਇਹ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਅਮਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੈਤੋ ਦਾ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਇਕ ਵੱਡਾ ਗ਼ਜ਼ਲਗੋ ਤੇ ਗੀਤਕਾਰ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗੀਤ ਦਿੱਤੇ ਨੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਜੋ ਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੀਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬੱਧੀ ਧੀਆਂ ਦੀ ਡੋਲੀ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ, ਉਹ ਵੀ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਸੀ: ਆਹ ਲੈ ਮਾਏਂ ਸਾਂਭ ਕੁੰਜੀਆਂ, ਧੀਆਂ ਕਰ ਚਲੀਆਂ ਸਰਦਾਰੀ, ਚਾਰ ਦਿਨ ਮੌਜ ਮਾਣ ਕੇ, ਲਾ ਕੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ 'ਚ ਤਾਰੀ।

ਇਸੇ ਝਰਨੇ 'ਚ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਗੋਇਲ ਨੇ 'ਸਾਹਿਤ ਸੰਜੀਵਨੀ' ਲਿਖੀ। ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਬਹੁਤਿਆਂ ਲਈ ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ 'ਸੰਜੀਵਨੀ' ਬੂਟੀ ਸਾਬਿਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਦਾਸ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਦੇਵੇਗੀ। ਮੁਰਝਾਏ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਲਿਆਵੇਗੀ। ਡਿਗਦੇ ਮਨੋਬਲਾਂ ਨੂੰ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇਗੀ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਦੂਸਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਵੀ ਬੂਟੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। ਜੇ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਹੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਨਾਵਲਾਂ ਤੇ ਦੂਸਰੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਅਨੁਵਾਦ। ਗੋਇਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਿਖਾਈਲ ਨਾਈਮੀ ਦੀ ਲਿਖੀ ਖਲੀਲ ਜਿਬਰਾਨ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਿਖਾਈਲ ਨਾਈਮੀ ਖਲੀਲ ਦਾ ਦੋਸਤ ਸੀ। ਗੋਇਲ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਦੇ ਨੇ 'ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕਾਰਜ 'ਚੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਮੈਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੋਸਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿਬਰਾਨ-ਨਾਈਮੀ ਵਰਗੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਦੋਸਤ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਤਾਂ ਨਾਈਮੀ ਵਾਂਗ ਲਿਖੇ।

ਜਿਸ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਗੋਇਲ ਦਾ ਨਾਂ ਲੇਖਕ ਜਾਂ ਅਨੁਵਾਦਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਕੇ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਉਹ ਸਾਹਿਤ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਹੀ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦਾ ਤੇ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰ

ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਸ਼ੈਲੀ 'ਚ ਲੋਹਤੇ ਦੀ ਖਿੱਚ ਤੇ ਸਵਾਦ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਵਾਕਾਂ 'ਚੋਂ ਖੁਸ਼ਬੂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ 'ਮੇਰਾ ਦਾਗਿਸਤਾਨ' ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਗੁਰੂਬਖਸ਼ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਰਸੂਲ ਹਮਜ਼ਾਤੋਵ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਹੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਹੀ ਕਮਾਲ ਹੈ।

ਗੋਇਲ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਨਾਵਲਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਇਡੀਅਮ ਤੇ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ 'ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਪਕੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਾਜ਼ਕ ਮਿਜ਼ਾਜ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ 'ਸਾਹਿਤ ਰਚਨ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਆਤਮਿਕ ਪਹਿਲੂ ਬਾਰੇ ਸਾਹਿਤ ਸੰਜੀਵਨੀ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਮੇਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚੋਂ ਅਜੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਰੀ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਿਤਾਬ ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਗੋਇਲ ਹੀ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਏਨਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਤੇ ਏਨੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ।'

ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਗੋਇਲ ਨੇ ਮਿਖਾਈਲ ਨਾਈਮੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਇਕ ਅਵਾਰਾ ਰੂਹ ਦਾ ਰੋਜ਼ਨਾਮਾ' ਦਾ ਵੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਨਾਵਲ ਗੋਇਲ ਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੀ ਕਲਾਸਿਕ ਕਿਰਤ ਗੋਇਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਲਾਵੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਜਿਹੜੇ ਕਲਾਸਿਕ ਗੋਇਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਦੇ ਨਾਮ ਨੇ।

ਫ਼ਾਦਰਜ਼ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ (ਇਵਾਨ ਤੁਰਗਨੇਵ); ਦ ਮਿਲ ਐਨ ਦ ਫਲੋਸ (ਜੌਰਜ਼ ਐਲੀਅਟ), ਮਿਸਿਜ਼ ਡੈਲੋਵੇ (ਵਰਜੀਨੀਆ ਵੁਲਫ), ਦ ਗ੍ਰੇਟ ਗੈਟਸਬੀ (ਐਫ. ਸਕਾਟ ਫਿਟਸਜ਼ੇਰਲਡ); ਦ ਸਾਊਂਡ ਐਂਡ ਦ ਫਿਊਰੀ (ਵਿਲੀਅਮ ਫ਼ਾਕਨਰ); ਦ ਲਿਟਲ ਪ੍ਰਿੰਸ (ਏਂਟੋਨੀ ਦ ਸੇਂਟ ਐਕਸਪੇਰੀ); ਵਨ ਹੰਡਰਡ ਈਅਰਜ਼ ਆਫ ਸੋਲੀਚਿਊਡ (ਗੈਬਰੀਅਲ ਗਾਰਸੀਆ ਮਾਰਕੁਏਜ਼); ਲਵ ਇਨ ਦ ਟਾਈਮ ਆਫ ਕੋਲਰਾ (ਗੈਬਰੀਅਲ ਗਾਰਸੀਆ ਮਾਰਕੁਏਜ਼); ਬਿੰਗਜ਼ ਫਾਲ ਅਪਾਰਟ (ਸ਼ਿਨੁਆ ਅਸੀਬੀ); ਫ਼ਾਰਨਹੀਟ (ਰੇ ਅ ਬਰੈਡਬਰੀ); (ਡਾਨ ਕਵਿਗਜ਼ੋਟ ਸਰਵਾਨਤੀਸ), ਦ ਪਿਲਗਰਿਮਜ਼ ਪਰੋਗਰੈੱਸ (ਜੌਨ ਬਨਿਯਨ), ਰੋਬਿਨਸਨ ਕਰੂਸੋ (ਡੇਲੀਜ਼ਲ ਡੈਡ), ਟੌਮ ਜੋਨਜ਼ (ਹੈਨਰੀ ਫੀਲਡਿੰਗ), ਪਰਾਈਡ ਐਂਡ ਪਰੈਜੂਡਿਸ (ਜੇਨ ਆਸਟਿਨ), ਓਲਡ ਗੋਰਿਓ (ਬਾਲਜ਼ਾਕ), ਡੈਂਡ ਸੋਲਏ (ਨਿਕੋਲਾਈ ਗੋਗੋਲ), ਡੇਵਿਡ ਕੌਪਰਫੀਲਡ (ਚਾਲਰਸ ਡਿਕਨਜ਼), ਮਾਦਾਮ ਬਾਵੇਰੀ (ਗੁਸਤਾਵ ਫਲਾਬੇਅਰ), ਕਰਾਈਮ ਐਂਡ ਪਨਿਸ਼ਮੈਂਟ (ਫਿਓਦੋਰ ਦੋਸਤੋਵਸਕੀ), ਵੈਨਿਟੀ ਫੇਅਰ (ਵਿਲੀਅਮ ਮੇਕਪੀਸ ਬੈਕਰੇ); ਅੰਕਲ ਟੌਮ'ਸ ਕਿਬਿਨ (ਹੈਰੀਅਟ ਬੀਚਰ ਸਟੋ); ਜੇਨ ਆਇਰ (ਸ਼ਾਰਲਟ ਬਰੌਂਟੇ); ਵੁਦਰਿੰਗ ਹਾਈਟਸ (ਐਮਿਲੀ ਬਰੌਂਟੇ); ਯਾਮਾ ਦ ਪਿੱਟ

(ਅਲੈਕਜ਼ਾਂਦਰ ਕੁਪਰਿਨ); ਦੇਵਦਾਸ (ਸ਼ਰਤਚੰਦਰ); ਆਲਕਵਾਇਟ ਐਨ ਦ ਵੈਸਟਰਨ ਫਰੰਟ (ਏਰਿਕ ਮਾਰੀਆ ਰੋਮਾਰਕ); ਐਨੀਮਲ ਫਾਰਮ (ਜਾਰਜ ਓਰਵੈਲ); ਐਂਡ ਕਵਾਇਟ ਫਲੋਜ਼ ਦੇ ਡਾਨ (ਸੋਲੋਖੋਵਿ); ਟੂ ਕਿੱਲ ਏ ਮੌਕਿੰਗ ਬਰਡ, (ਹਾਰਪਰ ਲੀ); ਗੋਂਜੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ (ਮੁਰਾਸਕੀ ਸ਼ਿਕਸੂ); ਸਕਾਰਲੈੱਟ ਲੈਟਰ (ਨੈਬੋਨਿਯਲ ਹਾਬਾਰਨ); ਦ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਕਾਰਮਾਜੋਵ (ਫਿਓਦੋਰ ਦੋਸਤੋਵਸਕੀ); ਵਾਰ ਐਂਡ ਪੀਸ (ਲਿਓ ਟਾਲਸਟਾਏ); ਕਿਮ (ਰੁਡਯਾਰਡ ਕਿਪਲਿੰਗ); ਯੂਲੀਸਿਸ (ਜੇਮਸ ਜੁਆਇਸ); ਦ ਟਰਾਇਲ (ਫਰੈਂਜ਼ ਕਾਫਕਾ); ਐਰੋਸਮਿਥ (ਸਿਕਲੋਅਰ ਲੁਇਸ); ਗੋਨ ਵਿਚ ਦ ਵਿੰਡ (ਮਾਰਗਰੇਟ ਮਿਸ਼ੇਲ); ਨੋਸਿਆ (ਜਾਂ-ਪਾਲ ਸਾਰਤਰ); ਆਉਟਸਾਈਡਰ (ਅਲਬੇਰਕਾਮੂ); ਐਨਾ ਕਿਰੇਨੀਨਾ (ਲਿਓ ਟਾਲਸਟਾਏ); ਟੈਸ (ਥਾਮਸ ਹਾਰਡੀ); ਦ ਮਦਰ (ਮੈਕਸਿਮ ਗੋਰਕੀ); ਸੀਧਾਰਥ (ਹਰਮਨ ਹੈਸ); ਗੋਦਾਨ (ਮੁਨਸ਼ੀ ਪ੍ਰੇਮਚੰਦ); ਜ਼ੋਰਬਾ ਦ ਗਰੀਕ (ਨਿਕੋਸ ਕਜ਼ਾਨਜ਼ਾਕਿਸ); ਸੰਨਜ਼ ਐਂਡ ਲਵਰਜ਼ (ਡੀ.ਐੱਚ. ਲਾਰੈਂਸ); ਡਾਕਟਰ ਜਿਵਾਗੋ (ਬੋਰਿਸ ਪਾਸਤਰਨਾਕ); ਦੇ ਗੁੱਡ ਅਰਥ (ਪਰਲ ਸ. ਬੱਕ); ਬਰੇਵ ਨਿਊ ਵਰਲਡ (ਐਲਡਸ ਹਕਸਲੇ); ਦ ਓਲਡ ਮੈਨ ਐਂਡ ਦ ਸੀ (ਅਰਨੈਸਟ ਹੈਮਿੰਗਵੇ); ਦ ਗਰੇਪਸ ਆਫ ਰਾਬ (ਜੌਨ ਸਟੋਨਬੈਕ); ਲਸਟ ਵਾਰ ਲਾਈਫ (ਇਰਵਿੰਗ ਸਟੋਨ); ਦ ਫਾਉਟੇਨਹੈਡ (ਆਈਨ ਰੈਡ); ਸਪਾਰਟਕਸ (ਹਾਵਰਡ ਪਾਸਟ); ਇਹ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਕਣ ਤੇ ਚਰਚਿਤ ਰਹੇ ਨਾਵਲ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ ਇਹ ਮਾਰਫਤ ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਗੋਇਲ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਕਾਮੂ, ਇਰਵਿੰਗ ਸਟੋਨ, ਕਾਫਕਾ, ਦਾਸਤੋਵਸਕੀ, ਲਿਓ ਟਾਲਸਤਾਏ, ਜੌਰਜ਼ ਓਰਵੈਲ, ਗੋਰਕੀ ਹਰਮਨ ਹੈਸ, ਬਲਜ਼ਾਕ, ਗੋਗੋਲ, ਚਾਰਲਸ ਡੀਕਨਜ਼ ਵਰਗਾ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਇਹ ਭਾਣਾ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਵਰਤੇਗਾ।

ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਅਸੀਂ ਗੋਇਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਾਈ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੁਹਿਰਦ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਗੋਇਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰਿਣੀ ਰਹਿਣਗੇ।

ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ: ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮਰੂੰਗਾ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭੀ, ਕਯਾ ਕਰੇਗੀ, ਕਿਤਨਾ ਦਗੋਬਾਜ਼ ਬਾ।

ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਨਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸਾਹਿਤ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੋਇਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ।

ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀ ਮੌਤ

ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਬੋਰਡ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਥੇ ਦੇਸੀ ਘਿਉ ਦੀਆਂ ਮਠਿਆਈਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਕੁਦਰਤੀ ਉਥੇ ਇੱਕ ਨੇਤਾ ਜੀ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਲੰਘਿਆ। ਨੇਤਾ ਜੀ ਨੇ ਬੋਰਡ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜੀਭ ਲਲਚਾਈ ਅਤੇ ਰੁਕ ਕੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਕਿੱਲੇ ਮਠਿਆਈ ਪੈਕ ਕਰਨ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਹਲਵਾਈ ਨੇ

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ
ਫੋਨ: 480-794-0325

ਮਠਿਆਈਆਂ ਪੈਕ ਕਰ ਕੇ ਕਾਰ ਵਿਚ ਰਖਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਨੇਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਚਲੋ ਜੀ...'. ਹਲਵਾਈ ਕਹਿੰਦਾ ਜਨਾਬ ਪੈਸੇ? ਨੇਤਾ ਜੀ ਨੇ ਘੁਰੀ ਵੱਟ ਕੇ ਕਿਹਾ ਮੁੰਡਿਉ ਹਿਸਾਬ ਕਰ ਦਿਉ ਇਹਦਾ। ਏਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਨੇਤਾ ਜੀ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਹੁਟਰ ਮਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਲੋਡਾਂ ਨੇ ਹਲਵਾਈ ਢਾਹ ਲਿਆ। 'ਤੂੰ ਜੁਅਰਤ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਉਥੇ ਪੈਸੇ ਮੰਗਣ ਦੀ'। ਕੱਲ ਖੜ੍ਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਨਾ ਮਾਰੇ ਗਰੀਬ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ!' ਕੱਲ ਖੜ੍ਹਾ ਬਖਤੋਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ, 'ਹਲਵਾਈ ਮਰੇ ਨਾ ਮਰੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀ ਮੌਤ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ'। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਮੁਰਝਾਏ ਹੋਏ ਅਤੇ ਭੈਅਭੀਤ ਸਨ।

ਧੀਆਂ, ਰੱਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦਾਤ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਧਰਾਤਲ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਨੀਂਹ। ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਨਗਮਾ ਗਾਉਂਦੀਆਂ, ਇਸਨੂੰ ਭਰਪੂਰਤਾ ਬਖਸ਼ਦੀਆਂ।

ਧੀਆਂ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸਮਾ। ਮਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਦਸਤਕ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਉਹ ਮਾਵਾਂ ਧੰਨਤਾ ਦੇ ਯੋਗ ਜੋ ਧੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸਮਝਦੀਆਂ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜੀਅ ਦੀ ਸੁੱਖ ਮੰਗਦੀਆਂ, ਦੁਆਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਲਈ ਸੱਤੇ ਖੇਰਾਂ ਝੋਲੀ ਪਵਾ ਲੈਂਦੀਆਂ। ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਰਕਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਲੰਕ। ਧੀ ਜਿਸਨੇ ਦਾਦੀ, ਨਾਨੀ, ਮਾਂ, ਚਾਚੀ, ਤਾਈ, ਭੂਆ, ਭਰਜਾਈ, ਪਤਨੀ, ਭੈਣ, ਭਤੀਜੀ ਤੇ ਭਾਣਜੀ ਆਦਿ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਵਿਚਲੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਹੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਾ ਕੇ, ਉਸਦੀ ਆਮਦ 'ਤੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਖੁਣ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ?

ਧੀਆਂ ਕਰਕੇ ਘਰ ਵੱਸਦੇ। ਘਰ ਦੀ ਆਬੋ-ਹਵਾ ਵਿਚ ਸ਼ਰਮ-ਹਯਾ ਦੀ ਮਹਿਕ। ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ। ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਮਝ। ਸੁੱਚੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ। ਧੀਆਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਘਰਾਂ ਵਾਲੇ ਅਕਮਲਮੰਦ, ਤਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਹਰ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕ ਧੀ ਹੋਵੇ। ਧੀਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਵਿਆਹ ਕੇ ਘਰੋਂ ਤੋਰਨਾ ਅਤੇ ਦੀਦੀਆਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜਿਗਰ ਦੇ ਟੋਟੇ ਨੂੰ ਇੰਝ ਵੀ ਅਲਹਿਦਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਧੀਆਂ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੇਕਿਆਂ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਬਿਨ-ਪੁਛਿਆਂ ਅਛਪਲੇ ਜਹੇ ਆਣ ਵਡਦੀਆਂ, ਘਰ ਨੂੰ ਮਹਿਕਾਉਂਦੀਆਂ, ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮੋੜ ਲਿਆਉਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਦਾ ਹੁਨਰ ਸਿਖਾਉਂਦੀਆਂ।

ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ
ਚਾਈਂ ਚਾਈਂ
ਧੀਆਂ ਪੇਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ
ਤੇ ਘਰ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਲਾਉਂਦੀਆਂ
ਪੇਕਾ ਘਰ ਮੁੜ ਪਹਿਲੇ ਸਰੂਪ 'ਚ ਪਰਤਦਾ
ਹਰ ਕਮਰਾ ਅਤੇ ਅੰਦਰ-ਬਾਹਰ ਧੜਕਦਾ
ਵਿੰਟਰੇ ਖਿਡਾਉਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਂਦੀਆਂ
ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਕਾਪੀਆਂ ਦੇ
ਮੁੱਝੇ ਹੋਏ ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਲਾਉਂਦੀਆਂ
ਉਗੜ-ਦੁਗੜ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਸਿਰ ਟਿਕਾਉਂਦੀਆਂ
ਤੇ ਘਰ ਦੀ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਨਵਿਆਉਂਦੀਆਂ।

ਬਹੁਤ ਫਿਕਰ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਧੀਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ
ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਦਿੰਦੀਆਂ
ਵਕਤ ਨਾਲ ਦਵਾਈ ਲੈਣ ਲਈ ਸਮਝਾਉਂਦੀਆਂ
ਸਹੁਰਿਆਂ ਤੇ ਪੇਕਿਆਂ ਲਈ ਪੁੱਲ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ
ਪੇਕੇ ਆ ਕੇ ਹੱਸਦੀਆਂ ਤੇ ਹਸਾਉਂਦੀਆਂ
ਤੇ ਸੱਖਣੇ ਕਮਰਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ।

ਧੀਆਂ ਦੀ ਕੋਹੀ ਅਪਣੱਤ
ਕਿ ਉਹ ਪੇਕੇ ਘਰ ਆ ਕੇ
ਇਸਦੀਆਂ ਸੁੱਖਾਂ ਮਨਾਉਂਦੀਆਂ
ਚਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਗ ਇਸਦੀ
ਤਲੀ 'ਤੇ ਟਿਕਾਉਂਦੀਆਂ
ਤੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਦੇ ਪਲੂ ਦੀ ਕੰਨੀ
ਸਮਝੋਤੀਆਂ ਦੀ ਗੰਢ ਮਾਰ ਜਾਂਦੀਆਂ।

ਧੀਆਂ ਦਾ ਆਉਣਾ
ਪੇਕੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਰਾਂ 'ਤੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣਾ
ਮਾਣੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾਉਣਾ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਤਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ
ਕਿਉਂਕਿ ਪੇਕੇ ਘਰ ਨੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਲੈਣ ਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸੱਚ

ਉਦੋਂ ਅਜੇ ਬਾਡਰ ਤੇ ਵਾੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗੀ...ਪਿੰਡ ਚੱਕ ਤਖਤਪੁਰ...ਇਥੇ ਰਾਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੋ ਕੇ ਫੇਰ ਏਧਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਉਂਦਾ...ਉਸ ਰਾਤ ਧੁੱਸੀ 'ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਅਤੇ ਮੰਜੀਆਂ ਬਿਸਤਰੇ...ਪਰ ਨੀਦਰ ਕਿੰਨੇ ਆਉਣੀ ਸੀ...ਬੱਸ ਦੂਰ ਸ਼ੁਕਰ ਪਾਣੀ ਦਾ ਖੜਕ ਸੁਣ ਅੰਦਾਜੇ ਜਿਹੇ ਲਾਈ ਜਾਵਣ...!

ਤਤਕੇ ਅਜੇ ਮੂੰਹ ਹਨੇਰਾ...ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ...ਧੁੱਸੀ ਟੁੱਟ ਗਈ...ਪਹਿਲਾਂ ਛੋਟਾ ਫੇਰ ਵੱਡਾ ਪਾੜ...ਬਬੇਰੀ ਵਾਹ ਲਾਈ...ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਬੱਸ ਹੋ ਗਈ...ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਿਸਮਤ ਆਸਰੇ ਛੱਡ ਡੰਗਰ ਵੱਡਾ ਸਾਂਭਣ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੋ ਗਏ...ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵਧੀ ਜਾਵੇ...ਵਹਾਅ ਵੀ ਹੋਰ ਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ...ਕਦੇ ਏਧਰ ਤੇ ਕਦੇ ਓਧਰ ਨੂੰ...ਕਦੇ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀ ਤੇ ਕਦੇ ਗੜ੍ਹਮ...ਇੱਕ ਮੁਸਲ ਆਉਂਦਾ ਵੇਖਿਆ...ਰੁੜ੍ਹੇ ਆਉਂਦੇ ਰੁੱਖ ਦੇ ਐਨ ਨਾਲ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ...ਮੇਰਾ ਟਾਹਣ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪੈ ਗਿਆ...!

ਸੱਜਰ ਸੁਈਆਂ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾਈ ਜਾਵਣ...ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਹਰ ਹੱਥ ਕੇ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਹੋ ਗਈਆਂ...ਭੁੱਬ ਗਈਆਂ ਆਖਣ ਦਾ ਜੇਰਾ ਅਜੇ ਵੀ ਹੈਨੀ...!

ਰੁੱਖ ਦੇ ਹੋਰ ਟਾਹਣ...ਸੱਪ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਨਵਰ...ਐਨ ਦੜ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ...ਅੱਖੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਝਲਕਦੀ ਬੋਬਸੀ...ਘਰ ਛੱਡਣੇ

ਮੋਹ ਦਾ ਨਗਮਾ ਹਨ ਧੀਆਂ

ਵਕਤ ਦੇ ਵਰਕੇ 'ਤੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਹੁਨਰ ਬਖਸ਼ਿਆ।
ਪੇਕੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਧੀਆਂ
ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਜੋਗਾ ਕਰਦੀਆਂ
ਪੇਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਨਾਲ ਝੋਲੀ ਭਰਦੀਆਂ
ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਪਰਤਣ ਲੱਗਿਆਂ
ਬੁੱਢੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦੀਆਂ
ਤੇ ਚੇਤਾਵਨੀਆਂ ਦੀ ਸੁੱਖਣਾ ਸਿਰਹਾਣੇ ਧਰਦੀਆਂ।

ਤੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ ਵੇਲੇ
ਘਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਵੀ
ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਮੁੜ ਤੱਕਦੀਆਂ
ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦੀਆਂ
ਹੱਥ ਹਿਲਾਉਂਦੀਆਂ
ਤੇ ਜਲਦੀ ਆਉਣ ਦੀ ਵਾਰਸ ਬੰਨਾਉਂਦੀਆਂ
ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ।

ਸੱਚੀ!
ਧੀਆਂ ਪੇਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ
ਤਾਂ ਸੁੰਨੇ ਘਰ ਨੂੰ ਧੜਕਣ ਲਾਉਂਦੀਆਂ
ਧੀਆਂ ਪੇਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ.....

ਧੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਾਵੁਕ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਵਿਚ ਪਸੀਜਦੀਆਂ। ਨਿੱਕੀ ਜਹੀ ਚੋਟ ਆਉਣ 'ਤੇ ਖੁਦ ਜ਼ਖਮ ਜ਼ਖਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਹਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੇ ਮੁਸੀਬਤ ਲਈ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਧੀਆਂ ਦੀ ਫਿਤਰਤ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਚੰਗੇਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਹਾ ਗੁਣ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹੀਂ ਜਿਉਂਦੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੂੰਗਰ ਸੁਣ ਕੇ ਮਰਨਹਾਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ।

‘ਕੇਰਾਂ ਇਕ ਬਾਪ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਧੀ ਦੀ ਨੀਅਤ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਲਈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੁੱਤ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗੱਲ ਆ? ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਏ?’ ਬਾਪ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੁੱਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੇ ਦੂਸਰੇ ਪੁੱਤ ਕੋਲੋਂ ਲੈ ਲਾ ਜਾ ਕੇ ਅਤੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਬੂਹਾ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨੂੰਹ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹੁਰੇ ਵਲੋਂ ਪੈਸੇ ਮੰਗਣ ‘ਤੇ, ਬੂਹੇ ਤੋਂ ਹੀ ਮੋੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਧੀ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗ ਜਾ ਕੇ ਅਤੇ ਠਾਹ ਦੇਣੀ ਬੂਹਾ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਬੂਹੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵਜਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਧੀ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਖੀਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਪ ਦੀ ਸੁੱਖ-ਸਾਂਦ ਪੁਛਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਬਾਪ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕੁਝ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਖਰਚ ਲਈ ਰੱਖੇ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੱਲੋਂ! ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਚੱਲਦੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅੱਜ ਹੀ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਬਾਪ ਬਹੁਤ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ ਧੀ ਨੂੰ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਏ, “ਧੀਏ ਮੈਂ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਪਰਖਣਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪੁੱਤ ਵੰਡਾਉਣ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਧੀਆਂ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ।”

ਦਰਅਸਲ ਧੀਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਸਹੂਲਤ ਅਤੇ ਦਵਾ-ਦਾਰੂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਉਹ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਸਮਝਦੀਆਂ। ਖਾਸ ਕੇ ਜਦੋਂ ਮਾਪੇ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪੁੱਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਤਾਂ ਧੀਆਂ ਸਰਵਣ ਪੁੱਤ ਬਣਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਦਾ ਕੋਹਾ ਆਲਮ ਕਿ ਉਹ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਖਾਣ ਦੇ ਟਾਈਮ ਦੀ ਸਮਾਂ-ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਹਰ ਦਮ ਚੇਤੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਅਤੇ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਇੰਝ ਅਕਸਰ ਹੀ ਸਾਡੇ

ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕੋਵਿਡ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ ਦੌਰਾਨ ਧੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਗਰੋਸਰੀ ਅਤੇ ਹਰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਾਮਾਨ ਗ਼ੈਰਾਜ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਥੋਂ ਲੈ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਮੇਰੀਆਂ ਧੀਆਂ ਤੇ ਜਵਾਈਆਂ ਨੇ ਇਕ ਵਿੱਥ ਰੱਖਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੀ ਕਿਉਂਕਿ ਡਾਕਟਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਕਰਕੇ ਕੋਵਿਡ ਹੋਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਧੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਗੂ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਦਰਅਸਲ ਸਾਡੇ ਹਿੱਤ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹਿਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਵੇਸਲੇ ਰਹਿ ਕੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਖਤਰਾ ਸਹੇੜਨਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ। ਜ਼ਿਆਦਤਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਇੰਝ ਹੀ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇਹਾ ਵਕਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਆਪਣਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣਿਆਂ ਤੋਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਰੱਖੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਖ਼ਰੀ ਰਸਮਾਂ ਵੀ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਮੁਕਰ ਗਏ।

ਦਰਅਸਲ ਧੀਆਂ ਨੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪ੍ਰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਿਆਂ, ਇਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਔਲਾਦ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਿਆਂ, ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁੱਤ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ। ਸਿਰਫ਼ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਕਿਆਨੂਸੀ ਵਿਚਾਰ ਤਿਆਗਣੇ ਪੈਣਗੇ।

ਕਈ ਵਾਰ ਮਨ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਪਲ ਅਤੇ ਭਰਪੂਰਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਧਰ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਧੀ ਘਿਆਣੀ ਜੋ ਆਰਮੀ ਦੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰਾ ਵੀ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਕਪੂਰਥਲੇ ਆਈ। ਇਹ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ, ਉਸਦੇ ਪਿੰਡਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਕਾਵਿਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਮਾਪੇ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਗਿਆਰਾਂ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸ਼ਗਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਨਾਂਹ-ਨੁੱਕਰ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਪੇਕਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਆਈ ਏ। ਮਾਪੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਤੋਰਦੇ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਈ। ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਧੀਆਂ ਦਾ ਸਿਰ ਪਲੇਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਭਰਿਆ ਸ਼ਗਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਉਕਦੇ ਭਾਵੇਂ ਧੀਆਂ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਰੁਤਬੇ ਜਾਂ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਮਾਣ ਹੋਣ। ਧੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੇ ਦਾਈਏ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ।

ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕਿੰਨਾ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। 31 ਦਸੰਬਰ 2023, ਰਾਤ ਦੇ 9 ਵਜੇ। ਅਸੀਂ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਟੀਵੀ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਦੇਵੇਂ ਧੀਆਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਅਚਨਚੇਤੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆ ਗਈਆਂ ਦੋਹਤਾ/ਦੋਹਤੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਬਾਹਰ ਆਓ। ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਇਕ ਸਰਪਰਾਈਜ਼ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮੀਆਂ/ਬੀਵੀ ਹੈਰਾਨ ਅਤੇ ਭੁੱਚਕੇ। ਬਾਹਰ ਆਏ ਤਾਂ ਡਰਾਈਵ ਵੇ 'ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਈ ਨਵੀਂ ਨਕੋਰ ਹੋਂਡਾ ਐਸਯੂਵੀ ਖੜੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਗੱਡੀ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਖਾਉਣ ਆਏ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨਵੀਂ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਇਕ ਰਾਈਡ ਲੈ ਕੇ ਦੇਖੋ। ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਨਾਨਾ/ਨਾਨੀ ਇਹ ਨਵੀਂ ਗੱਡੀ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦਾ ਗਿਫ਼ਟ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿਖਾਈ ਇਸ ਦਰਿਆਦਿਲੀ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਤੋਂ ਅਚੰਭਿਤ ਅਤੇ ਅਬੋਲ ਹੋ ਗਏ। ਦਰਅਸਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਟੋਇਟਾ ਦੀ ਕੈਮਰੀ ਕਾਰ ਸੀ। ਪਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਾਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵੱਡੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ

ਸ਼ਬਦ ਜੋਤ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਕਰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਨਵੀਂ ਕਾਰ ਦਾ ਸਰਪਰਾਈਜ਼ ਗਿਫ਼ਟ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੀ ਸੋਚਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਧੀਆਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਬਾਰੇ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਰਜੀਹ ਬਣਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਹੀ ਕੁਝ ਅਜੇਹਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਕਿ ਮਾਪੇ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ। ਅਜੇਹੀਆਂ ਮਾਣਮੱਤੀਆਂ ਫਿਕਰਮੰਦ ਧੀਆਂ ਦੇ ਸਦਕੇ ਜਾਈਦਾ ਅਤੇ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਦੀ ਕਿ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣ ਇਹ ਸੱਤਯੁੱਗੀ ਧੀਆਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਪਿਛਲੇਰੀ ਉਮਰ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਨੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਅਹਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵਨੀ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਦਾ ਮੂਲ ਅਧਾਰ ਤਾਂ ਮਾਪੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ।

ਧੀਆਂ ਧਰਮ ਤੇ ਧੀਆਂ ਧੌਲ। ਧੀਆਂ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤਾਮੀਰ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਧੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹੀ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੋ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਰਜਣਹਾਰੀਆਂ। ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤੁਲਨ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਖ਼ੇਰੀਅਤ ਨਾਲ ਮਾਣਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਦਰੋਂ ਆਏ ਠੰਢੇ ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲਿਆਂ ਦੀ ਲੋਚਾ ਮਨ ਵਿਚ ਪਾਲਦੀਆਂ।

ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੂਖਮ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸ਼ਾਇਰ ਮਿੰਤਰ ਪ੍ਰੋ. ਔਲਾ ਦੀ ਧੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਹੀ ਅਪਣੱਤ (ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਪੋਤਰੀ ਹੈ) ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ‘ਕਵਿਤਾ ਵਰਗੀਆਂ ਧੀਆਂ’ ਅਤੇ ‘ਧੀਆਂ ਡਾਲਰ ਖੋਜਣ ਚੱਲੀਆਂ’ ਰੱਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਰਾਹੀਂ ਉਹੀ ਧੀਆਂ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਅਲੋਕਾਰੀ ਰੰਗਤ ਦਿੱਤੀ।

ਘਰ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਵਿਹਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮਹਿਕਾਉਂਦੀਆਂ, ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੂਖਮ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਦੀ ਜਾਗ ਹਰ ਮਨ-ਜੂਹੇ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਧੀਆਂ। ਧੀਆਂ ਸਿਰ ਦਾ ਤਾਜ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਅਣਖ ਨਾਲ ਜਿਉਣ-ਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਅੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਵਾਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਸੁੱਚੇ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਧੀਆਂ ਜਦੋਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਹੜੇ ‘ਚ ਫੈਲੀ ਮਹਿਕ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਕਮਰੇ ਵਿਚਲੇ ਖਿਡੌਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਦਿੱਖ ਹਰਕਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਕਾਪੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਧੜਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਕੰਧਾਂ ‘ਤੇ ਮਾਰੀਆਂ ਲੀਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਧੀਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਜਾ ਕੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹਰ ਦਮ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਧੀਆਂ ਘਰ ਦਾ ਗੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਫ਼ਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਘੁਲਿਆ ਸੰਗੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਸਾਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭਣ ਵਾਲੀ ਰੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਹਰ ਮੰਜ਼ਲ ‘ਤੇ ਲਿਖੀ ਜੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਯੁੱਗ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣ ਧੀਆਂ, ਧੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਸਾਈਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਮਾਣਦੀਆਂ, ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਸੱਚ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿਣ।

1988 ਵੇਲੇ ਦੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਯਾਦ

ਕਿਹੜੇ ਸੌਖੇ...ਬੰਦਾ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਜਨਵਰ...!

ਕਈ ਵੇਰ ਲੱਗਿਆ ਬੱਸ ਹੁਣ ਗਿਆ...ਪਰ ਪਤਾ ਨੀ ਕਿਸ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ...ਬੱਸ ਤੁਰੀ ਹੀ ਗਿਆ...ਨਾ ਆਪ ਡੁੱਬਿਆ ਤੇ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਈ ਡੁੱਬਣ ਦਿੱਤਾ...!

ਅਖੀਰ ਦਿਨ ਦਾ ਢੁਕਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇੱਕ ਉੱਚੇ ਟਿੱਬੇ 'ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਦਿਸੇ...ਰੁੜ੍ਹ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਕੱਢੀ ਜਾਣ...ਲੰਮਾ ਸਾਰਾ ਫੀਗਰ ਸੁੱਟ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਖਿੱਚ ਲਿਆ...ਮਗਰੋਂ ਬੜੀ ਦੀਦ ਕੀਤੀ...ਜੋ ਕੋਲ ਹੋ ਸੀ...ਖਾਣ ਪੀਣ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ...ਪਿੰਡ ਸੀ ਉੱਚਾ-ਲੰਗਾਹ...ਕਈ ਓਧਰ ਵੀ ਹੈਨ ਏਧਰ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਵਾਲੇ...!

ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਰੋਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਵਾਪਸੀ ਹੋਈ...ਏਧਰ ਵਾਲੇ ਆਖਣ ਤੂੰ ਓਧਰ ਰੁੜ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ

ਹਥਿਆਰ ਲੈਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ!

ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਦੇ ਕੋਈ ਰੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਇਆ...ਬੱਸ ਵੱਢੇ ਹੀ...ਚੋਰੀ ਜਾਂ ਮਹਿਕਮੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ...ਪਰ ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਨਾ ਆਪ ਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਹੀ ਵੱਢਣ ਦਿੱਤਾ...ਜਿਹੜਾ ਜੜ੍ਹੋਂ ਉਖੜ ਕੇ ਵੀ ਏਨੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾ ਗਿਆ...ਭੇਦੋਂ ਵਿਚ ਗੱਡਿਆਂ ਪਤਾ ਨੀਂ ਕੀ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਊ...!

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਗਏ ਨੂੰ ਕਈ ਠਿੱਠ ਕਰਨ...ਕਾਮਰੇਡਾ ਤੂੰ ਤੇ ਵਾਗਰੂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਦਾ...ਅੱਖੇ ਐਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਬਣੀਆਂ ਨੇ...ਆਹ ਰੱਬ ਰੁੱਝ ਕੁਝ ਨੀ ਹੁੰਦਾ...ਹੁਣ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ?

ਅੱਗੋਂ ਆਖਿਆ...ਹੋਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ

ਪਤਾ ਨੀ ਪਰ ਮੈਂ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ...ਸੱਪ ਦਾ ਭੇਸ ਧਾਰੀ...ਪਰ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਡੰਗ ਨੀ ਮਾਰਿਆ...ਇਹ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਮਾ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜਵੰਦਾ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਜਵੰਦਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਬੜੇ ਸੂਖਮ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਲੈ ਕੇ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਅਸਲੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਘੱਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਟਣਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਲਾਜਵਾਬ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਜਵੰਦਾ ਦਾ ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਮਾ’ ਕਾਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕੰਮ ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਉਸਨੇ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਸੱਪਾਂ ਕੋਲੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ!

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪੰਥਕ ਕਵਚ ਸਨ ਪੰਥ ਰਤਨ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ

ਸਵਰਗੀ ਪੰਥ ਰਤਨ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਉਹ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ, ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲਾਮਿਸਾਲ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਅਤਿ ਸਾਧਾਰਣ ਤੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਅਤੇ ਢਾਈ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਬਾਪ-ਬਾਹਰੇ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਸਥਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ 27 ਸਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ 21 ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ

ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਾਗੀਆ

ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਰਹਿਣਾ ਕਿਸੇ ਚਮਤਕਾਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਨਾਦੋਤ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਸਿੱਖ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਵੀ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ।

ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਪੰਥਕ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਅਜਿਹੇ ਦੀਦਾਰੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦੀ ਸਾਕਾਰ ਮੂਰਤ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 13 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕਿਆ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਿੱਤਨੇਮੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪਾਸਾਰ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੱਕ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ। ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੱਡ-ਭੰਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ। ਬਲਦਾਂ ਨਾਲ ਹੱਲ ਵਾਹਿਆ, ਹੱਲਟ ਜੋਤਿਆ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਚਰਾਏ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਾਦਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤ ਗੰਢੇ ਗੁੰਡਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਦਸਵੰਦ ਕੱਢ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ।

ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਖਾਤਰੂਵਾਦ ਕਾਰਨ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਨਿੱਠ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਾਲੇ ਦੌਰ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯੁੱਗ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ 1973 ਵਿਚ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲਣ ਸਮੇਂ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਸਕੂਲ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਛੱਡ ਕੇ ਗਏ ਤਾਂ ਕਮੇਟੀ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ, ਮੈਡੀਕਲ, ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਚਾਰ ਦਰਜਨ ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਚਲਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਇਮਾਰਤਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ੇ ਛੁਡਾਏ ਗਏ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ ਤੇ ਗੋਲਡਨ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪਾਸਾਰ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਮਾਧਿਅਮ ਵਰਤਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਤਾਬਦੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਿੰਨੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹੋਣ ਦਾ ਲਕਬ ਵੀ ਇਸੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ। ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਪਾਸਾਰ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਸ ਰੁਚੀ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਰਹੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾਈ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਘਰ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਕਾਰਨ ਪੰਜਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਕੂਲੋਂ ਹਟਾ ਲੈਣ ਦਾ ਵਿਗੋਚਾ ਸੀ।

ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਇਹ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਸ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਤਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ। ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਤਨਖ਼ਾਹ ਦੀ ਥਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤਿਆਂ ਮਾਨ-ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਫ਼ਰ ਲਈ ਕਾਰਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

1985 ਵਿਚ ਜੋਧਪੁਰ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਖਾਤਰੂਵਾਦ ਦੌਰਾਨ ਸਟੇਟ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪਹੁੰਚਾਈ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਕੋਲ ਖੁਦ ਚੱਲ ਕੇ ਗਏ। ਝੂਠੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਸਿਖਰ ਉਤੇ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰਵਾਏ ਅਤੇ ਭੋਗ ਪੁਆਏ। ਸਤਲੁਜ-ਯਮਨਾ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਰੁਕਵਾਉਣ ਲਈ ਖਾਤਰੂ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਟਾਣਾ ਅਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨਾ ਦੀਆਂ ਲਾਵਾਰਸ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਮੁਲੇਪੁਰ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਰੱਖੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਵੀ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਬੜੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਸਟੇਟ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਖਾਤਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਵਾਰਸ ਕਹਿ ਕੇ ਰੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਖਾਤਰੂ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਇਸ ਚੂੜਾਮਣੀ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ, ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਉਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰਦਿਆਂ ਲੰਘੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਵਲੋਂ ਨਾਭੇ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਏ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ 1944 ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰਨਾਲ, ਦਿੱਲੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ, ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਅਤੇ ਧਰਮਯੁੱਧ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਲੰਬੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕੱਟੀਆਂ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਰ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ, ਪਰ ਹਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਹੀ ਪੰਥਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸਿਧਾਂਤਾਂ

ਤੇ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਏ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਪਈ ਸੀ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ 1977 ਵਿਚ ਬਣੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦੇਣੇ ਪੈ ਗਏ ਸਨ। ਫਿਰ 1985 ਵਿਚ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਦੂਰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਇਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਕਸ਼ਟਦਾਇਕ ਜੇਲ੍ਹ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਦੇ 50 ਡਿਗਰੀ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿਚ ਇਕੱਲਿਆਂ ਇਕ ਟੀਨ ਦੀ ਛੱਤ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੰਬੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1997 ਵਿਚ ਬਣੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਇਜ਼ਤ ਕਰ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਲਾਹਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਘੋਰ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਦਾ

ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਦੌਰ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਨਾਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਚਿੰਤਾ ਪੰਥਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿੱਥ ਕੇ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਖੋਰੇ ਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸੈਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੋਂ ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੱਕ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਉਡਾਣ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਅੰਦਰਲਾ ਪੰਥਕ ਦਰਦ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਹ ਸ਼ਿਕਵਾ ਵੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਦਰਲੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਧੜੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿੱਥ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਰੁਚੀ ਸਰਗਰਮ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਆਪਣੀ ਇਸ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਧੜੇ ਵਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧੀਕੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜਰਦੇ ਵੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਅੱਖੋਂ ਪਰੇਖੇ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਾਂ ਵਿਲੱਖਣ ਸੀ ਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਵੀ ਨਿਰਾਲੀ ਸੀ। 1973 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਜ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰਾਉਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਵੀ ਉਹ ਇਸੇ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਆਪਣੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ, ਕੁਝ ਆਪਣੀ ਦੋਹਤੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸੌ ਦੇ ਦੋ ਨੋਟ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਏ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾ ਕੇ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦੇਗ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਸਰਵਣ ਕਰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਲੇਵਾ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਵੀ ਪੈਸਾ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬੈਂਕ ਵਿਚ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੱਜ ਜਿਸ ਅਧੋਗਤੀ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪੰਥਕ ਕਵਚ ਪਾਟ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।'

ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਜੰਗ-ਏ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਰਨ ਵਾਲਾ - ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਜੰਗ-ਏ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤੋਰਨ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦਾ, 24 ਸਤੰਬਰ 2014 ਨੂੰ 86 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ. ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦਾ ਜਨਮ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ (ਹੁਣ ਪਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਚੱਕ 19 ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ

ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜਗਬੀਰ (ਡਾ.)

ਸਕੂਲ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਚੈਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ।

ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਆਪ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਹਾਮੀ ਸਨ, ਪਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਦਾ ਮਨ ਉਸ ਵਕਤ ਖੱਟਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣਾ ਤਾਂ ਦੂਰ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਆਜ਼ਾਦ ਖਿੱਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਨੇ, 15 ਅਗਸਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਦੀ ਫ਼ਸੀਲ ਤੋਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਜਿਉਂਦੇ-ਜੀਅ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਬਣਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣਿਆ ਉਹ ਵੀ ਲੰਗਤਾ ਜਿਹਾ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸ. ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ

ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਉਸ ਵਕਤ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਪੱਖਧਾਰ ਸਨ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਸ. ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਉਸ ਵਕਤ ਹੋਰ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਗੱਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

14 ਅਗਸਤ 1947 ਅਤੇ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਜਜ਼ਨ ਮਨਾ ਰਹੇ ਸਨ ਉਦੋਂ ਸ. ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਗਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਉਜੜ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਆ ਰਹੇ ਸਨ।

ਭਾਰਤ ਪਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਕਾਫੀ ਉਦਾਸ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਗੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਗੱਲ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਦਾਨ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੇ ਜੀ। ਸੋ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀ। ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਮੰਨਦਿਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੀ।

ਸਾਲ 1960 ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਸੁਖਾਵੇਂ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਏ ਜਾ

ਸਕਣ ਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕੇ, ਉਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਖੁਲ੍ਹਵਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਣ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਕੱਦਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਹੋ ਸਕਣ।

1965 ਵਿਚ, ਸ. ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਜੌਨ ਐਫ. ਕੈਨੇਡੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਦੋਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਦੋਸਤੀ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਹਾਕੀ ਦਾ ਇਹ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ

ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ।

ਸਾਲ 1981 ਦੌਰਾਨ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕੁੱਲ ਹਿੰਦ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ 'ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ' ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। 15 ਮਾਰਚ 1981 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉਪਰ 'ਸਿੱਖ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ' ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਸ. ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ, 'ਸਿੱਖ ਇਕ ਵਖਰੀ ਕੌਮ ਕਿਉਂ ਹਨ' ਅਤੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ ਗਏ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਕਦਮ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸ. ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਭਾਰਤ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸ. ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਅਜੇ ਵੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸਾਂਝ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਵੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ।

14 ਨਵੰਬਰ, 2014 ਨੂੰ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹਾਊਸ ਆਫ ਰਿਪ੍ਰੇਜੇਂਟੇਟਿਵਜ਼ ਵਿਚ ਵਰਜੀਨੀਆ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ ਗੋਰਾਲਡ ਈ. ਕੋਨੋਲੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

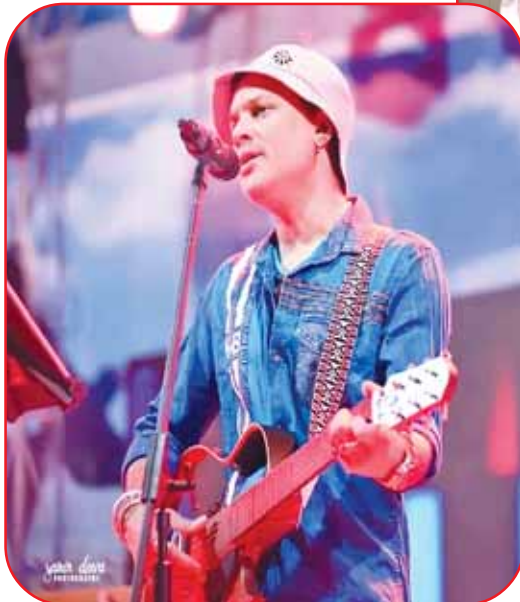
ਜੁਬੀਨ ਗਰਗ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿਣਗੇ

ਜੁਬੀਨ ਗਰਗ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਾਪ ਛੱਡੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਇਕ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਬੇਵਕਤੀ ਵਿਦਾਈ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਾਇਕੀ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਪਰਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਜੁਬੀਨ ਗਰਗ ਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਂ ਅਜਿਬਨ ਬੋਰਨਾਕਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ 18 ਨਵੰਬਰ, 1972 ਨੂੰ ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸਨ, ਜਦ ਕਿ ਮਾਂ ਗਾਇਕਾ, ਡਾਂਸਰ ਅਤੇ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਸੀ। ਜੁਬੀਨ ਨੇ 19 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਐਲਬਮ ਨਾਲ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। 1992 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਐਲਬਮ 'ਅਨਾਮਿਕਾ' ਆਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੂਰੇ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹਿੱਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਮਾਇਆ', 'ਆਸ਼ਾ' ਅਤੇ 'ਪਾਖੀ' ਵਰਗੇ ਐਲਬਮ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰਤਾ ਹੋਰ ਵਧੀ।

ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਾਣੇ ਗਾਏ ਹਨ। ਇਹ ਗਾਣੇ ਲਗਭਗ 40 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਿੰਦੀ, ਅਸਾਮੀ, ਬੰਗਾਲੀ, ਉੜੀਆ, ਮਰਾਠੀ, ਪੰਜਾਬੀ, ਕੰਨੜ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਿਪਾਲੀ ਵਿਚ ਵੀ। ਏਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਲ 2000 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਤੁਮੀ ਮੋਰ ਮਾਥੇ ਮੋਰ' ਨਾਂ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਉਸ

ਸਤੰਬਰ, 2025 ਨੂੰ ਸਕੂਬਾ ਡਾਈਵਿੰਗ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹਾਦਸਾ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਡਾਕਟਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਆਪਣੀ ਆਖਰੀ ਵੀਡੀਓ ਵਿਚ ਜੁਬੀਨ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ, ਬੰਗਾਲੀ ਅਤੇ ਅਸਾਮੀ ਗਾਣੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਸ਼ਬੀ ਲੋਗ ਆਓ ਔਰ ਸਪੋਰਟ ਕਰੋ ਐਂਟਰੀ ਵੀ'। ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਜੁਬੀਨ ਗਰਗ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

ਮੁੰਬਈ ਦਾ ਸਫ਼ਰ

ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜੁਬੀਨ ਮੁੰਬਈ ਚਲੇ ਆਏ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਐਲਬਮ ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਗਾਇਆ। 'ਚਾਂਦਨੀ ਰਾਤ', 'ਯੂਹੀ ਕਥੀ', 'ਫਿਜ਼' ਅਤੇ 'ਕਾਟੋ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬਦਲੀ ਸਾਲ 2006 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਫਿਲਮ 'ਗੈਂਗਸਟਰ' ਦਾ ਗਾਣਾ 'ਯਾ ਅਲੀ' ਆਇਆ। ਇਸ ਗਾਣੇ ਨੇ ਜੁਬੀਨ ਗਰਗ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਟਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਜੁਬੀਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ 32,000 ਤੋਂ

ਵਿਚ ਐਕਟਿੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਚੀਨਬੰਧੂ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। 2005 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੀ ਮਿਲਿਆ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਵੱਡੀ ਪਛਾਣ ਸੀ।

ਜੁਬੀਨ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਵਿਚ ਸਨ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਚੌਥੇ 'ਨੋਰਥ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਫੈਸਟੀਵਲ' ਵਿਚ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਸਾਂਝੀ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਟੀਵਲ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ। 18

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਪੁਰਬਉੱਤਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਇਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਾਪ ਛੱਡੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

-0-

ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਰਚੇਤਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗੀਤ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਹੀ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਅਲੰਕਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜਕ, ਧਾਰਮਕ, ਵੀਰ-ਰਸ ਅਤੇ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਮੀ ਪਟਕਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਗੀਤਕਾਰੀ ਦੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਇਕ ਵਜ਼ਨਦਾਰ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਉਭਰਦੇ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬੀ

'ਦਰਦ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ' (ਦੇਵੇਂ ਗੀਤ ਮਾਸਟਰ ਸਲੀਮ), 'ਕੀ ਮਿਲਿਆ ਤੇਰੀ ਹੋ ਕੇ (ਜਾਵੇਦ ਬਾਸ਼ੀਰ-ਅਕਬਰ ਅਲੀ-ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਗਾਇਕ), 'ਸਾਰੀ ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਪੈ ਗਏ ਵਿਛੋੜੇ' (ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ-ਜੋਤੀਕਾ ਟਾਂਗਰੀ) ਤੋਂ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਨਾਕਾਮ ਆਸ਼ਕ ਦੀ ਗਾਥਾ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ 'ਲਵ ਯੂ ਮੇਰੀ ਸਰਕਾਰ' (ਮੰਨਤ ਨੂਰ-ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ) ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਦਾ ਹਰ ਰੰਗ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੇ ਬੀਟ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਗਾਇਕ ਮੀਕਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗਾਇਆ ਗੀਤ 'ਯੋਗ ਮਲੰਗ', 'ਬੁਲਟ ਦੀ ਗੋਤੀ' (ਸਿਮਰਨ ਭਾਰਦਵਾਜ), ਲਹਿਬਰ ਹੁਸੈਨਪੁਰੀ ਦਾ ਫਿਲਮ 'ਯਾਰ ਅਣਮੁੱਲੇ 2' ਦਾ ਗੀਤ 'ਮਨ ਡੋਲੇ ਤਨ ਡੋਲੇ ਲੇਖਕ ਦੇ ਜਵਾਨ ਦਿਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਲਮ 'ਆਸਰਾ' ਦਾ ਜਸਪਿੰਦਰ ਨਰੂਲਾ ਵਲੋਂ ਗਾਇਆ ਗੀਤ 'ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ', 'ਤੇਰਾ ਤੇਰਾ ਬੋਲ ਗਿਆ' (ਮੀਤ ਕੌਰ) ਦੇ ਅਲਫਾਜ਼ ਵੀ ਬਾਕਮਾਲ ਹਨ ਅਤੇ ਬੇਜ਼ਬਾਨ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੀਤ 'ਬੇਜ਼ਬਾਨ' ਅਤੇ 'ਬੇਜ਼ਬਾਨ 2' (ਗਾਇਕ ਯਾਕੂਬ) ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿਉਂਜ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ

ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਭਰਨ ਲਈ ਗੀਤ ਘੜਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਲਮ 'ਗੁਰਮੁਖ' ਦਾ ਨਵੰਤਰ ਗਿੱਲ ਵਲੋਂ ਗਾਇਆ ਗੀਤ 'ਦੁੱਕੀ ਤਿੱਕੀ' ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ। ਫਿਲਮ '47 ਤੋਂ 84' ਦਾ ਇਹ ਗੀਤ 'ਘਰ ਵਿਚ ਬੇ ਘਰ ਹੋਏ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵਾਸੀ ਦੀ, ਏ ਲੰਬੀ ਕਹਾਣੀ ਏ 47 ਤੋਂ 84 ਦੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਰੋਂਗਟੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਸਟਾਈਲ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਫਿਲਮੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਨਿਕਾ ਕਪੂਰ, ਫਿਰੋਜ਼ ਖ਼ਾਨ ਅਤੇ ਕੰਵਰ ਗਰੇਵਾਲ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

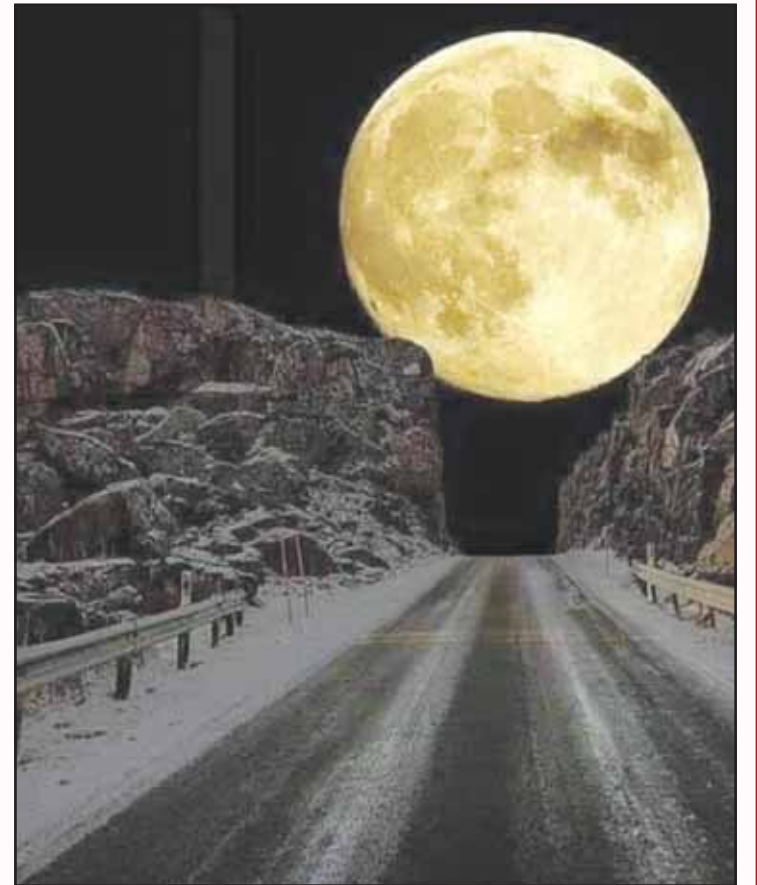
ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਲਮ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ

ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਇਕ ਸੰਪਾਦਕ ਵਜੋਂ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਕਲਾਕਾਰ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦਾ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਤੇ ਵੀਰ ਰਸ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਦੀ ਕਲਮ 'ਚੋਂ ਜਨਮੇ ਗੀਤ 'ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਝੰਡੇ 'ਤੇ ਸਾਡਾ ਇਕ ਤਿੱਰਗਾ ਭਾਰੀ' ਗਾਇਕ ਨਵੰਤਰ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ ਖ਼ਾਨ) ਫਿਲਮ 'ਸਲਿਊਟ' ਤੇ ਦੂਜਾ ਗੀਤ 'ਡੋਲੇ' (ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ) ਫਿਲਮ 'ਨਿਡਰ' ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਇਹ ਗੀਤ ਫ਼ੌਜੀ ਕੈਂਪਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਗੱਲ ਵੈਰਾਗਮਈ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਕਰੀਏ 'ਤਾਂ ਗੱਲ 'ਬੇਵੱਸ ਹੋਈ' (ਫਿਲਮ ਪਾਵਰਕੱਟ) ਅਤੇ

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 11 ਅਕਤੂਬਰ 2025 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-711

ਚੌਦ੍ਰਵੀਂ ਦਾ ਚੰਨ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ਹੈ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ, ਚੁੱਕ ਕੈਮਰਾ ਖਿੱਚਕੇ ਫੋਟੋ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿੰਨਾ ਨੇੜੇ। ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਦਾ ਜਾਇਆ ਹੈ ਅੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਠੰਢਕ ਵੰਡੇ, ਚਾਨਣੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਰੁਸ਼ਨਾਵੇ ਆਸ਼ਕ, ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਡੰਡੇ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-709

ਬੇਮੋਸਮੀ ਬਰਸਾਤ ਨੇ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਕਈ ਹੱਸਦੇ ਵੱਸਦੇ ਘਰ, ਰੁੜ੍ਹਿਆ ਸਾਡਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾਲੇ ਬਿਨ ਕੰਮ ਠੰਢੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਪਰ। ਬੇਕਸਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਦੇਖ ਰੱਬਾ ਉਡੀਕਦੇ ਬੱਚੇ ਰੱਖੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰ, ਹਾੜ੍ਹਾ ਘੱਲ ਦੇਹ ਸਵਾਰੀ ਕਿੱਤੋਂ ਦਾਲ ਫੁਲਕੇ ਦਾ ਜਾਵੇ ਸਰ। -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰਪੁਰੀ'

ਮੀਂਹ ਦੀ ਐਸੀ ਝੜੀ ਲੱਗ ਗਈ ਕੋਈ ਸਵਾਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਏ। ਝੁਠੀ ਮੁਠੀ ਆਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਿਰ ਢੁੱਕ ਆਪਣਾ ਵਕਤ ਟਪਾਏ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੋਕਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡੋਬਾ ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡ ਦਾ ਫਿਕਰ ਸਤਾਏ। -ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ
ਫੋਨ: +1 403-439-2008

ਬਰਸਾਤ ਦਾ ਮੌਸਮ ਗਾਹਕ ਕੋਈ ਨਾ ਲੱਭਾ ਸੁੰਗਤਿਆ ਬੈਠਾ, ਰਿਕਸ਼ੇ ਦੇ ਅੰਦਰ

ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਬੱਝਾ। ਹਰ ਇਕ ਕਾਹਲ ਦੇ ਵਿਚ ਆਟੇ ਚਾਲਕਾਂ ਦੀ ਬਣਦੀ ਚਾਂਦੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਰੱਬਾ ਤੇਰਾ ਬੰਦਾ ਸਾਡੀ ਯਾਦ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਂਦੀ। ਜੀਅ ਲਾ ਕੇ ਮਿਹਨਤਾਂ ਕਰਦਾ ਸਾਡੇ ਵੀ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਪਾ ਦੇ ਘਰੇ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਉਡੀਕਦਾ ਸਭ ਦੇ ਗ਼ਮ ਭੁਲਾ ਦੇ। -ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਕੁਲਬਰਛਾ (ਪਟਿਆਲਾ)
ਫੋਨ: 98784-69639

ਬਰੀ ਵੀਲਰਾਂ ਨੇ ਰਿਕਸ਼ੇ ਦਾ ਕੰਮ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘਟਾਇਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਕਸਰ ਬਾਰਿਸ਼ ਨੇ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾਢਾ ਕਹਿਰ ਕਮਾਇਆ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਦੇ ਠੰਢਾ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਕਿਵੇਂ ਗਰਮਾਈਏ ਵਿਹਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੈ। -ਲੋਕ ਨਾਥ ਸ਼ਰਮਾ

ਚਰਲ ਚਰਲ ਮੀਂਹ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸਵਾਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਦਿਸਦੀ ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਅੱਖਾਂ ਪੱਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੱਕ ਤੱਕ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਹਲਾ ਸੋਚੀਂ ਪਿਆ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋ ਕਰਦਾ ਅਰਦਾਸ ਮੈਨੂੰ ਸਵਾਰੀ ਦਿਵਾ ਦਿਓ ਮਿਹਰਬਾਨ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਬਣ ਜਾਣ ਤਾਂਕਿ ਬੱਚੇ ਭੁੱਖੇ ਨਾ ਸੌਂ ਜਾਣ। -ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੇਸਾਂਝ

ਬਹੁਵਿਧ ਲੇਖਕ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਛੀਨਾ

ਮੈਂ ਸਰਬਜੀਤ ਛੀਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ। ਜਲੰਧਰ ਨੇੜਲੇ ਗੁਰੂ ਨਿਵਾਸੀ ਨੇਤਾ ਹਰਦਿਆਲ ਤੋਂ ਨੌਨਿਹਾਲ ਚੱਠਾ ਰਾਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਬਜੀਤ ਦੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਕਾਮਰੇਡ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਟਪਿਆਲਾ ਤੇ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ, ਸਰਬਜੀਤ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕੋਲ ਅਕਸਰ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਊਧਮ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ, ਕੰਵਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਾਮ ਮਨੋਹਰ ਲੋਹੀਆ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਹਨ।

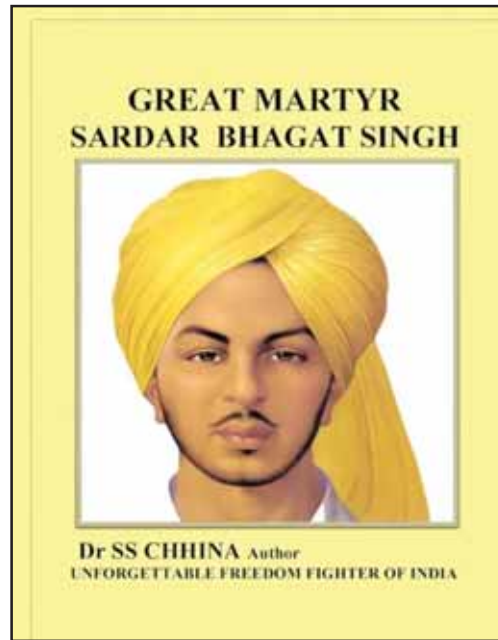
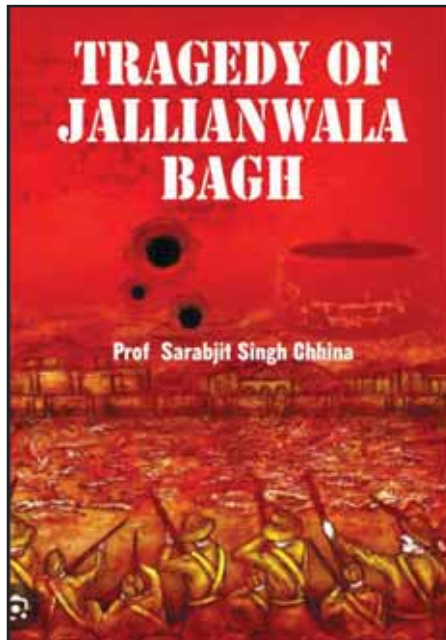
ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ, ਵਾਘਾ ਬਾਰਡਰ ਤੇ ਉਸਦੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਾਰੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਗਾਇਕਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਹਨ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੀਆਂ। ਉੱਥੇ ਉਸਦੇ ਪਾਠਕ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਵਿਦਿਆ ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ; ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਇਕਨਾਮਿਕਸ ਵਾਲੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੈ। ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਯੂਨੀਸਟਾਰ ਬੁਕਸ ਤੇ ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਨਵਯੁਗ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ, ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਟਰਸਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ। 13 ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼ ਕਿੰਡਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨੇ ਸਜਿਲਦ, ਪੇਪਰ ਬੈਕ ਤੇ ਈ-ਬੁੱਕ ਰਾਹੀਂ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਐਮੇਜ਼ੋਨ ਦੁਆਰਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਈਆਂ ਹਨ।

ਖੂਬੀ ਇਹ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਰਗੀਆਂ ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਫਰ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਫਰਨਾਮਾ ਤੇ ਅੰਡੇਮਾਨ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬੜੇ ਮਕਬੂਲ ਹੋਏ। ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਾ ਗੁਣਗਾਇਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਵਿੰਟੇਜ ਆਫ ਸਪਿਰਿਚੁਐਲਿਟੀ’ ਏਨੀ ਪਰਵਾਨ

ਹੋਈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤੇ ਮਿੱਤਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗਵਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹਬਲੀ ਟਿੱਪਣੀ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੈ।

ਓਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਗੋਧਾ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਉਜੜ ਕੇ ਆਏ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਸਾਡਾ ਇਹ ਲੇਖਕ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ

ਡਾਕਟਰ ਛੀਨਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰੇਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਲਈ ਤੇ ਏਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸੈਨੇਟ ਤੇ ਸਿਡੀਕੋਟ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇਸ ਕਾਲਜ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਤੇ ਗਵਰਨਿੰਗ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਓਥੇ ਹੀ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਇਕਨਾਮਿਕਸ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਡੀਨ ਦੀ ਪਦਵੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ।

ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 90 ਪੁਸਤਕਾਂ ਛਪੀਆਂ ਹੋਣ। ਖੂਬੀ ਇਹ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 13 ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਛਾਪ ਕੇ ਖੁਦ ਵੀ ਜੱਸ ਖਟਿਆ ਤੇ ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਾਲਮਨਵੀਸੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਉਸਦੇ ਕਾਲਮ 45 ਸਾਲਾਂ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ। ਇਹ ਮਾਣ ਵੀ ਕੇਵਲ ਛੀਨਾ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਜਿਹੀ ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸੈਕਟਰੀ (ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ) ਦੀ ਪਦਵੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ।

ਡਾਕਟਰ ਛੀਨਾ ਦੀ ਉਤਮਤਾਈ ਉਸਦੀ ਲਿਖਣ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲੋਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸਦਕਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਉਸਨੂੰ ਪਲ ਭਰ ਵੀ ਵਿਹਲਾ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣ ਦਿੰਦੀ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਉਹ ਉਮਰ

ਨਿੱਕ
ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਦਸ ਵਰ੍ਹੇ ਛੋਟਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਸਰਬਜੀਤ ਛੀਨਾ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ!

ਸਾਡੇ ਰਸਮ ਰਿਵਾਜ ਤੇ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਤੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਵੀ ਹਨ। ਧਾਰਮਿਕ ਰਹ-ਰੀਤਾਂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਹੋਇਆ ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹੋਰ ਵੀ ਅਨੇਕ ਹਾਦਸੇ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਤ ਰਹਿ ਗਏ ਸਬੰਧੀ ਹਰ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹੀਏ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਓ ਤਾਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ, ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਜਾਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਵੀ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਏਨੀ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕਹਿਣਾ, ਸੁਣਨਾ ਤੇ ਲਿਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਦ ਕਰਾਂਗੇ। ਜੀ ਸਦਕੇ ਸਫਰ ਕਰੋ, ਪਰ ਊਧਮ ਨਾ ਮਚਾਓ!

ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਮੋਟਰ-ਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਏਸ ਲਈ ਈਜਾਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਲੈ ਸਕੀਏ। ਏਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਹੀ ਹੱਥ ਧੋ ਲਈਏ।

ਅੰਤਿਕਾ

ਅਗਿਆਤ ਕਵੀ॥

ਬੱਦਲ ਕਾਲੇ ਬੋਲੇ ਹੋ ਗਏ ਫੁੱਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਮਹਿਕਾਂ
ਇਉਂ ਲਗਦੇ ਜਿਉਂ ਬਦਲ ਗਏ ਨੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਅਸਮਾਨ।

ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਨਾ ਬੇਰੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਨਾ ਸ਼ਤੀਰਾਂ-ਬਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਵਾਲੇ ਘਰ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਘਰੇਲੂ ਚਿੜੀਆਂ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਚਿੜੀਆਂ ਦਾ ਚੋਲੀ-ਦਾਮਨ ਦਾ ਸਾਥ ਸੀ/ਹੈ। ਘਰੇਲੂ ਚਿੜੀਆਂ ਬੇਰੀਆਂ ਉਪਰ ਜਾਂ ਛਤੀਰੀਆਂ-ਬਾਲਿਆਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਵਿਚਲਾਂ ਵਿਚ ਆਲ੍ਹਣੇ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਲ੍ਹਣਿਆਂ ਵਿਚ ਆਂਡੇ ਦਿੰਦੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ (ਬੱਚੇ) ਪਾਲਦੀਆਂ।

ਸਾਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਂਗ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ 60-65 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਦਲਾਨ ‘ਚ ਚਿੜੀਆਂ ਆਲ੍ਹਣੇ ਪਾ ਕੇ ਆਂਡੇ ਦਿੰਦੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਬੇਟੇ ਪਾਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਅਜੇ ਲੈਂਟਰਾਂ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਸੋ, ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਵਾਲਾ ਜੱਦੀ ਘਰ ਵੀ ਬੇ-ਲੈਂਟਰਾ ਹੀ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਮਾਂ (ਹੁਣ ਸੁਰਗਵਾਸੀ), ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬੀਬੀ ਸਦਦੇ ਸਾਂ, ਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਚਿੜੀ ਨੂੰ ਆਲ੍ਹਣਾ ਪਾਉਣੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਰਜਿਆ। ਚਿੜੀਆਂ ਦਲਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਸਮਝ

ਪ੍ਰੋ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੰਡਮ
ਫੋਨ: 98766-55055

ਕੇ ਪੂਰੀ ਟੌਹਰ-ਟਸ਼ਨ ਨਾਲ ਆਲ੍ਹਣਾ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ, ਆਂਡੇ ਦੇ ਕੇ ਫਿਰ ਬੇਟੇ ਪਾਲਦੀਆਂ। ਮਜ਼ਾਲ ਐ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਂ ਵਲ ਵੀ ਦੇਖੇ। ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਭੈਣ-ਭਰਾ, ਜੋ ਅਜੇ ਬਚਪਨ ‘ਚ ਸਾਂ, ਕਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਚਿੜੀ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਨਾਲ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਕਰਦੇ (ਤੇ ਜਾਂ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਸਕਦੇ)। ਜੇ ਕਦੀ ਕੋਈ ਆਂਡਾ ਹੇਠਾਂ ਡਿਗ ਕੇ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ ਤੇ ਕੱਚੇ ਫਰਸ ਉਪਰ ਗੰਦ ਪੈ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਮਾਂ ਨੇ ਬਸ ਐਨਾ ਹੀ ਕਹਿਣਾ-‘ਚਿੜੀਆਂ ਨਿਮਾਣੀਆਂ ਗੰਦ ਬਹੁਤ ਪਾਉਂਦੀਆਂ’। ਪਰ ਮਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਲ੍ਹਣਾ ਕਦੀ ਨਾ ਢਾਉਣਾ। ਜੇ ਕਦੀ ਕੋਈ ਬੇਟੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ‘ਚੋਂ ਹੇਠਾਂ ਡਿਗ ਪੈਣਾ ਤਾਂ ਮਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਰਸੀ/ਸਟੂਲ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਬੇਟੇ ਫਿਰ ਆਲ੍ਹਣੇ ਵਿਚ ਰਖਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ।

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅੱਜ ਇਸ ਲਈ ਯਾਦ ਆ ਗਈਆਂ ਕਿ ਬੇ-ਬੇਰੀ ਅਤੇ ਬਾ-ਲੈਂਟਰੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੁਣ ਚਿੜੀਆਂ ਦੇ ਸੱਚੀਂ-ਮੁੱਚੀਂ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਤਾਂ ਘੱਟ ਵੱਧ ਹੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇੱਕ ਆਲ੍ਹਣਾ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੇ ਮਲਕਤੋਂ ਜਿਹੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਉਪਰ! ਕਰੀਬ ਪਾਈਆਂ ਪੱਕੇ ਜੂੜੇ ਅਤੇ ਸੰਘਣੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਹੁਣ ਗੰਜ ਜਿਹਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਬਸ ਜੇਰ ਜਾਰ ਲਾ ਕੇ ਬੰਟੇ ਕੁ ਜਿੰਨੀ ਜੂੜੀ ਜਿਹੀ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਕਰੀਦੈ। ਉਮਰ ਦੇ

‘ਸਾਡਾ ਚਿੜੀਆਂ ਦਾ ਆਲ੍ਹਣਾ’

76ਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਵਾਲ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਲਿਟਾਂ ਜਿਹੀਆਂ ‘ਚ ਹੀ ਹਨ ਤੇ ਵਿਚਾਲਿਉਂ ਰਤਾ ਮੈਦਾਨ! ਜਾਣੀ ਚੰਨ-ਚਾਨਣੀ ਲਿਸ਼ਕੋਰੇ ਪਈ ਮਾਰਦੀ ਐ! ਇੰਝ ਲਗਦੈ ਕਿ ਚੰਦਾ ਮਾਮਾ ਦੀ ਟੁਕੜੀ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ! ਇਹ ਸਭ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਲਗਦੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਿਰ ਹੁਣ ਚਿੜੀਆਂ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਲਈ ਪੂਰਾ ‘ਫਿੱਟ’ ਬੈਠਦੈ। ਘਰੇਲੂ ਚਿੜੀਆਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਬਲਕਿ ਹਰ ਉਹ ਨਿੱਕੀ ਚਿੜੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਲ੍ਹਣਾ ਕੋਲੀਨੁਮਾ ਹੁੰਦੈ, ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਦਾ ਸਦ-ਉਪਯੋਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਐ! ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ‘ਫਰੀ’ (ਮੁਫਤ)!

ਕਈ ਵਾਰ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਝਾਟਾ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਥਾਂ ਵੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਾਡੀ ਸਲੀਕਾ ਸੁਬਰੀ ਦੀ ਝਾਤ ਉਪਰੰਤ ਬੜੀ ਬੇਮਨੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰੋਂ ਉਠਣਾ ਪਿਆ। ਸਾਡੀ ਝਾਤ-ਪੁਸਤ ਸੁਬਰੀ ਨੇ ਬਾਰੂਵੀਂ ਵਾਰ ਝਾਤੁ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਚਿਤਾਵਣੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਆਲ੍ਹਣੇ-ਨੁਮਾ ਝਾਟਾ ਦੇਖ ਕੇ ਜੇ ਕੋਈ ਚਿੜੀ ਆਂਡੇ ਦੇਣ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰੀ ਦੀ ਆਂਡੇ ਦੇਣ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੁੜਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਰਤੇ-ਮੈਦਾਨ ਭਾਵ ਸਾਡੀ ਟਿੱਡ ਤੋਂ ਆਂਡਾ ਐ ਤਿਲਕਣੈਂ ਜਿਵੇਂ ਬਾਰਿਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਡੁਲ੍ਹੇ ਤੇਲ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬਾਲ ਜਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ‘ਸਲਿਪ’ ਹੁੰਦੈ।

ਅਸੀਂ ਜ਼ਰਾ ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਹਾਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲਾਗੇ ਚਿੜੀ ਨਾ ਫਟਕਣ ਦੇਈਏ। ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਕੀ ਜਾਊ ਜੇ ਕੋਈ ਘਰੇਲੂ ਚਿੜੀ ਸਾਡੇ ਟੋਟਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੰਸ਼-ਵ੍ਰਿਧੀ ਲਈ ਵਰਤ ਲਊ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੋ-ਚਾਰ ਵਾਲ ਹੋਰ ਟੁੱਟ ਜਾਣਗੇ। ‘ਚਿੜੀ ਚੱਚ ਭਰ ਲੇ ਗਈ, ਨਦੀ ਨਾ ਘਟਿਉ ਨੀਰ’ ਵਾਂਗ ਬਚੇ ਵਾਲ ਤਾਂ ਬਚੇ ਈ ਰਹਿਣਗੇ। ਆਖਿਰ ਵਿਚਾਰੀ ਚਿੜੀ ਨੇ ਵੀ ਤਾਂ ਘਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਚਲਾਉਣਾ ਈ ਐ, ‘ਚਿੜੀ ਵਿਚਾਰੀ ਕੀ ਕਰੇ, ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਮਰੇ’? ਲੋਕ ਤਾਂ ਬਸ ‘ਚਿੜੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ, ਗੰਵਾਰਾ ਦਾ ਹਾਸਾ’ ਵਾਂਗ ਚੁੱ-ਚਾਂ ਜਾਂ ਚੀਂ-ਚੀਂ ਕਰਦੇ ਈ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ‘ਕੁਛ ਤੇ ਲੋਗ ਕਹੇਗੇ, ਲੋਗੋਂ ਕਾ ਕਾਮ ਹੈ ਕਹਿਨਾ/ਛੇੜੋ ਬੇਕਾਰ ਕੀ ਬਾਤੋਂ ਮੇਂ/ਕਹੀਂ ਬੀਤ ਨਾ ਜਾਏ ਰੈਨਾ’ (ਫਿਲਮ ‘ਅਮਰ ਪ੍ਰੇਮ-1972’)।

ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਮ ਨਾ ਆਏ ਤਾਂ ਕਾਹਦਾ ਜੀਣਾ ਹੋਇਆ! ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਸਹੀ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਤਾਂ ਕਰ ਚਲੀਏ! ਉਪਕਾਰ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਕਾਰ ਬਿਨਾਂ ਪਰ-ਉਪਕਾਰ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਵਿਚ ਤਾਂ ਏਦਾਂ ਹੀ ਹੈ, ਦੁਸਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਜਾਣੀ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਜੋਗਾ ਸੁਆਹ ਤੇ ਖੋਹ ਹੋਣੈ?

ਆਲ੍ਹਣੇ-ਨੁਮਾ ਝਾਟੇ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਲਾਭ ਹੈ, ਜਾਣੀ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ। ਤੇ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਜੇ ਕੋਈ ਲਾਹਨਤਾਂ ਪਾ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰੇ ਕਿ ‘ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਸੱਤਾਂ ਚੁਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੁਆਹ’ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਡਰ-ਭੈਅ ਨਹੀਂ ਹੋਊ। ਕਾਰਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਰਤੇ-ਮੈਦਾਨ ‘ਤੇ ਸੁਆਹ ਟਿਕਣੀ ਈ ਨਹੀਂ! ਵੈਸੇ ਵੀ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਸਿਰ ‘ਚ ਸੁਆਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਚੁਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸੁਆਹ ਨਹੀਂ ਲਭਦੀ, ਸੱਤਾਂ ਦੀ ਭਲਾ ਕਿਥੋਂ ਲਭਣੀ ਐ। ਘਰ ਘਰ ਕੁਕਿੰਗ ਗੈਸ ਵਾਲੇ ਚੁਲ੍ਹੇ

ਆ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਅੱਗ ਤਾਂ ਭਬਕ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸੁਆਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ। ਉੱਥੇ ਵੀ ਨਾ ਇੱਕ ਚੁਲ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਡਾ ਚੁੱਲ੍ਹਾ। ਸਭ ਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖ! ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਅਖਾਣ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਰਹੀ ਕਿ ‘ਨੋਂ ਪੂਰਬੀਏ, ਤੇਰਾਂ ਚੁੱਲ੍ਹੇ’। ਪੂਰਬੀਏ ਹੀ ਕਿਉਂ, ਇਹ ਅਖਾਣ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਤੇ ਅਲੰਕਾਰਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਉਪਰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਢੁਕਦੈ!

ਖੈਰ, ਰੱਬ ਸੱਚਾ ਸਭ ਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਬਲਦੇ ਰਖੇ! ਕਿਉਂਕਿ ਮਘਦੇ-ਬਲਦੇ ਚੁਲ੍ਹੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਗੈਸ ਨਾਲ ਹੀ ਪਏ ਮਘਣ-ਬਲਣ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਲਾ! ਕਿਸੇ ਦਾ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਨਾ ਬੁਝੇ! ਕਿਉਂਕਿ ‘ਚੁਲ੍ਹਿਓਂ ਦੂਰ, ਸੋ ਚਿੱਤੋਂ ਦੂਰ’! ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੀ ‘ਚੁਲ੍ਹੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ, ਭੱਠ ਵਿਚ ਪਏ’ ਜਾਂ ‘ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਅੱਗ ਨਾ ਬਲਦੀ, ਦੀਵਾ ਬਿਨ ਵੱਟੀ’ ਵਾਲੀ ਨੋਬਤ ਆਵੇ।

ਸੁਣਿਐਂ ਕਿ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਸੁਆਹ ਮੁੱਲ ਵਿਕਣ ਲਗ ਪਈ ਹੈ। ਹਾਏ! ਇਹ ਕਲਯੁਗੀ ਸਮਾਂ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਸੀ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਿਰ ਸੁਆਹ ਪਾਉਣੀ ਵੀ ਬੜੀ ਮਹਿੰਗੀ ਪਏਗੀ। ਚਲੋ, ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਕੀ, ਜਿਹੜੇ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਨਗੇ, ਆਪੋ ਸਿਰਾਂ ‘ਚ ਸੁਆਹ ਪੁਆਉਣਗੇ। ਸਾਡਾ ਮੂੰਹ ਤਾਂ ਵੈਸੇ ਹੀ ਕਾਲਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਾਲਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਨਾ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼!

ਖੈਰ, ਗੱਲ ਚਲੀ ਸੀ ਚਿੜੀਆਂ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਤੋਂ। ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਦਾਸਕੁੰਨ ਲੋਕ-ਗੀਤ ਹੈ-

‘ਸਾਡਾ ਚਿੜੀਆਂ ਦਾ ਚੰਬਾ ਵੇ, ਬਾਬਲ ਅਸਾਂ ਉਡ ਜਾਣਾ
ਸਾਡੀ ਲੰਮੀ ਉਡਾਰੀ ਵੇ, ਬਾਬਲ ਕਿਹੜੇ ਦੇਸ ਜਾਣਾ’।
ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਇਸ ਲੋਕ-

ਗੀਤ ਦਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਕਵੀ ਪਾਸ ਨੇ ਬੜਾ ਵੱਖਰਾ ਜਵਾਬ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ-

“ਚਿੜੀਆਂ ਦਾ ਚੰਬਾ ਉਡ ਕੇ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ
ਐਥੇ ਹੀ ਕਿਤੇ ਉਰੇ ਪਰੇ ਬੰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਘਾਹ ਖੋੜੇਗਾ,
ਰੁੱਖੀਆਂ ਮਿੱਸੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਢੋਇਆ ਕਰੇਗਾ
ਤੇ ਮੈਲੀਆਂ ਚੁੰਨੀਆਂ ਭਿਉਂ ਕੇ
ਲੋਆਂ ਨਾਲ ਲੂਸੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਫੇਰੇਗਾ”।
ਆਪਾਂ ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬਸ ਲੋਕ ਗੀਤ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵਿਅੰਗਮਈ ‘ਟਵਿਸਟ’ (ਮਰੋਤ) ਦੇਣ ਦੀ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਮਾਫੀ ਮੰਗਦਿਆਂ ਇਹੀ ਕਹਿਣੈ-
“ਸਾਡਾ ਚਿੜੀਆਂ ਦਾ ਆਲ੍ਹਣਾ,
ਵੇ ਬਾਬਲ, ਸਿਰ ਗੰਜਾ ਬਣਿਆ”!

ਦਿਮਾਗ ਵਾਂਗ ਸੋਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ – ਨਿਊਰੋਮੋਰਫਿਕ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ

ਜਿਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨੀ ਬੁੱਧੀ (ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ) ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸੋਚ ਜਨਮ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ—ਨਿਊਰੋਮੋਰਫਿਕ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ। ਇਸਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ‘ਦੇ ਕਾਨੀਆਂ ਵਾਲੀ ਸਾਈਕਲ’ ਵਾਂਗ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਨਾਤੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋੜ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਿਲਕੁਲ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਨਾਤੀ-ਜੋੜਾਂ ਵਾਂਗ। ਇਸਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਦੀ ਨਕਲ

ਡਾ. ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਫੋਨ: 98142-05475

ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਹੋਰ ਸਮਝਦਾਰ ਬਣ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਕਣ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਣ। ਰਵਾਇਤੀ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ, ਜੋ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਿਊਰੋਮੋਰਫਿਕ ਸਿਸਟਮ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਕਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਮੋਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਘੱਟ ਬਿਜਲੀ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਸਵੈ-ਚਾਲਿਤ ਗੱਡੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੂਚਕਾਂ ਤੱਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਕੰਮ ਬਿਨਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਉਰਜਾ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਿਊਰੋਮੋਰਫਿਕ ਚਿਪਸ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਟਿਕਾਊ ਭਵਿੱਖ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

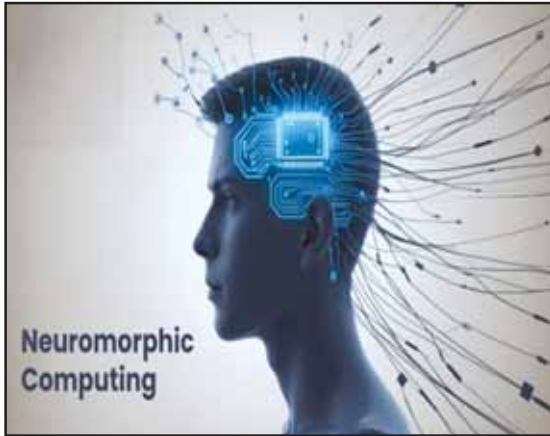
ਨਿਊਰੋਮੋਰਫਿਕ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮਸ਼ੀਨੀ ਬੁੱਧੀ ਯੰਤਰ ਵਿਚ ਹੋਈ, ਜਿੱਥੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਕਲੀ ਨਿਊਰੋਨ ਅਤੇ ਸਿਨੈਪਸ ਵਰਗੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖੋਜ ਅੱਗੇ ਵਧਾਈ। 2014 ਵਿਚ IBM ਨੇ TrueNorth ਚਿਪ ਬਣਾਈ ਜੋ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮਿਲੀਅਨ ਨਿਊਰੋਨ, 256

ਮਿਲੀਅਨ ਸਿਨੈਪਸ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ 65-70 ਮਿਲੀਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ‘ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀ ਸੈਕਿੰਡ 58 ਬਿਲੀਅਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰਾਂ ਨਾਲੋਂ 100,000 ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਊਰਜਾ ਕੁਸ਼ਲ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ Intel ਨੇ ਆਪਣੀ Loihi ਚਿਪ ਲਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨ ਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਿੱਖ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ Intel ਦਾ Hala Point ਸਿਸਟਮ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਉਪਲਬਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ 1.15 ਬਿਲੀਅਨ ਨਿਊਰੋਨ ਅਤੇ 128 ਬਿਲੀਅਨ ਸਿਨੈਪਸ ਹਨ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀ ਸੈਕਿੰਡ 20 ਕੁਆਡ੍ਰਿਲੀਅਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਰਵਾਇਤੀ CPU ਜਾਂ GPU ਨਾਲੋਂ 100 ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਿਜਲੀ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 50 ਗੁਣਾ ਤੇਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਵਿਕਾਸ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵੱਲ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸਪ੍ਰੈਡਸ਼ੀਟਾਂ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਮਾਡਲਾਂ ਵਾਂਗ।

ਇਹ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸਿਸਟਮ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਨਕਲੀ ‘ਨਿਊਰੋਨ’ ਅਤੇ ‘ਸਿਨੈਪਸ’ ਦੇ ਜਾਲ ਨਾਲ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜਾਲ ਛੋਟੀਆਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ। ਰਵਾਇਤੀ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਵਿਚ ਡਾਟਾ ਮੈਮੋਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਉਂਦਾ-ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਿਊਰੋਮੋਰਫਿਕ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਮੈਮੋਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਹਰ ਨਿਊਰੋਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਿਰਫ ਉਹ ਹਿੱਸੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਬੰਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਬੱਚਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ Intel ਦੀ Loihi ਚਿਪ ਨਾਲ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਚਿਪ ਟੈਕਟਾਈਲ ਪੈਟਰਨ (ਸਪਰਸ਼ ਪੈਟਰਨ) ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਇੱਕ ਆਮ GPU ਨਾਲੋਂ 500 ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਿਜਲੀ ਬਚਾਉਂਦੀ ਪਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ 30mw ਪਾਵਰ ਵਰਤੀ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਟੈਸਟ, Loihi 2 ਚਿਪ ਨਾਲ, ਰੋਬੋਟਿਕਸ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਸਿਸਟਮਾਂ ਲਈ ਦਰਸਾਇਆ ਕਿ ਇਹ CPUs ਨਾਲੋਂ 100 ਗੁਣਾ ਅਤੇ GPUs ਨਾਲੋਂ ਲਗਭਗ 30 ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਬਿਜਲੀ ਕੁਸ਼ਲ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਅੰਕੜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਅਸਲੀ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਬਿਜਲੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕਾਰਗਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪਰ, ਹਰ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਵਾਂਗ ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਕੁਝ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਹਨ। ਨਿਊਰੋਮੋਰਫਿਕ ਸਿਸਟਮਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਉਣਾ ਆਮ CPUs ਜਾਂ GPUs ਲਈ ਕੋਡ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਵੇਂ ਟੂਲ, ਫਰੇਮਵਰਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਅਜੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮਿਆਰੀ ਟੈਸਟਿੰਗ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਸਟਮਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਚਿਪਾਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕੁਸ਼ਲ ਹਨ—ਕੁਝ ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 10,000 ਗੁਣਾ ਪਿੱਛੇ। ਨਾਲ ਹੀ, ਉੱਚੀ ਨਿਰਮਾਣ ਲਾਗਤ, ਘੱਟ ਡਿਵੈਲਪਰ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਇਸਦੀ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਗਤੀ ਹੌਲੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਨਿਊਰੋਮੋਰਫਿਕ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਮੌਕਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਸਥਾਨ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਸੰਸਥਾਨ (ਆਈ.ਆਈ.ਐਸ.ਸੀ) ਦੀ ਨਿਊਰੋਨਿਕਸ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਘੱਟ ਬਿਜਲੀ ‘ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੈਂਸਰਾਂ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਬੁੱਧੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਡਿਜੀਟਲ ਵੈਰੀ ਲਾਰਜ ਸਕੇਲ ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ (ਵੀ.ਐਲ.ਐਸ.ਆਈ.) ਸਰਕਟ, ਫੀਲਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮੇਬਲ ਗੇਟ ਅਰੇ (ਐਫ.ਪੀ.ਜੀ.ਏ) ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਐਲਗੋਰਿਦਮਾਂ ‘ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ. ਬੰਬੇ ਵਿਚ ਜੀਵ-ਅਨੁਕਰਣ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਆਕਸਾਈਡ ਪਤਲੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਸਿਨੈਪਸ ਵਰਗਾ ਵਿਵਹਾਰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ.

ਮਦਰਾਸ ਦਾ ਗਣਾਤਮਕ ਦਿਮਾਗੀ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ, ਜਿਸਨੂੰ ਇਨਫੋਸਿਸ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਨਿਊਰੋਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗੀ ਸਹਿਯੋਗ ਵੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਆਫ ਐਡਵਾਂਸਡ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ, (ਸੀ-ਡੈਕ) ਅਤੇ

ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਮੰਤਰਾਲਾ (ਮੈਟੀ) ਨੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 2025 ਵਿਚ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਈਆਈਟੀਜ਼ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਨਿਊਰੋਮੋਰਫਿਕ ਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ, ਸਰਕਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਰਾਹ ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਈਆਈਐਸਸੀ ਦੇ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ‘ਚਿੱਪ ‘ਤੇ ਦਿਮਾਗ’ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ 16,500 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਡੇਟਾ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸ

ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਦੋਵਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਯਤਨ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਗਲੋਬਲ ਦਿੱਗਜਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਤਾਕਤਾਂ—ਜਿਵੇਂ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਗਿਆਨ, ਐਜ਼ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਅਤੇ ਘੱਟ ਬਿਜਲੀ ਖਪਤ ਵਾਲੀ ਇਨਫਰੈਸਟ੍ਰਕਚਰ—ਦਾ ਸਹੀ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਮਾਰਟ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਊਰੋਮੋਰਫਿਕ ਹੱਲ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ‘ਮੈਕ ਇਨ ਇੰਡੀਆ’, ‘ਡਿਜੀਟਲ ਇੰਡੀਆ’ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਵਰਗੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਖੋਜ, ਵਿਕਾਸ, ਨਵੇਂ ਸਟਾਰਟਅੱਪ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅੱਗੇ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਨਿਊਰੋਮੋਰਫਿਕ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮਸ਼ੀਨੀ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਐਜ਼ ਮਸ਼ੀਨੀ ਬੁੱਧੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਸਲ ਵੇਲੇ ‘ਚ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਉਪਕਰਣਾਂ ‘ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ—ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਵੇਦਕ, ਮਸ਼ੀਨੀ ਅੰਗ, ਪਹਿਨਣਯੋਗ ਉਪਕਰਣ—ਜੋ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਵਿਚ, ਨਿਊਰੋਮੋਰਫਿਕ ਚਿਪਾਂ ਚਿੱਤਰਣ, ਜੀਵ-ਸੰਕੇਤ

ਜਾਂ ਪਹਿਨਣਯੋਗ ਉਪਕਰਣਾਂ ‘ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੇਰੀ ਘਟਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੋਪਨੀਯਤਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੁਲਾੜ ਖੋਜ ਜਿਹੇ ਦੂਰਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ, ਇਹ ਚਿਪਾਂ ਰੋਵਰਾਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਿਕਸ ਯਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਉਰਜਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿਚ, ਘਟਨਾ-ਅਧਾਰਿਤ ਸੰਰਚਨਾਵਾਂ ਗਰਿੱਡ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿਚ ਮਾਈਕ੍ਰੋਸੈਕੰਡ ਪੱਧਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਦੇ ਇਕੱਤਰਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੰਗ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੱਕ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਅਸਰ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਸ਼ੀਨੀ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਰਟ ਆਵਾਜਾਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਬੈਟਰੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਘਰਾਂ, ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਅਤੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਵੇਲੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸੰਵੇਦਕਾਂ ਤੱਕ—ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਚਿਪਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਵਿਚ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਸਮਰੱਥਾ ਜੋੜ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਮਸ਼ੀਨੀ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਹੋਰ ਆਸਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ—ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਬਿਜਲੀ ਜਾਂ ਕਨੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ, ਇਸ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ: ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਿੰਗ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ, ਮਾਪਦੰਡ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਯੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਨੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ।

ਅੰਤ ਵਿਚ, ਨਿਊਰੋਮੋਰਫਿਕ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਇੱਕ ਐਸੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਹੈ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਵਾਂਗ ਸੋਚਣ, ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਨਾ ਸਿਰਫ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਸ਼ਿਆਰ ਹੋਣਗੇ, ਬਲਕਿ ਘੱਟ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਈ ਵੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨੀ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖੋਜ, ਨਵੇਂ ਸਟਾਰਟਅੱਪਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨਵੀਂ ਸੋਚ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਬਣਾਉਣ। ਸਾਡਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਊਰੋਮੋਰਫਿਕ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਸਿਰਫ ਤਕਨੀਕੀ ਉੱਨਤੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਡੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ ਹੈ।

ਮੈਂ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਬੋਲਦੀ ਹਾਂ !

ਮੈਂ ਬਾਈ ਉਰਫ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਉਤੇ ਹੰਝ ਕੇਰਦੀ ਹਾਂ। ਜੇ ਮਾਤੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਖ ਦੇ ਦਿਨ ਆ ਜਾਣ ਖੁਸ਼ੀ ਸਾਂਭੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਚੰਗੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮਾਤੇ ਦਿਨ ਆ ਜਾਣ ਫੇਰ ਓਹੀ ਜਾਣਦੈ, ਜੀਹਦੇ ‘ਤੇ ਬੀਤਦੀ ਐ। ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਮੈਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬੀ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਨ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਅਗਵਾਤ, ਪੱਤੀ, ਮੁਹੱਲੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਧੀ-ਭੈਣ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਆਰੰਭ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਝਾੜੂ,

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪਨੌਲਾ
ਫੋਨ: 94642-91023

ਪੋਚਿਆਂ ਤੇ ਕਲੀ-ਕੁਚੀ ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡੋ ਮੱਕੜੀਆਂ ਦੇ ਜਾਲੇ ਤਕ ਵੀ ਉਤਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਤਕ ਲਿੱਪੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਕਿ ਮੀਂਹ-ਕਣੀ ਸਮੇਂ ਪਾਣੀ ਨਾ ਚੋਵੇ। ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਚੁਗਾਠਾਂ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਰੰਗ-ਰੋਗਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲੇ ਦੇ ਮੁੰਡੇ-ਖੁੰਡੇ ਘਰਾਂ ‘ਚੋਂ ਮੰਜੇ-ਬਿਸਤਰੇ ‘ਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਚੁਰਾਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਜਾਂ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਆਰਜ਼ੀ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਬਣਾ ਕੇ ਬਰਾਤ ਲਈ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕਤਾਰੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਗਰਮ

ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ ਬਰਾਤੀ ਆ ਕੇ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਨਹਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਬਰਾਤਾਂ ਦੋ-ਦੋ, ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਗੱਡਿਆਂ, ਰੇਡੀਆਂ, ਬੋਤੇ-ਬੋਤੀਆਂ, ਘੋੜੇ-ਘੋੜੀਆਂ ਉੱਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਿਹਰੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਜੰਝ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਵਾਜਿਆਂ-ਗਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਦਰ ਢੁਕਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨਿਆਣੇ ਕੁੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਤਕ ਰੋਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਭੱਜੇ ਜਾਂਦੇ ‘ਬਰਾਤ ਆ ਗਈ ਓਏ। ਬਰਾਤ ਆ ਗਈ ਓਏ!’ ਜੰਝ ਦੇ ਆਉਣ ਸਾਰ ਰੋਡੀਏ (ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰ) ਵਾਲਾ ਮੇਰੀ ਛੱਤ ‘ਤੇ ਦੋ ਮੰਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੋਣਾਂ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੋ-ਦੋ ਸਪੀਕਰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦਾ, ਇਕ ਸਪੀਕਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕੁੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦਾ ਪਿੱਛੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦਾ ਗੀਤ ‘ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਤੇਰੀ ਲੀਲਾ ਨਿਆਰੀ ਐ...’ ਲਾ ਦਿੰਦਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁੜੀ ਦੇ ਵਿਦਾ ਹੋਣ ਤਕ ਚੱਲ ਸੋ ਚੱਲ। ਇਕ ਨਹੀਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਗੀਤ ਲਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਲੜਾਈਆਂ ਤਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਰੋਡੀਏ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਲਾਓ, ਦੂਜਾ ਆਖਦਾ ਦੋਗਾਣੇ ਲਾਓ। ਬਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲੜਾਈਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਰੋਡੀਏ ਵਾਲਾ ਤਵਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਸੂਈ ਕੱਢ ਕੇ ਸੁੱਟਦਾ ਤਾਂ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਜੁਆਕ

ਕਸਬਾ ਪਨੌਲਾ ਵਿਖੇ ਸੰਗਰ ਪੱਤੀ ਦੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ (ਫੋਟੋ: ਪਨੌਲਾ)

ਭੱਜ ਕੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ ਹੋ ਕੇ ਚੁੱਕਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਬਰਾਤ ਕੁੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਚਾਹ ਪੀਣ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਟੂਮਾਂ ਵਾਲੇ ਟਰੰਕ ਕੋਲ ਬਰਾਤੀਆਂ ਦਾ ਸਿਆਣਾ ਬੰਦਾ ਰਾਖੀ ਬਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਚਾਹ ਇਥੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਦੀ ਸੀ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਮੰਜਿਆਂ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਨਮਕੀਨ

ਪਕੌੜੀਆਂ ਨਾਲ ਪੈਂਗ ਲਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਖਾਲੀ ਬੋਤਲ ਮੰਜੇ ਬੋਲੇ ਰੋੜ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਜੁਆਕ ਭੱਜ ਕੇ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਕੁਝ ਖਾ-ਪੀ ਲੈਂਦੇ।

ਮੇਰੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਮਸ਼ਾਲਾਂ ਜਗਾ ਕੇ ਅਖਾਤੇ ਲਗਦੇ ਸਨ। ਡਰਾਮੇ ਖੇਡੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਕਵੀਸ਼ਰ ਤੇ ਗਾਇਕ ਵੀ ਖਾਤੇ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਵਹਿਰਾਂ ਘੱਤ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਰਾਹ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਮੂਹਰੇ ਦੀ ਲੰਘਣਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜੀਹਦੇ ਵਿਹੜੇ ਐਨੀ ਰੌਣਕ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਉਹਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਿਕਰੀ ਆਵੇਗੀ?

ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਅਗਵਾਤ, ਮੁਹੱਲੇ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜਾਂ ਵਿਹਲੜ ਮੁੰਡੇ-ਖੁੰਡੇ ਤਾਸ ਖੇਡਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਮੁੜਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਆ ਕੇ ਇਥੇ ਬੈਠਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸਾਇਦ ਮੁੜ ਨਾ ਆਵੇ। ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਈਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਥੇ ਰੌਣਕਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਬਾਈਂ ਮੇਰੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਏਨੀ ਖਸਤਾ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਛੱਤਾਂ, ਕੰਧਾਂ ਡਿੱਗਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤਕ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਕਈ ਬਾਈਂ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵੱਲ ਰੁਖ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਬਰਾਤਾਂ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾਵਾਂ, ਬਾਈਆਂ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਿਚ ਉਤਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੈਲਸ ਸੌਂਕਣਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੋਹ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਰੱਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਧੀ ਬਖਸ਼ੇ ਪੈਲੇਸਾਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਖ ਮੋੜ ਦੇਵੇ ਤੇ ਮੁੜ ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਪਰਤ ਆਉਣ।

ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਕਾਰਨ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤੋਂ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਪਹਿਲਾ ਦੇਸ਼

ਟਵਾਲੂ ਨਾਮਕ ਦੇਸ਼ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਕਾਰਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤੋਂ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਸਾਗਰ ਵਿਚ ਦੂਰ-ਦੁਰੇਵੇ ਸਥਿਤ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦੇਸ਼ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ 3970 ਕਿ.ਮੀ. ਦੂਰ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਫੈਲੇਟੀ ਟੀਉ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਨਾਮ ਫੁਨਾਫੂਟੀ ਹੈ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਟਾਪੂ ਫੁਨਾਫੂਟੇ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਵੈਟੀਕਨ ਸਿਟੀ, ਮੋਨਾਕੋ ਤੇ ਨਾਊਰੂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਚੌਥਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ

ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਏ.ਆਈ.ਜੀ. (ਰਿਟਾ)
ਫੋਨ: 95011-00062

ਦੇਸ਼ ਹੈ। 9 ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਟਾਪੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਿਰਫ 26 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ. ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੁੱਲ ਅਬਾਦੀ 11000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਮਿਸਾਲ ਬਣਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਟਾਪੂਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉੱਚੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਟਵਾਲੂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੇਰਾ ਸਥਾਨ ਸਮੁੰਦਰ ਤਲ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 4.5 ਮੀਟਰ ਉੱਚਾ ਹੈ ਤੇ ਔਸਤ ਉਚਾਈ 2 ਮੀਟਰ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਮੁਸ਼ੀਬਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਟਵਾਲੂ ਦਾ ਨੰਬਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੱਗਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟਵਾਲੂ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਚਾਈ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਲਹਿਰ ਜਾਂ ਤੂਫਾਨ

ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਜਲਮਘਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਥੇ ਇਮਾਰਤਾਂ 7-8 ਫੁੱਟ ਉੱਚੇ ਬਣੀਆਂ 'ਤੇ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਟਵਾਲੂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਟਾਪੂ ਫੁਨਾਫੂਟੇ ਸੱਪ ਵਰਗਾ ਲੰਬਾ ਦੀਪ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅੱਧੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਏਅਰਪੋਰਟ ਹੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਲਾ, ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਆਦਿ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਕਾਰਬਨ ਡਾਇਆਕਸਾਈਡ ਅਤੇ ਕਾਰਬਨ ਮੋਨੋਆਕਸਾਈਡ ਆਦਿ ਵਰਗੀਆਂ ਗਰੀਨ ਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਦਾ ਲੱਖਾਂ ਟਨ ਉਤਪਾਦਨ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਧਰਤੀ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਉਤਰੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਧਰੁਵ ਦੀ ਬਰਫ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਿਘਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਮਹਾਸਾਗਰਾਂ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟਵਾਲੂ ਦੀ ਇਹ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੀ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਤਲ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਪੇਸ ਏਜੰਸੀ ਨਾਸਾ ਨੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਰਿਸਰਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ 2003 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2023 ਤੱਕ ਦੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਟਵਾਲੂ ਨੇੜੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪੱਧਰ 30 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਵਧ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਗਲੋਬਲ ਐਵਰੇਜ ਤੋਂ 1.5 ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੈ। ਨਾਸਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇੱਕਸ਼ਾਫ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 2050 ਤੱਕ ਟਵਾਲੂ ਦੁਆਲੇ ਪਾਣੀ 60 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਤੇ ਸੰਨ 2100 ਤੱਕ 1.60 ਮੀਟਰ ਉੱਚਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਇਥੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਪੰਜ-ਛੇ ਵਾਰ ਪਾਣੀ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਪਰ 2050 ਤੱਕ 25-30 ਵਾਰ ਤੇ 2100 ਤੱਕ ਸਾਲ ਵਿਚ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪੈਣਗੇ। ਨਾਸਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗਲੋਬਲ

ਵਾਰਮਿੰਗ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ ਤਾਂ 2050 ਤੱਕ ਟਵਾਲੂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਾ ਡੁੱਬ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਟਾਪੂ ਫੁਨਾਫੂਟੇ ਅੱਧਾ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੰਨ 2100 ਤੱਕ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ 95% ਦੇਸ਼ ਪਾਣੀ ਹੇਠ ਡੁੱਬ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜੇ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਆਵੇ ਤਾਂ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਉੱਚੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਵਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਟਵਾਲੂ ਵਿਖੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮਤਲ ਧਰਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਪਹਾੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਹੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਭੂਗੋਲ ਦੁਬਈ ਵਾਂਗ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਪਾ ਕੇ ਪਾਮ ਅਤੇ ਵਰਲਡ ਟਾਪੂਆਂ ਵਰਗੇ ਅਜੂਬੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਪੈਸਾ। ਜਿਵੇਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕੁੱਲ ਅਬਾਦੀ ਕਰੀਬ 11000 ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕੋਲ ਦੁਬਈ ਵਰਗੇ ਪੈਟਰੋ ਡਾਲਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤੀ ਮਾਹੀਗਿਰੀ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਇੰਗਲੈਂਡ (ਜਿਸ ਦੀ ਇਹ ਕਲੋਨੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਜ਼ਾਦੀ 1 ਅਕਤੂਬਰ 1978), ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਟਵਾਲੂ ਦੇ ਲੋਕ ਸਮੁੰਦਰ ਕੋਲੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਟਾਪੂ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਫਟਣ ਨਾਲ ਬਣੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸਮੁੰਦਰ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਡੂੰਘਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਡੀਆਂ ਕਰੇਨਾਂ ਅਤੇ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਉਥੋਂ ਰੇਤ ਕੱਢ ਕੇ ਮੁੱਖ ਟਾਪੂ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕਰ ਕੇ ਨਵੀਂ

ਧਰਤੀ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। 2024 ਤੱਕ ਕਰੀਬ 20-22 ਏਕੜ ਨਵੀਂ ਧਰਤੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਟਵਾਲੂ ਸਰਕਾਰ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਟਾਪੂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਬੈਰੀਅਰ ਅਤੇ ਕੰਕਰੀਟ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ 1400 ਮੀਟਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬੈਰੀਅਰ ਤੇ 200 ਮੀਟਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੀਵਾਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਜਨਤਾ ਦਾ ਪੈਟ ਭਰਨ ਲਈ ਖਾਰੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਝੱਲ ਸਕਣ ਯੋਗ

ਫਸਲਾਂ ਉਗਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਰਲੇ ਆਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਅਬਾਦੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਪਲਾਨ ਬੀ 'ਤੇ ਵੀ ਕੰਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2021 ਵਿਚ ਟਵਾਲੂ ਨੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸੰਧੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਹਰ ਸਾਲ 280 ਟਵਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 40 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਟਵਾਲੂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਅਬਾਦੀ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਸ਼ਿਫਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਬਾਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਾਂਗ ਹਰ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲੇਗੀ ਪਰ ਉਹ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਟਵਾਲੂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਵੀਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵੀਜ਼ਾ (ਕਲਾਈਮੇਟ ਵੀਜ਼ਾ) ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਅਜਿਹਾ ਵੀਜ਼ਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਧੜਾ-ਧੜ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਸਾਲ 4% ਦੇ ਕਰੀਬ ਅਬਾਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਪ੍ਰਵਾਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਫਿਲਹਾਲ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਨ ਮਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਸਿਰਫ ਟਵਾਲੂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਟਵਾਲੂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਊਰੂ, ਕਿਰੀਬਾਟੀ, ਮਾਰਸ਼ਲ ਆਈਲੈਂਡਜ਼ ਆਦਿ ਵਾਰਗੇ ਟਾਪੂ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਿਤਮ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਵਿਚ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਭਰਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਲਤੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਚੀਨ, ਰੂਸ, ਭਾਰਤ, ਜਰਮਨੀ, ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਜੀ 20 ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼, ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਗਰੀਨ ਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਦਾ 80% ਹਿੱਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। 2023 ਵਿਚ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਤਰਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੰਬਈ, ਚੇਨਈ ਅਤੇ ਕਲਕੱਤਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਹੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੋਲਾ ਅਤੇ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਈਧਣਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅੱਜ ਹੀ ਬਿਲਕੁਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਿ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧਦੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ 200-300 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਬਠਿੰਡਾ ਬੰਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਡਾਇਰੀ ਵਿਚਲੀ ਫੋਟੋ

ਉਸਦੀ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਤਰਨਾਂ ਸਨ। ਕੁਝ ਆਪਣਾ ਲਿਖਿਆ ਵੀ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਟਿੰਗਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਰਿਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੀ ਮੇਰੀ ਫੋਟੋ ਸੀ। ਪੁੰਦਲੀ ਜਿਹੀ। ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਚਿਰ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਪਈ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਡਾਇਰੀ ਮੈਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਸੀ, 'ਮਾਧਵੀ ਤੇਰੀ ਛਪੀ ਹਰ ਇੱਕ ਰਚਨਾ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਰਿਸਾਲੇ ਵਿਚ ਛਪੇ, ਇਹ ਕਿਧਰੋਂ ਲੈ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਕਟਿੰਗਾਂ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਲਾਉਂਦੀ ਐ...ਝੱਲੀ। ਸੱਚੀ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਕੁੜੀ ਬੜੀਓ ਝੱਲੀ ਐ।' ਡਾਇਰੀ ਦਿਖਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਜਦੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਹੌਲੀ ਜਿਹੇ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਫੋਟੋ ਖਿਸਕਾ ਲਈ ਸੀ।

ਉਦੋਂ ਅਜੇ ਮੈਂ ਸਿਵਲ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਰਕੇ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਜਾਂ ਨੌਕਰੀ 'ਚ ਪੈਰ ਧਰਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਪੱਤਣ ਕੋਲ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਦੇ ਟੁੱਟੇ ਬੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬੰਨ੍ਹ ਉੱਤੇ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਇਹ ਨੌਕਰੀ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਸੀ, ਸੀ ਤਾਂ ਬੇਲਦਾਰੀ ਹੀ। ਸਵੇਰੇ-ਸ਼ਾਮ ਲੇਬਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਭਰਤੀ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਟਰੈਕਟਰ-ਟਰਾਲੀਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਾਪੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਜਾਣਾ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹੀ-ਦਿਨੀਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੱਗਦੇ ਚਾਚਾ-ਚਾਚੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਲਈ ਬੜਾ ਜ਼ੋਰ ਪਾਈ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪਿੱਛੇ ਪਏ ਰਹੇ। ਆਏ ਦਿਨ ਬਾਪੂ (ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਾਪਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਂ) ਗਲ ਪੈ ਜਾਂਦਾ। ਲੜਕੀ ਦਾ ਬਾਪ ਨਹਿਰਾਂ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਤੇ ਚਾਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੇਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਸਨੇ ਆਪੇ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ।

ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਘੋਸ਼-ਘੋਸ਼ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਕੁੜੀ ਵੇਖਣ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਭੈਣ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਹੀ ਨਾਲ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਇਆ ਸਾਂ ਕਿ ਉਥੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ

ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣਾ ਹੈ। ਚਾਚਾ, ਚਾਚੀ, ਛੋਟਾ ਭਰਾ, ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਤੇ ਮੈਂ; ਅਸੀਂ ਪੰਜੇ ਜਣੇ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਵਸੇ ਰਮਣੀਕ ਸ਼ਹਿਰ 'ਨੰਗਲ' ਵਿਖੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸਾਂ। ਕੁੜੀ ਬੜੀ ਸਾਉ ਤੇ ਭੋਲੀ ਜਿਹੀ ਦਿੱਖ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਬੜੀ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ। ਐਮ.ਏ.ਬੀ.ਐਡ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਡਿਗਰੀਆਂ ਲਈ ਬੈਠੀ ਸੀ।

'ਤੇਰੀ ਕੁਆਲੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਤੇ ਮੇਰੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ, ਵਿਚੋਲੇ ਨੇ ਤੇ ਤੇਰੇ ਮੰਮੀ-ਪਾਪਾ ਨੇ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਰੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਪਤਾ ਹੈ?' ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਕੱਲਿਆ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 'ਪਤਾ ਐ ਜੀ!' ਉਹ ਹੌਲੀ ਜਿਹੇ ਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਬੋਲੀ ਸੀ।

'ਨੂੰ ਪਤਾ ਨੂੰ ਹੋਣਾ...ਮੇਰੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਤਾਂ ਸੜਕਾਂ-ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆਂ 'ਤੇ ਲੇਬਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੇਲਦਾਰ ਲੱਗਣ ਜੋਗੀ ਹੀ ਐ। ਓਵਰਸੀਅਰੀ ਤਾਂ ਮਿਲਦੀ ਨੂੰ ਲੱਗਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ, ਏਦੂੰ ਵੱਧ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲਜ਼ੀ।'

'ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨੂੰ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਨਾਲੇ...' ਉਸਦੇ ਅਧੂਰੇ ਛੱਡੇ ਵਾਕ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹਿਲਜੁਲ ਹੋਈ ਸੀ।

'ਨਾਲੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਜੋ ਸੋਚਦੇ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਦੇ ਗਲਤ ਨੂੰ ਹੁੰਦੇ...' ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਧੂਰੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ 'ਤੱਤਕ' ਕਰਕੇ ਤਿਤਕਦਾ ਹਾਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਇਹ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਚ ਝੱਤੀ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਐਮ.ਏ. ਐਮ.ਐਸ.ਸੀ. ਪਾਸ ਤੇ ਹੋਰ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪਾਸ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਤੇ ਬੁੱਢੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲਾੜਿਆਂ ਦਾ ਲੜ-ਲੜ ਫੜਾ ਕੇ ਤੌਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਦੇ ਕੱਦ-ਮੋਚ ਨੂੰ ਸੀ ਆਉਂਦੀ।

'ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਮੰਨ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ?'

'ਸਾਰੇ ਨੂੰ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ।' ਉਹ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਦਰੁਸਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

'ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਫੈਸਲੇ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜੋ ਨੂੰ ਮੰਨਣੇ ਚਾਹੀਦੇ... ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ।'

'ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ। —ਨਾਲੇ ਜੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਬਣ ਜਾਵੇ ਫੇਰ...?' ਉਸਨੇ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਘੇਰ ਹੀ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਇਸ ਸੁਆਲ ਦਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਨੂੰ ਸੀ।

'ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੀਣ ਭਾਵਨਾ ਰਹੇਗੀ। ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ...ਬੰਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿੰਨੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਹੁੰਦੇ ਨੇ? ਜਾਤ ਦਾ, ਰੰਗ ਦਾ, ਧਰਮ ਦਾ, ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦਾ, ਵੱਧ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦਾ, ਅਮੀਰੀ ਦਾ, ਗਰੀਬੀ ਦਾ, ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰਕ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਵੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਤੇਰੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਹੇਠ ਹੀ ਦੱਬਿਆ ਰਹੂੰ। ਮੇਰੀ ਹੀਣ-ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਜਿਉਣ ਦੀ ਨੂੰ ਦੇਣਾ। ਮੈਥੋਂ ਸਾਹ ਨੂੰ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਣਾ।' ਮੈਂ ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿੱਥ ਕਹਿ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਕੁਝ ਨੂੰ ਸੀ ਬੋਲੀ ਉਹ। ਸ਼ਾਇਦ ਸਮਝ ਗਈ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਸ ਬੰਦੇ ਨੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਇਸਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਪੁਸਤਕ ਟਿਕੀ ਨੂੰ।

ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਹਾਂ ਜਾਂ ਨਾਂਹ ਕੀਤਿਆਂ ਮੈਂ ਉਥੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਕਈ ਰਾਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਹੀ ਨੂੰ ਸੀ ਆਈ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਸਦੀ ਡਾਇਰੀ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਫੋਟੋ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਚਿਰ ਦੀ ਉਸਨੇ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸੁਪਨੇ ਉਸ ਬੁਣ ਲਏ ਹੋਣਗੇ...ਪਤਾ ਨੂੰ ਦਿਨ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਮੇਰੀ ਫੋਟੋ ਵੇਖਦੀ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਇਹ ਫੋਟੋ ਵੀ ਖਿਸਕਾ ਲਿਆਇਆ ਸਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਨੂੰ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ... ਆਏ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਰਾ ਕੇ...ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਰੋਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੀ ਬੀਤੀ ਹੋਊ ਉਸਦੇ ਦਿਲ 'ਤੇ?

ਫਿਰ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਉਹ ਵਿਆਹ ਹੀ ਨੂੰ ਕਰਾਉਂਦੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ,

ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਮੇਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਜੁਆਬ ਦੀ ਉਡੀਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਲੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ, ਕੀ ਉਹ ਹੁਣ ਵੀ ਮੇਰੀ ਰਚਨਾ ਕੱਟ ਕੇ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਰੱਖਦੀ ਹੋਊ? ਫੋਟੋ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਹੁਣ ਵੀ ਛਪ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਰਿਸਾਲੇ 'ਚ, ਕੀ ਹੁਣ ਵੀ ਉਸਦੀ ਡਾਇਰੀ 'ਚ... ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਉਸਨੇ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਫੋਟੋ? ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਫਿਰ ਉਸਦੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵੱਲੀਂ ਵਿਆਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਸਕੂਲ ਲੈਕਚਰਾਰ ਸੀ ਤੇ ਉਸਦਾ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਵੀ। ਚਾਚਾ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੁੱਸੇ ਰਿਹਾ। ਚਾਚੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਹਉਕਾ ਜਿਹਾ ਲੈਂਦੀ, 'ਕਮਲਿਆ! ਐਨੀ ਚੰਗੀ ਕੁੜੀ ਸੀ... ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਈ ਬੜਾ ਸੀ ਉਹਨੂੰ। ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਜੁਆਬ ਨੂੰ ਦੇ ਸਕਦਾ... ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੇਰੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀ ਰਹੀ।'

'ਸੰਜੋਗ ਹੀ ਨੂੰ ਸੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ...' ਮੈਂ ਆਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਕਹਿ ਨਾ ਸਕਦਾ।

ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ੀਰ ਗਏ। ਕਈ ਸਿਆਲ-ਹੁਨਾਲ ਲੰਘ ਗਏ। ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਪਿਆ। ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਲਈ ਨਿਕਲਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਜ਼ੀਫਾ ਸਕੀਮਾਂ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਮੇਰਾ ਮਹਿਕਮਾ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਤੀਜੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹਾਂ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਉੱਪਰ ਭੇਜਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਡਰਾਈਵਰ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਅੱਗੇ ਗੱਡੀ ਜਾ ਠੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਝਾਂਤੀ ਮਾਰਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਲੰਘਦਾ ਹਾਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਰੀਸੈਸ ਦਾ ਵਕਤ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਦਫਤਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦਿਆਂ ਮੈਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ 'ਇੰਚਾਰਜ ਕੌਣ ਐ?' ਵੀ ਪੁੱਛ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।

'ਮੈਡਮ ਨੇ ਜੀ...ਮਾਧਵੀ...!' ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ 'ਤੱਤਕ' ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਤਿਤਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹੀਂ

ਗੁਰਮੀਤ
ਕੜਿਆਲਵੀ

ਗੁਰਮੀਤ ਕੜਿਆਲਵੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਉੱਘਾ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਥਾ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਾਟਕ ਵੀ ਲਿਖ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਆਤਮ ਖੋਜੀ 'ਤੇ ਲਘੂ ਫਿਲਮ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਨਾਟਕੀਕਰਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਕੜਿਆਲਵੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਿੰਦੀ, ਮਰਾਠੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ ਤੇ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ 'ਚ ਵੀ ਅਨੁਵਾਦ/ਲਿਪੀਅੰਤਰ ਹੋ ਕੇ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਕਾਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੈਰੀਂ ਵਾਪਿਸ ਪਰਤਦਾ ਹਾਂ।

'ਕੀ ਗੱਲ ਜਨਾਬ...ਮੁੜ ਆਏ... ਚੈੱਕ ਨੂੰ ਸੀ ਕਰਨਾ?'

'ਨੂੰ-ਨੂੰ...!' ਡਰਾਈਵਰ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਚੁਰਾ ਕੇ ਦੂਰ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਕੀ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਹੀਣ-ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨੂੰ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਭਾਵੇਂ ਅੱਸੂ

ਗੱਦਰਿਆ ਹੈ ਝੋਨਾ ਤੇ ਵੱਢਦੇ ਨੇ ਛੱਲੀਆਂ,
ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਆਣ ਵੱਟਾਂ ਮੱਲੀਆਂ।

ਬੱਸ ਰੋਣਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਮੇਲੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਲੱਗਦੇ,
ਪੁੱਪ ਨਾਲ ਚੋਹਰੇ ਲਾਲ ਅੱਗ ਵਾਂਗੂੰ ਦਗਦੇ!

ਜੱਟੀ ਦਾ ਪਸੀਨਾ ਚੋਆ ਕੇ ਭਰਦੀ ਪਰਾਤ ਹੈ,
ਹੁਸਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਨਾਲ ਦੀ ਸੋਗਾਤ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਵੇਂ ਦੀ ਪੁੱਪ 'ਚ ਜੱਟ ਹੁੰਦਾ ਸਾਧ ਹੈ,
ਪਿੱਠ ਕਾਲੀ ਹਿਰਨ ਦੀ ਕਰਦੀ ਪੁੱਪ ਵਾਧ ਹੈ।

ਹਰੇ ਰੰਗਾ ਦੁਸ਼ਾਲਾ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀਆਂ,
ਲਾਲ ਪੀਲੇ ਜੋਗੀਏ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ।

ਵੱਢ ਵੱਢ ਟਾਂਢੇ ਨਾਲੇ ਸੱਥਰ ਨੇ ਵਿਛਾਈ ਜਾਂਦੇ,
ਕੱਢ ਕੱਢ ਪੂਣਾਂ 'ਚੋਂ ਢੇਰ ਇੰਝ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੇ।

ਦਿਸੇ ਦੂਰੋਂ ਜਿਉਂ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦੇ ਪਏ ਗੰਡ ਨੇ,
ਨੇੜੇ ਆ ਕੇ ਤੱਕੇ ਨਿਰੀ ਦਾਣਿਆਂ ਦੀ ਪੰਡ ਨੇ।

ਖਿੜੀਆਂ ਕਪਾਹਾਂ ਚੋਗੇ ਚੋਗੀਆਂ ਨੇ ਚੁਗਣੇ,
ਤੋੜ ਤੋੜ ਲਾਲ ਮਿਰਚਾਂ, ਢੇਰ ਲਾਉਣੇ ਦੁੱਗਣੇ।

ਵੱਢਣਗੇ ਝੋਨਾ ਭਰ ਟਰਾਲੀਆਂ ਲਿਜਾਉਣਗੇ,
ਮੰਡੀਆਂ 'ਚ ਜਾ ਚਹਿਲ ਪਹਿਲ ਲਗਾਉਣਗੇ।

ਪੰਪਾਂ ਦੀ ਧੁਕ ਧੁਕ ਤੋਂ, ਮਸਾਂ ਸਾਹ ਨੇ ਆਉਣੇ,
ਨਹਿਰ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵੀ, ਸ਼ੁਕਰ ਨੇ ਮਨਾਉਣੇ।

ਹਾੜੀ ਦੀ ਫਸਲ ਨੂੰ, ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ,
ਫਸਲ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ, ਬੈਂਕ ਵਾਲੀ ਭਰਨੀ।

ਭੰਡਾ ਭੰਡਾਰੀਆ ਤੂੰ ਜਰਾ ਦੱਸ ਕਿੰਨਾ ਭਾਰ ਵੇ?

ਕਾਵਿ -ਕਿਆਰੀ

'ਇੱਕ ਮੁੱਠੀ ਚੁੱਕ ਤੂੰ ਹੋ ਜਾ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਵੇ।'
ਡਿਗੇ ਕਣੀ ਜੇ ਅੰਬਰੋਂ ਦਿਲ ਪਾਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਕੰਬਦੇ,
ਰੀਝਾਂ ਤੇ ਉਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਨਾਗ ਵਾਂਗੂੰ ਡੰਗਦੇ।

ਸੋਨੇ ਦੀ ਕਿਣੀ ਨ ਪਾਵੇ ਖੈਰਾਂ ਰੱਬ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗਦੇ,
ਬੋਮੋਸਮੀ ਵਰ੍ਹ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਿੰਦ ਸੂਲੀ ਉੱਤੇ ਟੰਗਦੇ।

ਐਂਤਕੀ ਆ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਣੀ ਆਸਾਂ ਉੱਤੇ ਫੇਰੀਆਂ,
ਅਣਭੋਲ ਬੈਠੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੇ ਘੇਰੀਆਂ।

ਰੋੜ੍ਹ ਲੈ ਗਈ ਕਮਾਈ ਇੱਕਦਮ ਸਾਲ ਭਰ ਦੀ,
ਭੁੱਬ ਗਏ ਘਰਬਾਰ ਨੇ ਜੰਤਾ ਤੋਬਾ-ਤੋਬਾ ਕਰਦੀ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ "ਨੂਰਪੁਰੀ"

ਗਜ਼ਲ

ਤੇਰੇ ਮੁੱਖ ਭੁਆਉਣ ਦਾ ਏ ਨਾ, ਮੈਨੂੰ ਗਿਲਾ ਕੋਈ।
ਨਹੀਂ ਲੋਚਦਾਂ ਆਪਣੀ ਵਫਾ ਦਾ, ਮੈਂ ਸਿਲਾ ਕੋਈ।

ਨਾ ਹੋਸ਼ ਪਰਤੇ ਹਸਰ ਤੀਕਰ, ਗ਼ਮਜ਼ਦਾ ਰਹਾਂ,
ਇਕ ਜਾਮ ਐਸਾ ਸਾਕੀਆ, ਮੈਨੂੰ ਪਿਲਾ ਕੋਈ।

ਨਾਕਾਮ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮਹਿਫ਼ਿਲਾਂ 'ਚ ਲੱਖ ਗਿਆਂ,
ਨਹੀਂ ਹਾਣ ਤੇਰੇ ਹੈ ਲੱਭਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਦਿਲਾ ਕੋਈ।

ਭੋਰਾ ਭੋਰਾ ਕਰ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤਾ, ਨਾ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ,
ਹਾਦਸਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਜਾਨ-ਲੇਵਾ, ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੋਈ।

ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਚੜ੍ਹਦਾ-ਚੜ੍ਹਦਾ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ,
ਨਾ ਹੋਇਆ ਸਫ਼ਲਤਾ ਦਾ ਸਰ, ਇਕ ਵੀ ਕਿਲ੍ਹਾ ਕੋਈ।

ਕੰਧਾਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਓ ਵੈਰ ਦੇ, ਨਾ ਆਰੀਆਂ ਚਲਾ,

ਦੋਸਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਗ਼ ਸਜਾਅ, ਫੁੱਲ ਹੀ ਖਿਲਾ ਕੋਈ।

ਦਫ਼ਤਰਾਂ 'ਚ ਉੱਚੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੇ, ਢੇਰ ਲੱਗ ਗਏ,
ਬਿਨ ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਰਾਜ਼ੀ ਏ ਨਾ, ਕਾਗਜ਼ ਹਿਲਾ ਕੋਈ।

ਨੈਣ ਪੱਥਰ! ਪੈਰ ਭਾਰੇ! ਨਾ ਪਤਾ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਜਾਂ!
'ਨਾਕਾਮ' ਜੇਹਿਆ ਵੀ ਹੋਵੇ ਨਾ, ਬੇ-ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਕੋਈ।

-ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਨਾਕਾਮ'

ਫੋਨ: +1 864 318 5500

ਕਾਸ਼ ! ਅੱਜ ਮਾਂ ਹੁੰਦੀ

ਬਹੁਤ ਫਿਕਰ ਕਰਦੀ ਸੀ ਮਾਂ
ਅਕਸਰ ਹੀ ਜਦੋਂ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ
ਜਾਂ ਯਾਰਾਂ ਬੇਲੀਆਂ ਸੰਗ ਐਵੇਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ
ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਲੇਟ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਸੀ
ਘਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤਾਂ ਤੋਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਤੁਰਦੀ ਮਮਤਾ
ਰਾਹ ਤੱਕਦੀ ਤੱਕਦੀ
ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਰਨੀ
ਫਿਰਨੀ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ
ਤੇ ਫਿਰ ਮੇਨ ਰੋਡ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਮਾਂ।

ਸੋਚਾਂ ਦੀਆਂ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀਆਂ 'ਚ ਗੁਆਚੀ ਮਮਤਾ
ਧੁੰਦਲੀ ਐਨਕ ਦੇ ਸੀਸੇ
ਚੁੰਨੀ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੀ
ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਬੱਤੀ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਮੁੜਦਾ ਤੱਕਦੀ
ਤਾਂ ਸਮਝ ਲੈਂਦੀ
ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਇਆ ਹੈ
ਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੈਰੀਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਪੈਂਦੀ
ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਿਕਲਦਾ
ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਫਿਰ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦਾ

ਬੇਬਸੀ 'ਚ ਹਉਂਕੇ ਭਰਦੀ ਆਪੋ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ।

ਖਵਰੇ ਕਿਉਂ ਦੇਰ ਕੀਤੀ ਏ
ਕਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਸੀ ਕਿ ਜਲਦੀ ਵਾਪਸ ਆਵਾਂਗਾ
ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮੋੜ ਮੁੜਦਾ
ਤਾਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ 'ਚ ਖੜ੍ਹੀ ਉਡੀਕਦੀ ਦੇਖ
ਐਵੇਂ ਹੀ ਉੱਚੀ ਬੋਲ ਉਠਦਾ
ਕਿਉਂ ਕਰਦੀ ਏ ਮਾਂ ਤੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿੰਤਾ
ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਿਹੜੇ ਗਹਿਣੇ ਸਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੇ ਖੋ ਲੈਣੇ ਸੀ।

ਤਾਂ ਮਾਂ ਕਹਿੰਦੀ
ਨਾ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਕਹੀਦਾ
ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਕੋਹਿਨੂਰ ਏ
ਤੂੰ ਏ ਤਾਂ ਜਹਾਨ ਏ
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭਲਾ ਮੇਰਾ ਕੌਣ ਏ
ਤੇ ਫਿਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਹੀ
ਮਾਂ ਗੁੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦੇ ਸੌਂ ਜਾਂਦੀ
ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਘੋੜੇ ਵੇਚ ਕੇ ਸੌਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ
ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮੋੜ ਮੁੜਦਿਆਂ
ਭੁੱਚਕਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ
ਤੇ ਦੂਰੋਂ ਕਾਹੀ ਦਾ ਬੂਟਾ ਵੀ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ
ਜਿਵੇਂ ਮਾਂ ਖੜ੍ਹੀ ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ
ਵੀ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਹੀ ਘਰ ਪਰਤ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ
ਤੇ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ
ਕਾਸ਼! ਅੱਜ ਮਾਂ ਹੁੰਦੀ
ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ ਆਖਦਾ
ਕਿ ਮਾਂ
ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਲੇਟ ਨਹੀਂ ਆਵਾਂਗਾ
ਕਾਸ਼! ਅੱਜ ਮਾਂ ਹੁੰਦੀ...।
-ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ 'ਲਾਸਾਨੀ'
ਫੋਨ: 98724-39278

ਲੱਦਾਖ ਅਸਥਿਰਤਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੌਣ...?

ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਸੋਨਮ ਵਾਂਗਚੂਕ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਤੰਬਰ 2025 ਵਿਚ ਲੋਹ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ, ਜਿੱਥੇ ਚਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ 40-45 ਲੋਕ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ, ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਂਗਚੂਕ ਵਰਗੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਏਜੰਡੇ ਲਈ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਿੰਸਾ ਭਾਜਪਾ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ, ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਂਗਚੂਕ ਦੇ ਭਤਕਾਉ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਨੇ ਹਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਵਾਂਗਚੂਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸੁਧਾਰਕ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ

ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ

ਫੋਨ: 70098-07121

ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਅਸਥਿਰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, 2019 ਵਿਚ ਲੱਦਾਖ ਨੂੰ ਯੂਨੀਅਨ ਟੈਰੀਟਰੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਵਾਂਗਚੂਕ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਕਾਸ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਏਜੰਡੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋਨਮ ਵਾਂਗਚੂਕ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨੇਤਰਿੰ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਭਤਕਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਜਿਵੇਂ ਹਾਈਡਰੋ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ, ਸੋਲਰ ਊਰਜਾ ਅਤੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਲੱਦਾਖ ਦਾ ਨਾਜ਼ੁਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਬਹਾਨਾ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਭੂਮੀ ਬਦਲਾਅ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਲਕਿ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ। ਤਰੱਕੀ ਕਦੇ ਵੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਭਿਆਚਾਰ ਉਦੋਂ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਾਂਗਚੂਕ ਵਰਗੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ

ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗਲਤ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤੰਬਰ 2025 ਵਿਚ ਵਾਂਗਚੂਕ ਨੇ ਇੱਕ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਛੇਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਆਟੋਨੋਮੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਨੇ ਹਿੰਸਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਲੋਹ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਚਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਅਤੇ ਕੁੱਲ 80 ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਵਾਂਗਚੂਕ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਵਿਰੋਧ ਨੇ ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਜਨਰੇਸ਼ਨ ਜ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਾਂਗ ਦੰਗਿਆਂ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਾਜਿਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਬਲਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੱਦਾਖ, ਚੀਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਅਸਥਿਰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਾਂਗਚੂਕ ਦੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹਨ। ਫਰਵਰੀ 2025 ਵਿਚ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ 'ਬ੍ਰੀਫ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ' ਨਾਂ ਦੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ? ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਦੇਸ਼ ਜਿਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਾਂਗਚੂਕ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਚੁਣਨਾ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ? ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਚੀਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਰਹੱਦੀ ਵਿਵਾਦ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਦੇ ਐਨਜੀਓ ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਅਲਟਰਨੇਟਿਵਜ਼ ਲੱਦਾਖ (ਐਚਆਈਏਐਲ) ਅਤੇ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਮੂਵਮੈਂਟ ਆਫ ਲੱਦਾਖ (ਸੈਕਮੋਲ) ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫੰਡਿੰਗ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਫਸੀਆਰਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਮੰਨ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਅਗਸਤ 2025 ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੁਣ

ਤੱਕ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਾਂਗਚੂਕ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਐਨਜੀਓ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫੰਡ ਲੈ ਕੇ ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਲੈਫਟਿਸਟ ਏਜੰਡੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੈਫਟ ਵਿੰਗ ਦੇ ਮੋਹਰੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਕਾਸ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਤਕਾ

ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਵਰਗਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਸਥਿਰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਵਾਂਗਚੂਕ ਨੇ 2020 ਵਿਚ ਗਲਵਾਨ ਵੈਲੀ ਵਿਚ ਚੀਨ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੀਨੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਕਸਾਈ ਚਿਨ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਬਾਹਰੀ ਰੂਪ ਹੈ, ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੀਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ ਯੂਪੀਏ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਚੀਨ ਨਾਲ ਐਂਟੀ-ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਫਲੈਗ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲੀਆ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ, ਸਤੰਬਰ 2025 ਵਿਚ ਵਾਂਗਚੂਕ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਭੜਕਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਰਬ ਸਪ੍ਰਿੰਗ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਭਤਕਾਉ

ਬਿਆਨਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਡੀਪ ਸਟੇਟ ਵਰਗੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਸਥਿਰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਾਂਗਚੂਕ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ।

ਲੱਦਾਖ ਦੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਮੁੱਦੇ ਜਿਵੇਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ (33% ਤੋਂ ਵੱਧ), ਸਰਕਾਰੀ ਅਣਦੇਖੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਵਾਂਗਚੂਕ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਏਜੰਡੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੱਡਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਟੋਨੋਮੀ ਅਤੇ ਛੇਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਉਕਸਾਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਿੱਲ ਕੋਸ਼ਲ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਵਾਂਗਚੂਕ ਨੂੰ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰਤਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਨੌਜਵਾਨ ਲਹਿਰ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤੱਤਾਂ ਨੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਹਾਈਜੈਕ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਵਾਂਗਚੂਕ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਵੀ ਨੇਪਾਲੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਖ਼ਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੀਬੀਆਈ ਅਤੇ

ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਐਫਸੀਆਰਏ ਵਾਲਿਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਸੇਫਟੀ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਹੀ ਕਦਮ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਛੱਡਣਾ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਾਂਗਚੂਕ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫੰਡਿੰਗ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਡੀਪ ਸਟੇਟ ਵਰਗੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਸਥਿਰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੋਹਰੇ ਵਰਤਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਂਗਚੂਕ ਵਰਗੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਲੱਦਾਖ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਬਣਾਏਗਾ ਬਲਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੇਗਾ। ਅੰਤ ਵਿਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ-ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿਠਦੇ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਫਿਲਮ ਲੋਕ

ਕੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਲਈ ਸ਼ਵੇਤਾ ਤਿਵਾੜੀ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ 'ਚ ਪਛਾਣ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਔਰਤ ਵਾਲੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਵੇਤਾ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ, ਗਲੈਮਰ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਦੇ ਦਮ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਬਾ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਉਹ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਜਿੰਨੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੈ। ਸ਼ਵੇਤਾ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਤਲ ਅਦਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਵੇਤਾ ਤਿਵਾੜੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ

ਸ਼ਵੇਤਾ ਤਿਵਾੜੀ ਦੀ ਦਿੱਖ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹੋਏ ਫਿਦਾ

ਦਿਲ ਬੇਹੱਦ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਵਿਚ ਮਾਹਿਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਕਦਮ ਚੁਸਤ-ਦਰੁੱਸਤ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ਵੇਤਾ ਦੀ ਹਰ ਦਿੱਖ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2023 ਵਿਚ ਸ਼ਵੇਤਾ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਟਾਈਮ ਨਾਓ ਦੀਆਂ 'ਹਰਮਨਪਿਆਰੀਆਂ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ' ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸ਼ਵੇਤਾ ਤਿਵਾੜੀ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹਿੰਦੀ, ਭੋਜਪੁਰੀ, ਪੰਜਾਬੀ, ਕੰਨੜ, ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਨੇਪਾਲੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਵੈੱਬ ਸੀਰੀਜ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ ਸ਼ਵੇਤਾ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਦਰਦ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਦੋ ਵਾਰ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਟੁੱਟਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸ਼ਵੇਤਾ ਬੇਹੱਦ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰੀ ਹੈ।

ਜਾਹਨਵੀ ਕਪੂਰ ਕਾਬਲੀਅਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ

ਅਦਾਕਾਰਾ ਜਾਹਨਵੀ ਕਪੂਰ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀਆਂ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਐਕਟਿੰਗ, ਸਗੋਂ ਦਿੱਖ ਕਰਕੇ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸਟਾਈਲਿੰਗ ਸੈਂਸ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵੈਸਟਰਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਇੰਡੀਅਨ, ਹਰ ਦਿੱਖ ਵਿਚ ਉਹ ਬੇਹੱਦ ਕਮਾਲ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਸਿਧਾਰਥ ਮਲਹੋਤਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਉਸ ਦੀ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਕਾਮੇਡੀ ਫਿਲਮ 'ਪਰਮ ਸੁੰਦਰੀ' 28 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਿਨੇਮਾਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਹਨਵੀ ਕਪੂਰ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। 'ਪਰਮ ਸੁੰਦਰੀ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਹਨਵੀ ਦੀ ਰੋਮਾਂਟਿਕ, ਕਾਮੇਡੀ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਡਰਾਮਾ ਫਿਲਮ 'ਸਨੀ ਸੰਸਕਾਰੀ ਕੀ ਤੁਲਸੀ ਕੁਮਾਰੀ' ਪਹਿਲਾਂ 18 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ 2

ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੁਣ ਜਾਹਨਵੀ ਦੀ ਇਸੇ ਫਿਲਮ 'ਤੇ ਟਿਕ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਸ਼ਾਂਕ ਖੇਤਾਨ ਵਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਜਾਹਨਵੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਰੁਣ ਧਵਨ, ਸਾਨੀਆ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਰੋਹਿਤ ਸਰਾਫ ਮਨੀਸ਼ ਪਾਲ ਹਨ। ਫਿਲਮ 'ਬਵਾਲ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਇਸ ਜੋੜੇ ਦੀ ਦੂਜੀ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਾਹਨਵੀ ਐਕਸ਼ਨ, ਡਰਾਮਾ

ਫਿਲਮ 'ਪੈਡੀ' ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਬੁਚੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਜਾਹਨਵੀ ਕਪੂਰ ਰਾਮਚਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ ਆਏਗੀ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸੂਤਰਾਂ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਜਾਹਨਵੀ ਦੇ ਕੋਲ ਉਸ ਦੀ ਮੰਮੀ ਸੁਦੀਵੀ ਦੀ ਸੁਪਰ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮ 'ਚਾਲਬਾਜ਼' ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ' ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਉਸ ਲਈ ਇੱਕ ਫਿਲਮ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਮੋਸ਼ਨ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਹਨਵੀ ਕਾਫੀ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਹਾਂ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਨਵਰੀ ਬੇਹੱਦ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ-ਪਰਖ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਨਿਆਂ ਕਰ ਸਕੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਉਹ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਵੇਗੀ।

30 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ

ਕਿਸੇ ਸਖ਼ਸ਼ ਦਾ ਟੀਸੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰੰਗ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੋਣੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਦੀਵੀ ਛਾਪ ਛੱਡਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਾਜ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤਨ-ਦੇਹੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਲਕਾ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਮਨਾਂ 'ਚ ਵਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਖੱਟਣ ਵਾਲੇ ਸਖ਼ਸ਼ ਨੂੰ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਐਨਾ ਆਦਰ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਾਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹ ਵੱਡੀ ਹਸਤੀ ਪ੍ਰਜਣਯੋਗ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਗੱਲ ਫਿਲਮੀ ਸੰਗੀਤਕ ਹਸਤੀ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਤੇ ਪੂਰੀ ਢੁੱਕਦੀ ਹੈ।

ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਦਾ ਜਨਮ 28 ਸਤੰਬਰ 1929 ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਸੁਧਾਮਤੀ (ਸਿਵੰਤੀ) ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ, ਪਿਤਾ ਪੰਡਤ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਦੇ ਘਰ, ਦਾਦਾ ਗਨੇਸ਼ ਭੱਟ ਦੇ ਖੇਤੋਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਇੰਦੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੰਗੇਸ਼ ਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਪੰਡਤ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਗਾਇਕ, ਅਦਾਕਾਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਨਰਮਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਪਤਨੀ ਸੁਧਾਮਤੀ (ਸਿਵੰਤੀ) ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਦੇ ਭਰਾ ਹਿਰਦੇਨਾਥ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਉਸ਼ਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ, ਮੀਨਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਅਤੇ ਆਸ਼ਾ ਭੋਂਸਲੇ ਸਨ। ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਦਾ ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਾਂ 'ਚਿਦਿਆ' ਸੀ।

ਚਿਦਿਆ ਤੋਂ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਬਣੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ। ਲਤਾ, ਉਸਤਾਦ ਬੜੇ ਗੁਲਾਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਤੋਂ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਹੋਈ, ਉਸ ਨੇ ਪੰਡਤ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ, ਅਮਾਨ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਅਮਾਨਤ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੂੰ ਉਸਤਾਦ (ਗੁਰੂ) ਮੰਨਿਆ।

ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਨੇ 13 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਆਪਣੀ ਅਵਾਜ਼ 'ਚ ਗਾਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਗੀਤ ਸੰਨ 1949 ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਇਆ। ਸੰਨ 1948 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1989 ਤੱਕ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੀਤ ਗਾਏ। ਜਿਸ ਵਿਚ 1000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੀਤ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਗਾਏ। ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੀਤ ਮਰਾਠੀ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਗਾਏ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਾਏ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ 'ਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੰਬਰ ਹੈ। ਵੱਧ ਗਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹੰਮਦ ਰਫੀ ਨਾਲ ਗਾਏ। ਲਤਾ ਨੇ 8 ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਵਿਚ 36 ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਗੀਤ ਗਾਏ।

ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਸੀ। ਗਾਉਣ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਲਤਾ

ਨੇ ਵਿਆਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ। ਲਤਾ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਕਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ੌਕ, ਸੰਗੀਤ ਸੁਣਨਾ, ਨਾਟਕ ਦੇਖਣੇ, ਫਿਲਮਾਂ ਵੇਖਣੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਸਨ। ਉਹ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਮਾਣ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਂ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਚਮਕਾਇਆ। ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਨੇ 92 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਬ੍ਰੀਚ ਕੈਂਡੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ, ਉਹ 8 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 2022 ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ,

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਦਰੀ ਬਿਮਾਰੀ ਕਰੋਨਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਮਨੀਆਂ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਹਟ ਗਏ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੋਇਲ ਦਾ ਪੈਡਰ ਮਾਰਗ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਪ੍ਰਭੂ ਕੁੰਜ' ਵਿਖੇ 6 ਫਰਵਰੀ 2022 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 7 ਵਜੇ ਕੇ 16 ਮਿੰਟ ਤੇ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਕੇ 12 ਮਿੰਟ ਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ

ਸੀ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 7 ਵਜੇ ਕੇ 16 ਮਿੰਟ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਹਿਰਦੇਨਾਥ ਤੇ ਭਤੀਜੇ ਅਦਿੱਤਿਆ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿਖਾ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਵਿਖਾਈ ਸੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰੀ ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋ ਦਿਨ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੋਗ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਅਜੇ ਤੱਕ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਹਾਣੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜੰਮਿਆ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਅੱਜ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਲਤਾ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਟਕਣ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਪਿਆਰੀ ਅਵਾਜ਼, 'ਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਏ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੀਤ, ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਰੇ-ਤਾਜ਼ਾ ਰੱਖਣਗੇ। ਕਾਸ਼! ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਾਣ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਦਾ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਦੁਵਾਰਾ ਜਨਮ ਹੋਵੇ।

-ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕ ਘਰ ਰਾਮਪੁਰਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ (ਪੰਜਾਬ)-151103
ਸੇ: 97792-97682

Reliable**Trucks & Trailer Repair Shop****7401 Brookville Road Indianapolis, IN 46239**

- * Truck & Trailer Alignment
- * Truck Oil Change
- * Truck & Trailer Brakes
- * Shock and Chambers
- * Drive Lines & AC Work
- * Tire Change, Repair, & Balance
- * Reefer Oil Change

- * DPF Work * Nox Sensor
- * Truck & Trailer Bushings
- * Air Compressor * Air Dryer
- * Radiator Change

ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਅਲਾਈਨਮੈਂਟ, ਟਰੱਕ ਆਇਲ ਬਦਲਣ, ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਬਰੇਕਾਂ, ਟਾਇਰ ਬਦਲਣ, ਰਿਪੇਅਰ ਅਤੇ ਬੈਲੇਂਸ, ਰੀਫਰ ਆਇਲ ਬਦਲਣ, ਏਅਰ ਡਰਾਇਰ, ਰੇਡੀਏਟਰ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

Gurbaksh S Randhawa: 317-800-2976**Sam Bhullar: 317-995-2020****ਇੰਡੀਅਨਾਪੋਲਿਸ ਵਿਚ ਪਾਰਕਿੰਗ ਅਤੇ ਸੈਲਫ ਸਟੋਰੇਜ****Indianapolis, IN****Yard Address: 10318 Pendleton Pike, Indianapolis, IN 46236****Semiyard****Parking & Self-Storage Available****Download Semiyard App & Book****916 755 0085**

Mobile & Text:

916 610 0033

SCAN ME !

Install via
App StoreInstall via
Google Play**24/7 Access & Support****PARK MONTHLY!**

\$125

\$125

\$125

\$125

\$200

